

The Project Gutenberg eBook of Kuningas Lear, by William Shakespeare

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kuningas Lear

Author: William Shakespeare

Translator: Paavo Emil Cajander

Release date: August 8, 2005 [EBook #16490]

Most recently updated: December 12, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS LEAR ***

Produced by Tapio Riikonen

KUNINGAS LEAR

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos ilmestyi 1883.

Näytelmän henkilöt:

LEAR, Britannian kuningas.
RANSKAN KUNINGAS.
BURGUNDIN HERTTUA.
CORNWALLIN HERTTUA.
ALBANIAN HERTTUA.
KENTIN KREIVI.
EDGAR, Glosterin poika.
EDMUND, Glosterin äpäräpoika.
CURAN, hoviherra.
OSWALD, Gonerilin hovimestari.
Eräs vanhus, Glosterin vuokramies.
Lääkäri.
Narri.
Sotaherra, Edmundin palveluksessa.

Ritari, Cordelian seuruetta.
Airut.
Cornwallin palvelijoita.
GONERIL, |
REGAN, | Learin tyttäret.
CORDELIA, |
Ritareita Learin palveluksessa, sotaherroja, sanansaattajia,
sotamiehiä ja seuralaisia.

Tapahtumapaikka: Britannia.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Juhlasali kuningas Learin hovilinnassa.
(Kent, Gloster ja Edmund tulevat.)

KENTIN KREIVI.

Luulin kuninkaan enemmän suosivan Albanian kuin Cornwallin herttuata.

GLOSTER. Siitähän meistä aina näytti; mutta nyt, valtakunnan jakajaisissa, ei tule ilmi, kumpaa herttuata hän suuremmassa arvossa pitää, sillä osuudet ovat niin tasan mitatut, ett'ei turhan tarkinkaan tietäisi, minkä osan valita.

KENTIN KREIVI.

Eikö tämä ole poikanne, mylord?

GLOSTER. Onhan tuon kasvatus ollut minun huolenani; olen niin usein punastunut tunnustaakseni häntä, että jo olen siinä kohden häpyyni kadottanut.

KENTIN KREIVI.

En käsitä teitä.

GLOSTER.

Mutta tuon pojan äiti hän käsitti mun hän; ja siitäkös hän paisui, ja sai kuin saikin pojan kehtoonsa ennen kuin vuoteesensa puolison.
Hoksaatteko virheen?

KENTIN KREIVI.

En saata toivoa tekemättömäksi virhettä, jonka seuraus on noin muhkea.

GLOSTER. On minulla toinenkin poika, laillisella tiellä saatu ja vuotta vanhempi tätä, vaan joka ei kuitenkaan ole rakkaampi mulle. Sillä vaikka tämä veitikka tuli hiukan röyhkeästi mailmaan, ennen kuin käskettiin kukaan, oli kuitenkin hänen äitinsä kaunis. Hauska huvi oli häntä tehdä, ja äpärapoika on kuin onkin lapseksi omistettava. — Tunnetko, Edmund, tätä ylimystä?

EDMUND.

En, jalo herra.

GLOSTER.

Jalo herra Kent: muistele häntä tästä lähin kelpo ystävänäni.

EDMUND.

Nöyrin palvelijanne, herra kreivi.

KENTIN KREIVI. Oikein mun täytyy teitä rakastaa, ja pyydän saada lähemmin tutustua teihin.

EDMUND.

Koetan parastani sitä ansaitakseni.

GLOSTER.

Hän on yhdeksän vuotta ollut ulkomailla ja lähtee kohta jälleen. —
Kuningas tulee.

(Torventoituksia kuuluu.)
(Lear, Cornwall, Albania, Goneril, Regan,
Cordelia ja seuralaisia tulee.)

LEAR.

Burgundian ja Ranskan prinssit, Gloster,
Sisähän tuokaa.

GLOSTER.

Kyllä, kuninkaani.

(Gloster ja Edmund lähtevät.)

LEAR.

Salattu aikeemme nyt tulkoon ilmi.
Tuo kartta tuokaa. — Tietkää, kolmijakoon
Panemme valtamme, lujasti päättään
Kaikk' ijältämme puistaa työt ja huolet
Nuorempain harteille, ja taakatoinna
Madella hautaa kohti. — Cornwall, poikan',
Ja te, Albania, poikan' yhtä rakas,
Vakava tuumamme on tällä hetkell'
Ilmaista tytärtemme myötäjäiset.
Näin vastaisia riitoj' estääksemme.
Burgundian ja Ranskan prinssit suuret,
Nuorimman tyttäreemme kilpa-yljät,
Tääll' ovat kauan lemmen pyyteill' olleet
Vaan vastint' odottain. — No, tyttäreni,
(Kun pois nyt luovutamme hallituksen,
Maan-omistuksemme ja valtatoimet) —
Sanokaa, ken teist' enin meitä lempii?
Ett' anti runsain tulis osaks sille,
Joll' ansio on suurin. — Goneril,
Esikko, puhu ensin.

GONERIL.

Isä, rakkaamp'

Olette mulle kuin voin kielin virkkaa,
Näköä, ilmaa, vapautt' armahampi,
Kalliimpi kultaa, aarteit', arvokkaampi
Kuin elo, armo, terveys, soreus, maine,
Rakkaampi kuin isä koskaan lapselleen on.
Sanoiksi kiel' on köyhä, henki heikko;
Niin teitä lemmin, ett'ei rajaa, määrää.

CORDELIA (syrjään).

Cordelia, entä sä? Vait vaan ja lemmi.

LEAR.

Maan kaiken tuon, tuost' aikain tuohon viivaan,
Sen vehmassetsät, arot, kalavirrat
Ja laajat niittymaat nyt annan sulle
Sun ja Albanian heimon iki-omaks.
No entä toinen tytär, armas Regan,
Cornwallin vaimo? Puhu.

REGAN.

Yhtä maata

Ja yhden-arvoinen kuin siskon' olen.
Mun uskollinen sydämeni tuntee,
Ett' tyynni lausunut mun lempen' on hän;
Mut jäljess' on hän sentään: minä vannon
Vihollisikseni muut ilot kaikki,
Joit' aistimiston laaja piiri tarjoo,
Ja kalliin kuninkaani lempi ainoo
Autuuten' on.

CORDELIA (syrjään).

Kuink' on Cordelia köyhä!

Ei niinkään sentään: lempeni, sen tiedän,
On rikkahampi kuin mun kieleni.

LEAR.

Ikuseks perinnöks jää sun ja lastes
Tuo kauniin vallan laaja kolmannes,
Somuudelt', alalt', arvolt' yhtä hyvä
Kuin minkä Goneril sai. — No, isäs riemu,
Et huonoin, vaikka nuorin, jonka lemmest'
Osuuttaan kiistää Burgundian maito
Ja Ranskan viinit, mitä sanot, osan
Runsaamman voittaakses kuin siskos? Puhu.

CORDELIA.

En mitään, kuninkaani.

LEAR.

Et mitään?

CORDELIA.

En mitään.

LEAR.

Tyhjästä tyhjä tulee; vielä kerran.

CORDELIA.

Min' onneton en sydäntäni nostaa
Voi huulilleni; niin ma teitä lemmin
Kuin tulee mun, en päälle enkä vaille.

LEAR.

Cordelia! Kuinka? Sanas hiukan muuta,
Menetät muuten onnes.

CORDELIA.

Isä hyvä,

Teilt' elon, hoidon, lemmen sain, ja teille,
Niin kuin mun tulee, hellyytenne maksan:
Rakastan, kuulen, kunnioitan teitä.
Miks siskot otti miestä, jos teit' yksin
He lempivät? Jos minut joskus naidaan,
Se mies, jok' ottaa valani, saa puoliks
Vaan sydämen, ja lemmen, uskon puoliks.
En koskaan, niinkuin siskot, ota miestä,
Jott' isällen saan kaiken lempen' antaa.

LEAR.

Sydämen kieltäkö on tuo?

CORDELIA.

On, isä.

LEAR.

Niin nuori ja niin tunnotonko?

CORDELIA.

Niin nuori, isä, ja niin suora.

LEAR.

No, suorutes siis myötäjäises olkoon.
Kautt' aurinkoisen pyhän sädeloiston,
Hekaten salaisuuksien ja yön,
Ja kaikkein tähtein tenhovoiman kautta,
Joist' elämämme syttyy sekä sammuu,
Pois tässä kiellän kaiken isänlemmen,
Verellisyyden, heimolaisuuden,

Ja sydämelleni ja mulle vieraaks
Jäät ijäks päiviks. Raaka skyyttalainen,
Tai tuo, jok' omat sikiönsä ahmii
Ahnaasen nälkäänsä, on sydämellen'
Yht' armas, hellä, läheinen kuin sinä,
Muinoinen tyttäreni.

KENTIN KREIVI.

Kuninkaani, —

LEAR.

Vait, Kent! Älä louhikäärmeen ja sen raivon
Välihin astu. Hän se mulle rakkain,
Ja vanhuuteni turvaks häntä toivoin. —
Pois silmistäni, pois! — Niin totta hauta
Leponi olkoon, kuin täss' isän helman
Häneltä kiellän! — Ranskan prinssi tänne! —
Ken siellä hiiskuu? — Burgundia tänne! —
Albania, Cornwall, kahden myötäjäisiin
Lisätkää kolmannenkin. Naittakoon
Hänt' uhka, jota suoruudeks hän sanoo.
Ma teille yhteisesti valtan' uskon
Ja herruuden ja kaikki majesteetin
Etuudet laajat — Joka toinen kuukaus —
Pidättäin sata ratsast' itsellemme,
Joit' elätätte te, — me asetumme
Kummankin luokse vuoroin. Meille jääpi
Kuninkaan nimi vaan ja kaikki arvot,
Mut valta, tulot, kaikki toimet muuten
Jää teille, rakkaat pojat. Vakuudeksi
Tuo kruunu jakakaatte.

KENTIN KREIVI.

Jalo Lear,

Jot' aina kuninkaana kunnioitan,
Isänä lemmin, herranani seuraan,
Ja rukouksiini turvanani suljen, —

LEAR.

Vireissä jousi on: pois nuolen tieltä!

KENTIN KREIVI.

Sen anna lentää, vaikka sydämeeni
Sen väkä tunkis. Törkeä Kent olkoon,
Kun Lear on hullu — Mitä teet sa, vanhus?
Luuletko sinä, että velvollisuus
Puhua pelkää, vaikka imarruksiin
Taipuukin mahti? Hupsuks kun käy vallat,
Suoruuteen kunnia on velkapää.
Pelasta arvos, malta mieles, hiili
Tuo julma hoppus. Hengelläni vastaan,
Vähimmin ett'ei nuorimpas sua lemmi:
Ei sydän tyhjä sen, jonk' ään' on heikko
Ontolta soimaan.

LEAR.

Vait, Kent, henkes tähden!

KENTIN KREIVI.

Vaan laina henken' ain' on ollut, altis
Vihollisilles; sit' en koskaan pelkäis
Menettää turvakses.

LEAR.

Pois silmistäni!

KENTIN KREIVI.

Paremmiin katso, Lear; mun aina olla
Suo silmämääränäs.

LEAR.

No, kautt' Apollon, —

KENTIN KREIVI.

No, kautt' Apollon, kuningas, sa turhaan
Jumaliis vannot.

LEAR.

Katala! sa orja!

(Laskee kätensä miekan kahvaan.)

ALBANIAN HERTTUA JA CORNWALL.

Kuningas hyvä, heretkäätte!

KENTIN KREIVI.

Mene

Ja tapa lääkäris ja kuppatautiis
Sen palkka tuhlaa. Peräytä lahjas;
Niin kauan muuten kuin saan kurkust' ääntä.
Ma huudan: väärin teit.

LEAR.

Mua kuule, petturi!

Vasallivalas nimessä mua kuule!
Kun koitit meitä sanarikkoon saattaa
(Mi meist' on kaukana), ja uhkamielin
Kun tuomion ja vallan väliin tunget
(Jot' arvomme ja luontomme ei siedä),
Voimamme näytämme nyt, — ota palkkas:
Viis päivää sulle suomme hankkiakses
Maailman vastuksia vastaan turvaa,
Ja kuudennella käännä vallallemme
Vihattu selkäs. Kymmenennellä
Jos pakolainen ruumiis maassa nähdään,
Niin surmas saat. Pois! Jupiterin kautta,
Sanaamme emme pyörrätä.

KENTIN KREIVI.

Hyvästi, Lear! Jos tuolla olet päällä,
Vapaus vierais' on, maanpako täällä. —
(Cordelialle.)

Sua, tyttö, suojelkoot sua vallat taivaan,
Mit' oikein mietit, lausuit suoraan aivan.

(Reganille ja Gonerilille.)

Puheenne suuret töissä ilmi tulkoon,
Ja runsas lemmensanain sato olkoon. —
Hyväiset Kent suo teille, ruhtinaat;
Sen vanhaa mielt' ei muuta uudet maat.

(Lähtee.)

(Torventoituksia. Gloster palajaa, seurassaan
Ranska ja Burgund ja seuralaisia.)

GLOSTER.

Tass' ovat, herra, Ranska ja Burgund.

LEAR.

Burgundin prinssi, käännyn ensin teihin.
Te kositte tuon kuninkahan kanssa
Mun tytärtäni. Mitä myötäjaisiks
Vähintäin vaaditten, vai luovuttenko
Te pyyteistänne?

BURGUND.

Jalo majesteetti,
En enempää kuin myönsitten, ja ette
Vähempää suinkaan anna.

LEAR.

Jalo Burgund,
Häll' oli kallihina kalliin arvo;
Nyt laskenut on hinta. Tuossa on hän:
Tuo pikku koru-olento jos osaks
Tai kokonaan, ei kapiolina muuta
Kuin isän viha, miellyttää voi teitä,
Hän tuoss' on, viekää.

BURGUND.

Vastata en taida.

LEAR.

Puutteineen kaikkineen tuo suvun hyljyn,
Vihamme lapsen, vieraaks vannomamme,
Myöt'-antimina kirous, tahdottenko
Sen ottaa vaiko jättää?

BURGUND.

Anteeks; moisill'
Ehdoill' on vaali turha.

LEAR.

Jättäkää siis.
Sen vallan nimeen, joka loi mun, kaikki
Toin teille ilmi. —
(Ranskan kuninkaalle.)
Suuri kuningas.
Niin lempeänne halvata en tahtois,
Ett' teille tarjoisin mit' itse vihaan.
Mielenne kääntäkää siis arvokkaampiin
Kuin kurjaan tuohon, jota luonto melkein
Omistaa häpee.

RANSKA.

Sangen kummaa tämä:
Hän, jok' ol' äsken silmäteränne,
Kehunne helmi, vanhuutenne sulo,
Parahin, kallein, hän yht' äkkiäkö
Niin julman teki työn, ett' auki ratkee
Noin monet lemmen poimut. Rikos varmasti
Niin luonnotont' on, että hirmuks käy se,
Tai äsken lausumanne rakkaus
Epäiltävä on. Tuon jos hänest' uskon,
Niin uskon mit' ei järkikään sais toteen
Pait ihmeen kautta.

CORDELIA.

Pyydän toki, isä,
(Jos syyn' on ett'en liukkain, viekkain kielin
Voi mieliks puhua: mit' aion, teen ma,
Ennenkuin puhun) tietyks tehkää ett'ei
Häpeän pilkku, murha tai muu tahra,
Ei kunniaton työ, ei rietas teko
Vihaanne, epäsuosioonne syynä,
Vaan juur' sen puute, jok' on rikkauteni:
Mairiva silmä sekä kieli moinen,
Jot' ilokseni mull' ei ole, vaikk' on
Sen vajuus multa rakkautenne vienyt.

LEAR.

Parempi ett'et olis syntynytkään,

Kuin ett'et paremmin mua miellytä.

RANSKA.

Vai niin! ei muuta? Luonnon hitaisuutta,
Jok' usein jättää mainimatta työn,
Mink' aikoo tehdä. — Burgund, mikä mieli
On teillä nyt? Ei rakkautt' ole rakkaus.
Jos sill' on sivuhankkeita, jotk' etääll'
On määrästänsä. Tahdotteko hänet?
Hän jo on morsiuslahja.

BURGUND.

Suuri Lear,
Se osuus antakaa, mink' ehdotitte,
Niin tässä Cordelian käteen tartun
Burgundin herttuattarena.

LEAR.

En mitään: sen jo vannoin; siinä pysyn.

BURGUND.

Ma surkuttelen, että isän kato
Toi miehen kadon teille.

CORDELIA.

Rauhaan jääkää!
Kosk' on vaan rikkauksiin hän rakas.
En vaimoks mene hälle.

RANSKA.

Oi, Cordelia,
Ihanin impi, köyhän' olet rikkain,
Lasteena kallein, hyljättynä rikkain,
Sun ja sun avus tässä valloitan;
Lie laillist' ottaa minkä hylkää muut.
Oi, taivaan ihme! Ylenkatseen jää
Minussa lemmen leimun sytyttää. —
Osaton tyttäres, tuo mulle suotu,
Nyt kauniin Ranskan haltijaks on luotu.
Nevainen Burgund kaikin ruhtinoineen
Mult' armast' aarrettan' ei ostaa voine. —
Nuo jätä lemmettömät rauha-miellä:
Min täällä menetät, sen voitat siellä.

LEAR.

Vie hänet? hän on sun. Me moista emme
Tytärtä tunne, Älköön etehemme
Hän koskaan tulko. — Pois, ä!' ole tiellän'!
Sult' armon, lemmen, siunauksen kiellän. —
Tulkaatte, jalo Burgund.

(Torventoituksia. Lear, Burgund, Cornwall, Albania,
Gloster seuralaisineen lähtevät.)

RANSKA.

Hyvästi heitä siskos.

CORDELIA.

Isämme hemmut, vesisilmin teidät
Cordelia jättää. Hyvin teidät tunnen,
Ja siskona ma vikojanne suoraan
Nimittää kammon. Isää lempikäätte.
Tunnettuun hellyyteenne hänet suljen.
Mut ah! jos armon hältä vielä saisin,
Paremmän turvan hälle valmistaisin.
Hyvästi kumpikin.

REGAN.

Me tehtävämme tiedämme.

GONERIL.

Sa koita

Vaan miestä miellyttää, jok' otti sun
Kuin onnen almun. Niskuruuteen taivut,
Siis kuoppaan omaan kaivamaasi vaivut.

CORDELIA.

Viel' aika vilpin lymyt paljastaapi,
Ja piillyt rikos pilkan palkaks saapi.
No, onneks vaan!

RANSKA.

Cordelia armas, tule!

(Ranskan kuningas ja Cordelia lähtevät.)

GONERIL. Sisko, mulla on sulle paljonkin puhuttavaa asiasta, joka likeltä koskee meitä kumpaakin. Luulen, että isä aikoo tänä iltana täältä lähteä.

REGAN.

Niin varmaankin, ja teille; sitten seuraavassa kuussa meille.

GONERIL. Sinä näet, kuinka täynnä oikkuja vanhus on; havaintomme ei ole siinä kohden vähäinen ollut. Hän suosi aina enimmäkseen sisartamme; ja se älyttömyys, jolla hän nyt hänet luotaan sysäsi, on varsin hämmästyttävä.

REGAN. Se on vanhuuden heikkoutta; vaikk'ei hänellä juuri koskaan ole täyttä selkoa itsestään ollut.

GONERIL. Parhaan voimansa aikanakin oli hän jo liiaksi tuittupäinen; ja tällä ijällä saamme hänessä suvaita, ei noita syvään juurtuneita luonteen vikoja yksinään, vaan lisäksi vielä tuota hillitöntä itsepintaisuutta, jota heikko ja ärtyisä vanhuus vaikuttaa.

REGAN. Tuollaisia oikun puuskia, kuin tuo Kentin maanpakoon ajaminen, saamme mekin vielä häneltä odottaa.

GONERIL. Jäähyväismenot Ranskan kuninkaan ja hänen välillänsä eivät vielä ole lopussa. Sisko hyvä, pitäkäämme yhtä me. Jos isämme tuollaisella luonteella säilyttää arvonsa, niin on tämä viimeinen vallan luovutus meille vaan pahennukseksi.

REGAN.

Miettikäämme tarkemmin tuota.

GONERIL.

Pitää takoa, kun rauta on kuumaa.

(Lähtevät.)

Toinen kohtaus.

Sali Glosterin linnassa.

(Edmund tulee, kädessä kirje.)

EDMUND.

Sa luonto, jumalattareni! Sinun
Lakias palvelen. Miks olen minä
Tapojen kiroissa ja sallin että
Mun kansain pyhä kammo paljaaks riistää,
Jos veli kaks- tai neljätoist' on kuuta
Mua vanhempi? Miks äpärä? miks laitton?
Vaikk' yhtä vankka mull' on ruumiin luonto,
Miel' yhtä uljas, yhtä jalo muoto
Kuin siivon rouvan vesoilla? Miks meihin
Äpärän tahra? äpärän ja hyljyn?
Me, jotka luonnon hurjan salanautteiss'
Enemmän väkeä ja tulta saamme

Kuin vanhass', ikävässä vihkivuoteess',
Unessa puoleks, puoleks valvehella
Kuluupi koko narrilauman tekoon. —
Haa, laillinen sa Edgar! maas vien minä:
Isämme samoin suosii jalkalasta
Kuin laillistakin. Laillist': oiva sana!
Niin, laillinen, jos tämä kirje tepsii
Ja päin käy tuumat, äpäpäinen Edmund
Pois sysää laillisen. — Ma kasvan, kostun:
Jumalat, avuks nouskaa äpäpärielle!

(Gloster tulee.)

GLOSTER.

Kent maanpaossa! Vihass' eris Ranska!
Kuningas tiessään! luovuttanut vallan!
Ja tullut elätiks! Ja tämä kaikki
Yht'äkkiä! — No, Edmund, mitä uutta?

EDMUND (salaten kirjettä).

Anteeksi, teidän armonne, ei mitään.

GLOSTER.

Miksi niin kiirein koetit tuota kirjettä salata?

EDMUND.

En tiedä mitään uutta, mylord.

GLOSTER.

Mitä paperia sinä luit?

EDMUND.

En mitään, mylord.

GLOSTER. Vai et mitään? Miks sitte niin peloissasi sitä taskuus kätkit? Ei tyhjän ole tarvis noin pilleillä. Tuo tänne se; joutuun! Jos se ei mitään ole, niin enhän silloin silmälasia kaipaa.

EDMUND. Ma pyydän, suokaa anteeksi; se on kirje veljeltäni, jota en vielä ole loppuun lukenut; vaan siitä, minkä lukenut olen, huomaan ett'ei se ole aiottu teidän silmäiltäväksenne.

GLOSTER.

Kirje tänne, kuuletko!

EDMUND. Väärin teen, joko sen annan tai pidän. Sisältö on, minun ymmärtääkseni, moitittavaa.

GLOSTER.

Anna tänne se, anna!

EDMUND. Veljeni puolustukseksi toivon, että hän on sen kirjoittanut vaan tutkiakseen ja koetellakseen minun kuntoani.

GLOSTER (lukee). "Tuo valtioviisas keksintö, tuo vanhusten kunnioittaminen tekee meille katkeraksi elämämme parhaat hetket; pidättää meiltä omaisuutemme, kunnes vanhuutemme tähden sitä emme enää voi nauttia. Minusta alkaa kurjalta, tyhmältä orjuudelta tuntua tuo vanhuuden hirmuvaltainen sorto, joka ei senvuoksi hallitse, että sillä on voimaa, vaan sentähden, että sitä kärsitään. Tule luokseni, niin saamme enemmän tästä puhua. Jos isämme suvaisi nukkua siks, kunnes minä hänet herättäisin, niin saisit sinä puolet hänen tuloistansa iki-omakses, ja suuresti sinua rakastaisi veljesi Edgar." — Hm! — Kapinata! — "Nukkua siks, kunnes minä hänet herättäisin, — saisit puolet hänen tuloistansa iki-omakses!" — Poikani Edgar! Oliko hänellä kättä tuota kirjoittamaan? sydäntä ja päätä sitä hautomaan? — Milloin sait tämän? Ken sen toi?

EDMUND. Sitä ei kukaan tuonut; siinäpä se mutka. Sen löysin huoneeseni ikkunasta heitetynä.

GLOSTER.

Tunnetko käsi-alan veljesi omaksi?

EDMUND. Jos sisältö olis hyvä, niin tahtoisin vanhoa, että se on hänen; mutta nyt tahtoisin mieluummin luulla, että niin ei ole laita.

GLOSTER.

Se on hänen.

EDMUND. Se on hänen, mylord; mutta toivon, että sisältö on vieras hänen sydämellensä.

GLOSTER.

Onko hän koskaan ennen mieltäsi tässä asiassa urkkinut?

EDMUND. Ei koskaan, mylord; mutta olen kuullut hänen arvelevan, että kun pojat tulevat täyteen ikään ja isät vanhoiksi, isän pitäisi olla pojan holhottina ja pojan hoitaman hänen omaisuuttaan.

GLOSTER. Oi, konnaa, konnaa! — Aivan sama ajatus kuin kirjeessä! — Kirottua konnaa! Luonnotonta, inhoittavaa, petomaista konnaa! Petomaista pahempi! — Mene, etsi hänet joutuun; vankeuteen hänet panen. — Hirmuista konnaa! — Missä hän on?

EDMUND. En tiedä varmaan, mylord. Jos suvaitsette hillitä vihaanne, kunnes saatatte veljestäni lypsää parempia todistuksia hänen hankkeistaan, niin olisi se tie varmempi; sillä jos väkivaltaisesti menettelette häntä kohtaan, väärin ymmärtäen hänen aikeitansa, niin saapi siitä oma kunnianne suuren loven, ja murratte perinjuurin hänen lapsenmielensä. Uskallan hengelläni vastata siitä, että hän on tuon kirjoittanut ilman mitään pahempaa aikomusta, koetellaksensa vaan minun rakkauttani teidän ylhäisyyttäne kohtaan.

GLOSTER.

Niinkö luulet?

EDMUND. Jos suvaitsette, teidän ylhäisyytenne, niin vien teidät paikkaan semmoiseen, jossa saatatte kuulla meidän keskustelumme asiasta ja omilla korvillanne saada vakuuttavan todistuksen, ja kaiken tämän, pitemmättä viivytyksettä, jo tänä iltana.

GLOSTER.

Hän ei saata olla semmoinen hirviö.

EDMUND.

Eikä toden totta olekaan.

GLOSTER. Isäänsä kohtaan, joka niin hellästi ja sydämellisesti häntä rakastaa. — Taivas ja maa! — Etsi hänet, Edmund; urki minulle hänen sydämensä salaisuudet; toimita asia oman ymmärryksi mukaan. Tekisin itseni keppikerjäläiseksi, varman vakuutuksen saadakseni.

EDMUND. Etsin hänet heti paikalla, joudutan hanketta kaikin mahdollisin keinoin ja ilmoitan teille kaikki.

GLOSTER. Nuo viimeiset pimennykset auringossa ja kuussa eivät ennusta meille hyvää. Selittäkööt niitä luonnontieteet tavalla tai toisella, luonnolle itselleen on kuitenkin vitsaukseksi niiden vaikuttamat seuraukset. Rakkaus kylmennyt, ystävyys rauennut, veljekset riidassa; kaupungeissa kapinoita; maalla eripuraisuutta; kavaluutta hoveissa; ja side isän ja pojan välillä katkennut. Tuossa poika-lurjuksessani toteutuu ennustus: siinä on poika isäänsä vastassa. Kuningas poikkeaa luonnon järjestyksestä: siinä isä lastansa vastassa. Me olemme nähneet aikamme parhaat puolet: juonet, petokset, kavaluudet ja kaikki hävittävät mullistukset seuraavat meitä, rauhaa suomatta, hautaamme asti. — Ota selko siitä konnasta, Edmund; siitä et mitään vahinkoa saa; tee se vaan huolella. — Ja tuo jalo, vilpitiön Kent maanpakolaisena! Rehellisyys hänen rikoksensa! — Kummallista!

(Lähtee.)

EDMUND. Niin verrattoman narrimainen on tämä maailma, että, kun tulemme sairaksi onnesta (useinkin oman ahnaan nauttimisemme takia), niin syytämme onnettomuuksisstamme aurinkoa, kuuta ja tähtiä; ikäänkuin olisimme konnia välttämättömyydestä, narreja taivaallisesta pakoituksesta, veijareja, varkaita ja kavaltajia tähtien vallitsevasta ylivoimasta, juoppoja, valehtelijoita ja avionrikkajia pakollisesta alttiudesta taivaankappalten vaikutukselle, ja kaikinpuolin pahoja Jumalten toimesta. Ihana tekosyy huorimukselle laskea pukkimaisuutensa tähden viaksi. Isäni sekaantui äitiini louhikäärmeen hännän alla, ja syntymiseni tapahtui Otavan alla; josta siis seuraa, että olen törkeä ja rietas. — Pois se! Minä olisin siksi tullut mikä olen, vaikka neitseellisin tähti taivaalla olisi kaihtien äpäroittämistäni katsellut. Edgar —

(Edgar tulee.)

Hih, siinä hän on käsillä niinkuin loppukiekkaus vanhanaikuisessa ilveilyksessä. Minun osani on konnamainen alakuloisuus, ja huokailen niinkuin hullu Tom. — O! tätä äänirikkoa nuo pimennykset tiesivät. F, G, A, B.

EDGAR.

No, veli Edmund, mitä tärkeätä miettimistä sinulla on?

EDMUND. Aattelen, veli hyvä, erästä ennustusta, jota näinä päivinä olen lukenut siitä, mikä näiden pimennyksien on seurauksena.

EDGAR.

Välitätkö sinä tuollaisista?

EDMUND. Vakuutan, että sen kirjoittajan ennustukset käyvät surkealla tavalla toteen: luonnottomuutta lapsen ja vanhemman välillä; surmaa, kallista aikaa, vanhan ystävyuden rikkumista; epäsovua yhteiskunnassa, uhkauksia ja kirouksia kuningasta ja aatelia kohtaan, perätöntä epäluuloa, ystävien maanpakoon syöksemistä, sotajoukkojen hajoamista, avioeroa ja tiesi mitä kaikkea.

EDGAR.

Milloin sinä olet tähtitaikuriksi ruvennut?

EDMUND.

No, mitä siitä! Milloin näit isäni viimeksi?

EDGAR.

Eilen illalla.

EDMUND.

Puhelitko hänen kanssaan?

EDGAR.

Puhelin, kokonaista kaksi tiimaa.

EDMUND. Erositteko sovussa? Etkö huomannut hänessä mitään nurjamielisyyttä, sanoissa tai käytöksessä?

EDGAR.

En vähintäkään.

EDMUND. Ajattele, millä olet häntä mahdollisesti loukannut, ja pyydän sinua, karta häntä hiukan aikaa, kunnes on jäähtynyt hänen tulinen vihansa, joka tällä hetkellä niin hänessä raivoo, että tuskin sitä voisi lauhduttaa väkivaltakaan sinua kohtaan.

EDGAR.

Joku konna on minua panetellut.

EDMUND. Sitä minäkin varon. Pyydän sua, käytä yhtämittaista malttia, kunnes hänen kiihkeä raivonsa hilttyy, ja niinkuin sanon, piile minun huoneessani, jossa toimitan niin, että kuulet kreivin haastelun. Mene nyt; tuossa on avain. Jos ulkona liikut, pidä asetta.

EDGAR.

Mitä, veli? Asettako?

EDMUND. Niin, veljeni, omaa parastasi sulle neuvon. Rehellinen mies en tahdo olla, jos aiheet heill' on sinua kohtaan hyvät. Mitä olen nähnyt ja kuullut, olen kertonut sinulle, mutta lienteästi vaan, en sinnepäinkään niin hirveänä, kuin se todella on. Mene, ole hyvä.

EDGAR.

Saanko piiankin sinusta kuulla?

EDMUND.

Luota minuun tässä asiassa.

(Edgar lähtee)

Isä herkkäuskoinen, ja veli jalo,

Niin pahuudesta kaukana, ett' tuskin

Sit' uskookaan; sen tyhmän rehellisyys

Petostan' auttaa! — Nään jo, miten käy. —

Kun synnyll' en saa maata, juonta koitan,

Ja kaikk' on hyvää, mistä hyödyn voitan.

(Lähtee.)

Kolmas kohtaus.

Huone Albanian herttuan linnassa.
(Goneril ja hänen hovimestarinsa Oswald tulevat.)

GONERIL. Löikö isäni minun palvelijaani siitä syystä, että tämä hänen narriansa nuhteli?

OSWALD.
Löi, rouva.

GONERIL.
Öin, päivin hän mua loukkaa; joka tiima
Hän tekee tyhmän töitä, milloin mitä,
Ja hämmentääpi kaikki: sit' en kärsi.
Ritarit julkeiks käy, hän itse morkkaa
Sen joutavista. — Kun hän tulee jahdist',
En puheilleen käy; sanokaa mua sairaaks.
Hänt' entist' enemmän jos laiminlyötte.
Niin teette hyvin; syyn siit' otan minä.

OSWALD.
Nyt, rouva, tulee hän: jo hänet kuulen.

(Torventoitus kuulun ulkoa.)

GONERIL.
Vitkailkaa toimissanne mielin määrin,
Te ja nuo muut; sen seikan puheeks soisin.
Jos suuttuu hän, niin menköön siskon luokse,
Jok' yht' on mieltä, tiedän sen, kuin minä,
Ja silmilleen ei laske. Hupsu ukko,
Kun yhä tahtoo valtaa käyttää, jonka
Jo antoi pois! Niin, totta vie, laps jälleen
On houkko vanhus: sille täytyy käyttää
Kuritusta, kun hyvyys turhaks näyttää.
Sanani muistakaatte.

OSWALD.
Kyllä, rouva.

GONERIL.
Ja ritareihin luokaa valju katse;
Viis siitä! Muillenko se tiedoks tehkää.
Syyt' etsin purkaa sappeni, ja saankin.
Nyt oiti siskolleni kirjoitan,
Ett' tekee hän kuin minä. — Ruoka pöytään.

(Lähtevät.)

Neljäs kohtaus.

Sama paikka.
(Kent tulee valepuvussa)

KENTIN KREIVI.
Jos äänen' yhtä oudoks muuttaa voisin,
Niin hyvä aikeen' ehkä saavuttaisi
Sen tarkoituksen, jonka vuoksi näin ma
Pilasini muotoni. — Niin, pakolainen Kent,
Kiroojatasi palvella jos voit sä,
(Oi, jos niiks tulis!) niin sun rakas herras
Ei näkis vaivojas sun säästävän.

(Jahtitorvet soivat. Lear, ritareita ja seuralaisia tulee.)

LEAR.
En hetkeäkään tässä päivällistä odota; mene ja laita se valmiiksi.

(Yksi seuralaisista menee.) No, ken olet sinä?

KENTIN KREIVI.

Muudan mies, herra hyvä.

LEAR.

Mikä on toimesi? Mitä meistä tahdot?

KENTIN KREIVI. Toimenani on olla se miltä näytän; uskollisesti palvella sitä, joka minuun luottamuksensa panee; rakastaa sitä, ken on rehellinen; olla sen seurassa, joka on älykäs ja puhuu vähän; varoa Jumalan tuomiota; tapella, jos on tarvis, ja olla kalaa syömättä.

LEAR.

Ken olet sinä?

KENTIN KREIVI.

Peräti kunnan mies ja yhtä köyhä kuin kuningaskin.

LEAR. Jos olet yhtä köyhä alamaisena, kuin hän on kuninkaana, niin olet köyhä tarpeeksi. Mitä tahdot?

KENTIN KREIVI.

Palvelusta.

LEAR.

Ketä tahdot palvella?

KENTIN KREIVI.

Teitä.

LEAR.

Tunnetko minua, mies?

KENTIN KREIVI. En, herra; mutta teidän on käytöksessänne jotakin, joka vaatii herran nimeä.

LEAR.

Mitä sitte?

KENTIN KREIVI.

Ylevyyttä.

LEAR.

Millaista palvelusta osaat tehdä?

KENTIN KREIVI. Osaan kätkeä uskotun salaisuuden, ratsastaa, juosta, huonosti jutella sukkelan jutun ja tyhmästi toimittaa selvän käskyn: mihin tavalliset ihmiset kelpaavat, siihen minäkin olen sopiva, ja parasta minussa on ahkeruus.

LEAR.

Kuinka vanha olet?

KENTIN KREIVI. En niin nuori, herra hyvä, että naiseen mieltyisin hänen laulunsa vuoksi, enkä niin vanha, että tyhjästä häneen rakastuisin: harteillani on vuosia jo kahdeksan viidettä.

LEAR.

Seuraa minua; sinun pitää minua palvella. Jos syötyämme miellytät minua yhtä paljon, niin emme ihan äkkiä eroa. — Ruokaa, hoi! ruokaa! — Missä on poikani? narrini? — Mene kutsumaan narriani tänne.

(Yksi seuralaisista menee.)

(Oswald tulee)

Te siellä, kuulkaa! Miss' on tyttäreni?

OSWALD.

Suokaa anteeksi — (Lähtee.)

LEAR.

Mitä sanoo se mies? Kutsu takaisin se tolvana.

(Yksi ritareista lähtee.)

Missä on narrini? hoi! — Luulen että koko maailma nukkuu.

(Ritari palajaa.)

No, mihin se äpärä jäi?

RITARI.

Hän sanoo, mylord, että tyttärenne ei voi hyvin.

LEAR.

Miks ei se orja tullut takaisin luokseni, kun häntä kutsuin?

RITARI.

Hän vastasi mulle törkeästi, ett'ei tahtonut.

LEAR.

Ei tahtonut!

RITARI. En tiedä, mylord, mikä on synnä; mutta minun mielestäni ei teidän ylhäisyydellenne osoiteta samaa syvää kunnioitusta kuin ennen; ystävällisyys näyttää olevan suuresti vähenemään päin, ei yksin palvelusväessä, vaan herttuassa itsessäänkin ja tyttäressänne.

LEAR.

Haa! niinkö luulet?

RITARI. Minä pyydän, suokaa anteeksi, mylord, jos erehdyn; sillä uskollisena miehenä en voi olla vaiti, kun luulen teidän ylhäisyytenne vääryyttä kärsivän.

LEAR. Sinä vaan johdatat mieleeni omat havaintoni. Olen viime aikoina huomannut mitä veltointa huolimattomuutta, mutta olen siitä enemmän syyttänyt omaa arkaa epäluuloani, kuin luullut sen lähteneeksi tosi-aikeesta ja ehdollisesta epäystävällisyydestä. Tahdon siitä tarkemman selvän ottaa. — Vaan missä on narrini? En ole kahteen päivään häntä nähnyt.

RITARI. Siitä saakka kuin nuori neiti Ranskaan lähti, on narri aivan menehtynyt surusta.

LEAR.

Ei siitä sen enempää; olen kyllä sen huomannut. — Mene sinä ja sano tyttärelleni, että tahdon häntä puhutella. (Yksi seuralaisista menee.)

— Ja sinä, kutsu tänne narrini. (Toinen seuralaisista menee.)

(Oswald palajaa.)

Haa! tekö, hyvä herraseni! tulkaa likemmäksi. Ken olen minä, mitä?

OSWALD.

Myladyn isä.

LEAR.

Myladyn isä! Mylordin konna! Sinä kirottu äpärä! sinä orja! sinä rakki!

OSWALD.

En ole yhtäkään niistä, mylord; suokaa anteeksi.

LEAR.

Isketkö silmää kanssani, sinä lurjus?

(Lyö häntä.)

OSWALD.

Lyödä en anna itseäni, mylord.

KENTIN KREIVI.

Etkä jalkojakaan aitasi, sinä hävytön jalkapallon potkija.

(Lyö jalat pois hänen aitansa.)

LEAR.

Kiitos, ystävä: virkasi teet, ja minä sinusta pidän.

KENTIN KREIVI. Kas niin, veli pyhä, nouse nyt ja korjaa luusi. Minä opetan sinua tietämään eroitusta, minä. Pois, tiehesi! Jos vielä tahdot varttasi mitata, senkin roisto, niin jää; muuten pois! pois matkaan! Oletko järjilläsi, mies? Kas noin!

(Ajaa hänet ulos.)

LEAR.

Kas niin, sinä kunnan poikani, kiitoksia! Tuossa on pestisi.

(Antaa Kentille rahaa.)

(Narri tulee.)

NARRI.

Annas kun minäkin hänet pestaan: — tuossa on tiukulakkini.

LEAR.

Sinäkö, kiltti poikani! Kuinka voit sinä?

NARRI.

Kas niin, ystäväni, parasta olis, että ottaisit lakkini.

KENTIN KREIVI.

Miksi niin?

NARRI. Miksi? Siksi että pidät semmoisen puolta, joka on epäsuosioon joutunut. Jos et osaa hymyillä siihen suuntaan, minne tuuli käy, niin saat pian nenäsi tukkoon. Tuoss', ota lakkini. Näetkös, tuo mies on maanpakoon ajanut kaksi tyttäristönsä ja antanut kolmannelle siunauksensa vastoin tahtoansa: jos häntä seuraat, niin pitää sulla välttämättömästi olla minun lakkini. — No, mitä kuuluu, setä? Jospa olis mulla kaksi lakkia ja kaksi tytärtä.

LEAR.

No, mitä niillä, poikaseni?

NARRI.

Jos antaisin heille kaikki tavarani, niin jäisihän lakit itselleni.

Tuossa on minun; kerjää sinä samanlainen tyttäriltäsi.

LEAR.

Varo sinä — tuota ruoskaa tuossa!

NARRI. Totuus on koira, joka koppiinsa karkoitetaan. Se ajetaan ruoskalla ulos, kun rakki-ryökynä saa pesän loisteessa istua ja lemuta.

LEAR.

Katkera marja minulle tuo!

NARRI.

Ystävä, kuules, minä opetan sulle pienen runon.

LEAR.

Tee se.

NARRI.

Huomaa nyt, setä: —

Ole muut', älä muotoa vain,
Ajatustas' ä'l ilmoita ain',
Tavaras pane tallentain,
Ja kulje ratsastain,
Koe, ennenkuin uskot lain:
Varovasti noppaa lyö,
Tytöt, viinat hiiteen myö,
Kotonas ole aina yö,
Se leivillen näet lyö
Enemmän kuin kaikki työ.

KENTIN KREIVI.

Tyhjää lorua!

NARRI. Niinkuin palkattoman juttuherran puhe; tyhjän siitä saankin. — Etkö voisi tyhjää käyttää hyväksesi, setä?

LEAR.

He, en, poikaseni: ei tyhjästä tytyä.

NARRI (Kentille). Ole hyvä, sano hänelle, että juuri niin suuret ovat tulot hänen maastaan; hän ei

usko narria.

LEAR.

Katkerana narri!

NARRI.

Tiedätkö, poikani, mikä on eroitus katkeran ja makean narrin välillä?

LEAR.

En, poikaseni, sano se mulle.

NARRI.

Se herra, ken sun sai
Maas antamahan pois,
Sen tässä on paikka, tai
Siellä olla myöskin vois.
Nyt narrin katkeran
Ja makean sa näät;
Min' olen tässä yks,
Ja toiseksi itse jäät.

LEAR.

Sanotko mua narriksi, veitikka?

NARRI.

Kaikki muut nimityksesi olet antanut pois; tämän sait syntymässäsi.

KENTIN KREIVI.

Tuo, mylord, ei ollut niin perin narrimaista.

NARRI. Ei maarin ollutkaan. Lordit ja muut suuret herrat eivät sitä hyvin silmin katso. Jos olis mulla yksin-oikeus ammattiini, niin tahtoisivat hekin siitä osansa; ja naiset samoin: eivät soisi minun olla yksin narrina, vaan kaappaisivat hekin siitä paloja. — Setä, anna minulle muna, niin saat siitä kaksi koppaa.

LEAR.

Mitä, kaksi koppaa?

NARRI. Niin, näet sä, kun olen munan lyönyt keskeltä poikki ja syönyt sisuksen, niin sinä saat munan tyhjät kopat. Kun sinä kultakoppaisen kruunusi keskeltä halkaisit ja annoit pois molemmat puoliskot, niin veit silloin oman aasisi selässä tunkion yli. Vähän oli sulla älyä pääkopassasi, kun noin annoit pois kultakoppasi. Jos nyt puhun narrin lailla, niin anna sille ruoskaa, joka sen ensin keksii.

(Laulaa:)

Tää huono vuosi on narrillen,
Kun viisaat hupsakoivat,
Ja päästään älyn heittäen,
Vaan narrej' apinoivat.

LEAR.

Mistä olet tuon laulurikkauksen saanut?

NARRI. Siitä hetkestä, setä, jolloin sinä teit tyttäresi äidikses; sillä kun heille vitsan panit käteen ja itse laskit alas housusi, niin

(Laulaa:)

He äkki-ilost' itkemään,
Ma laulan surumiellä,
Kuninkaan sokkona kun nään
Ja käyvän narrin tiellä.

Setä hyvä, ota kouluttaja, joka opettaisi narriasi valehtelemaan: tahtoisin mielelläni oppia valehtelemaan.

LEAR.

Jos valehtelet, vesa, niin saat ruoskaa.

NARRI. Ihmettelen, miten te olette sukua, sinä ja sun tyttäresi: he tarjoovat mulle ruoskaa, jos puhun totta; sinä tarjoat mulle ruoskaa, jos valehtelen; ja välistä minua ruoskitaan senvuoksi, että olen vaiti. Mikä hyvänsä olisin mieluummin kuin narri, enkä kuitenkaan tahtoisi olla sinun sijassasi, setä. Sinä olet älysi päätynyt molemmista päistä etkä mitään jättänyt keskelle. Tuossa tulee yksi liuska.

(Goneril tulee.)

LEAR.

No, tytär? miksi otsassas tuo laskos?

Sa olet taannoisin niin karsaaks käynyt.

NARRI. Silloin olit kiltti poika, kun ei sun tarvinnut hänen karsaudesta huolia; nyt sinä olet paljas nolla ilman numerotta; minä olen parempi kuin sinä: minä olen narri, sinä et ole mitään. (Gonerilille.) Kyllä, kyllä minä suuni pidän; muotonne sitä kāskee, vaikk'ette mitään sano.

Hm, hm,

Jok' antaa leivän pois kädestään,

Saa nuoleskella kynsiään.

Tuossa on tyhjä lisko. (Osoittaen Learia.)

GONERIL.

Ei yksistään tuo kaikkivoipa narri,

Vaan muukin rietas joukkionne kiistaa

Ja toraa täällä yhä, tyrskähtäin

Irstaasen räyhinään, jot' en voi kestää.

Ma luulin että, kun sen ilmoittaisin,

Teilt' avun varman saisin; vaan nyt varon

Puheistanne ja töistänne, ett' itse

Sit' yllytätte suostumuksellanne

Ja puolustatte. Jos niin on, niin kyllä

Palkkansa rikos saa, ei keinot puutu; —

Ja tämä, tehtyn' yhteishyvän tähden,

Vois lopun saada, joka teitä loukkais

Ja häpeän tois meille, jos ei pakko

Sanoisi sitä viisaaks menetykseks.

NARRI.

Sillä, niinkuin tiedät, setä:

Niin kauan kerttu se käen elättää,

Kuin päänsä hän pojalleen menettää.

Ja kynttilä sammui ja pimeään me jäimme.

LEAR.

Sinäkö tyttäreni?

GONERIL.

Voisitte käyttää täyttä järkeänne,

Jot' arvaan teissä löytyvän, ja heittää

Nuo houreet pois, jotk' ovat viime aikaan

Tosi-olentonne aivan muuttaneet.

NARRI. Niinkö ei aasi huomaisi, milloin rattaat vetävät hevosta! — Hei Jaana, sua lemmin!

LEAR.

Ken täällä tuntee mun? Tää Lear ei ole.

Lear näinkö käy? näin puhuu? Missä silmät?

Sen mieli heikko on, tai horroksissa

Sen aistit. — Valveill' olenko? En suinkaan. —

Ken sanoa voi mulle, ken ma olen?

NARRI.

Learin kuvajainen.

LEAR. Tahtoisin tietää sen; sillä kuninkuudestani, tiedostani ja älystäni päättäin voisin tulla siihen petolliseen luuloon, että mulla on tyttäriä.

NARRI.

Jotka tahtovat sinusta tehdä kuuliaisien isän.

LEAR.

Nimenne, kaunis daami?

GONERIL.

Hyvä herra,

Tuo ihmetys se liiaks muistuttaapi
Muist' uusist' ilveistänne. Pyydän teitä,
Käsittäkää mua oikein: arvokas te
Ja vanha oletten, myös viisas olkaa.
Tääll' ompi teillä sata ratsumiestä,
Rietasta, hurjaa renttukansaa, joka
Hovimme tahraa tavoillaan ja krouviks
Sen tekee; haureus sen ja juopumus
Pikemmin nais- tai viinapaikaks leimaa
Kuin siivoks linnaks. Häpykin jo huutaa
Apua joutuun. Tehkää siis sen mieliks,
Jok' itse muuten ottaa, mitä pyytää:
Vähentäkäätte hiukan joukkoanne,
Ja mikä jää, moist' olkoon kansaa, joka
Ikäanne soveltuu ja teidät tuntee
Ja itsensä.

LEAR.

Pirut ja helvetit! —

Hevoset valmiiks! Kokoon seurueeni! —
Äpärä kelvoton, min' en sua häiri;
Mull' yks on tytär vielä.

GONERIL.

Väkeäni

Te pieksette, ja irstas joukkionne
Se paremmiltaan vaatii palvelusta.

(Albanian herttua tulee.)

LEAR.

Voi sitä, joka liian myöhään killuu!
(Albanialle.) Te täällä? Tääkö tahtonne? vai mitä? —
Hevoset valmiiks! Kiittämättömyys,
Sa marmor-sydäminen perkele,
Sa merihirviötä julmemp' olet,
Kun lapsess' ilmestyt sä!

ALBANIAN HERTTUA.

Malttukaatte.

LEAR (Gonerilille.)

Kirottu korpikotka, valhettelet!
Väkeni valiot' on, kelpo kansaa,
Mi pienimmätkin tehtävänsä tuntee,
Ja huolell' ankaralla säilyttääpi
Nimensä arvon. — Vika pienen pieni,
Kuink' inhalt' oi, Cordeliassa näytit!
Kuin kipukone luontoni sa väänsit
Sijoiltaan, rinnast' imit kaiken lemmen
Ja sijaan sopen toit. Oi, Lear, Lear, Lear!
(Lyö otsaansa.)
Ovea lyö, jok' ulos järkes päästi
Ja sisään hulluuden! — Pois, väki menkää!

ALBANIAN HERTTUA.

Viaton olen; mielenliikuntoonne
En syytä tiedä.

LEAR.

Voi niin olla. — Kuule,
Oi luonto! kuule, jumalatar kallis!

Peräytä päätökses, jos oli aikees
Tuo mato hedelmälliseksi saattaa!
Tee hänen kohtuns' sikiöttömäksi!
Pois siitysneuvot kuivaa! Älköön koskaan
Häväisty ruumiins' synnyttäkö lasta
Hänelle kunniaks! Vaan siittää hänen
Jos täytyy, vihan laps luo, suo sen elää
Inhaksi, luonnottomaks tuskaks hälle!
Se hänen nuoreen otsaans' uurteet syököön,
Ja poskiin purkoon itkun virranjuovat,
Kaikk' äidin työt ja vaivat palkitkoon se
Ivalla, lasteella, ett' tuta sais hän,
Kuin katkerampi käärmeenkielen haavaa
On kiittämätön laps. — Pois, pois!

(Lähtee.)

ALBANIAN HERTTUA.

Ikuiset jumalat! mit' ompi tämä?

GONERIL.

Ei maksa vaivaa tiedustella syitä,
Vaan antaa hänen hourehensa mennä
Löyhyyden viemää tietä.

(Lear palajaa)

LEAR.

Kuin? Miestä viisikymment' yhtä haavaa?
Kahdessa viikossa?

ALBANIAN HERTTUA.

Mit' ompi tämä?

LEAR.

Saat kuulla. — Elo ja surma! (Gonerilille.)

Häpeen että

Noin järkyttää sa miehuuttani saatat,
Ett' itku kuuma vastoin tahtoani
Sun tähtes vuotaa. Rutto sinut vieköön!
Kuolettavaiset isän kiron haavat
Luus, lihas syökööt! — Vanha houkko silmä,
Jos tätä vielä itket, pois sun revin
Ja heitto-vesines sun kostukkeeksi
Savehen viskaan. — Onko näiks siis tullut?
No, olkoon vaan! Yks tytär mull' on vielä,
Jok' on, sen takaan, lempeä ja hellä;
Kun tekos kuulee hän, niin kynsillänsä
Hän suden-naamas nylkee. Saatpa nähdä,
Ett' otan jälleen hahmon, jonka luulit
Mun heittäneen jo ijäks; saat, sen vannon.

(Lear, Kent ja seuralaiset lähtevät.)

GONERIL.

Tuon huomasiitko?

ALBANIAN HERTTUA.

Niin suuresti kuin teitä rakastankin,
Noin puoltomielinen en olla voi —

GONERIL.

Rauhoittukaa, ma pyydän. — Oswald, hoi! —
(Narrille.) Sa konna, et vaan narri, herraas seuraa.

NARRI.

Setä Lear! setä Lear! varro ja ota mukaasi narri.

Ketun kun sais permehen,
Ja tytär tuommoinen,
Ne sopis hirtehen,
Ja nuoraks päähinen;
Ja narri se jälkehen.

(Lähtee.)

GONERIL.

Häll' älykkäät on tuumat. — Sata miestä!
Varovaa, viisast' antaa hänen pitää
Aseissa sata miestä! Näin jos saa hän
Mink' oikun, unen, houreen, kiusan, harmin,
Hän hulluntöissään noiden voimaan luottaa
Ja hengestämme määrää. — Oswald!

ALBANIAN HERTTUA.

Liiaks'

Sa pelkää.

GONERIL.

Parempi kuin luottaa liiaks.

Ma ennen estän pelkoa, kuin itse
Pelosta estyn. Niin, tuon miehen tunnen.
Mit' on hän lausunut, teen siskon tiedoks.
Jos häntä ruokkii hän ja sataa miestä,
Kun älyttömäks näytin sen, — (Oswald tulee.)
No, Oswald!
Kirjoititko jo siskolleni kirjeen?

OSWALD.

Kirjoitin, rouva.

GONERIL.

Nyt seuraa hanki vaan, ja ratsun selkään.
Selitä pelon aiheet kaikki hälle
Ja lisää omastakin päästäs syitä,
Jotk' oikein tepsii. Lähde nyt, ja joutuun
Takaisin riennä.

(Oswald lähtee.)

Ei, ei, puolisoni,

Tuot' äitelää ja lauhaa käytöstänne
En juuri laita, mutta — suokaa anteeks —
Teiss' enemmän saa moitett' älyn puute
Kuin kiitosta tuo haittaavainen hellyys.

ALBANIAN HERTTUA.

Kuin kauas näkökös kannattaa, en tiedä, —
Mut hyvä aina korjaamist' ei siedä.

GONERIL.

Ei, mutta —

ALBANIAN HERTTUA.

Niin, niin, mutta — loppu.

(Lähtevät.)

Viides kohtaus.

Sama paikka.

(Lear, Kent ja narri tulevat.)

LEAR. Vie edeltäpäin Glosteriin tämä kirje. Siitä, mitä tiedät, älä tyttärelleni kerro rahtuakaan muuta, kuin mitä hän itse kirjeen johdosta kysyy. Jos et hyvin riennä, olen minä siellä ennen sinua.

KENTIN KREIVI.

En silmiäni ummista, ennenkuin olen kirjeenne perille vienyt.

(Lähtee.)

NARRI.

Jos olisi aivot kantapäissä, eikö ne silloin piankin voisi paleltua?

LEAR.

Voisi kyllä.

NARRI.

No, ole iloinen sitten sinä: sinun järkesi ei kaipaa tallukoita.

LEAR.

Ha, ha, ha!

NARRI. Saatpas nähdä, että toinen tyttäresi kohtelee sinua kauniisti; sillä vaikka hän on tämän kaltainen niin kuin raakila omenan kaltainen, niin tiedän ma sentään mitä tiedän.

LEAR.

No, mitä sitten tiedät, poikaseni?

NARRI. Hän maistuu tälle niin kuin raakila raakilalle. Tiedäthän, miksi nenä on keskellä naamaa?

LEAR.

En.

NARRI. Siksi että on silmä kummallakin puolen nenää, niin että voisi nähdä sitä, mitä ei voi haistaa.

LEAR.

Ma väärin hälle tein. —

NARRI.

Voitko sanoa, miten simpukka tekee kuortaan?

LEAR.

En.

NARRI.

En minäkään; mutta minä voin sanoa, miksi koteloisella on kota.

LEAR.

Miksi?

NARRI. Siksi että saisi päänsä siihen kätkeä eikä antaa sitä pois tyttärilleen ja jättää omat sarvensa kotelotta.

LEAR.

Unohtaa tahdon luontoni. — Niin hellä isä! — Ovatko hevoset valmiit?

NARRI. Aasisi ovat niitä noutamassa. Syy, minkätähden seitsentähtösiä on seitsemän, on kelpo syy.

LEAR.

Koska niitä ei ole kahdeksan.

NARRI.

Niin, aivan niin! Sinusta tulisi hyvä narri.

LEAR.

Takaisin väkivallallako ottaa! — Riittämättömyys, sa hirviö!

NARRI. Jos sinä, setä, olisit minun narrini, niin saisit selkääsi siitä, että olet ennen aikojasi tullut vanhaksi.

LEAR.

Kuinka niin?

NARRI.

Sinun ei olisi pitänyt vanhentua, ennenkuin olit viisastunut.

LEAR.

Älä hulluks tee mua, hyvä Jumal', älä!
Älyän' auta: hulluks en ma tahtoisi —
(Ritari tuke.)

No, ovatko jo hevoseni valmiit?

RITARI.

Ovat, mylord.

LEAR.

Tule, poika.

NARRI.

Se, joka impenä nyt mulle lähteiss' ilkkuu,
Ei immeks jää, jos vaan viel' osuu nuoli pilkkuun.

(Lähtevät.)

TOINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Kreivi Glosterin linnan piha.
(Edmund ja Curan tulevat eri haaroilta.)

EDMUND.

Terveeksi, Curan!

CURAN. Samaa teille, herra. Olen ollut isänne luona ilmoittamassa hänelle, että Cornwallin herttua ja Regan, hänen herttuattarensa, ovat tänne tulossa tänä iltana.

EDMUND.

Mikä nyt on?

CURAN. En tiedä minä. Oletten kai kuullut päivän uutisia? Tarkoitan mitä huhutaan, sillä vielä se on pelkkää korva-kuiskutusta.

EDMUND.

Minäkö? En. Sano, mitä se on?

CURAN.

Ettekö ole kuullut, että sota nähtävästi on tulossa Cornwallin ja Albanian herttuain välillä?

EDMUND.

En sanaakaan.

CURAN.

No, saatte vielä kuulla. Hyvästi!

(Lähtee.)

EDMUND.

Tän' yönä herttua täällä? Hyvä! Oivaa!
Tuo väkisinkin hankettani auttaa.
On isä pannut vahdit veljeäni
Kiinn' ottamaan; yks pulma vielä purkaa
Mun täytyy. Avuks, rohkeus ja onni! —
Sananen, veikko! Tule alas, veikko!
(Edgar tulee.)

Sua isä väijyy. — Pois, pois pakene!
Hän tiedon lymyapaikastas on saanut.
Hyv' etu sull' on yöstä. — Pahaa lietkö
Cornwallin herttuasta lausunut?
Hän tänne tulee, lentäin, nyt tän' yönä,

Ja Regan myötä. Puoltanut hänt' olet
Ehk' Albanian herttuata vastaan?
Tuumipa vaan.

EDGAR.

En, totta, sanallakaan.

EDMUND.

Jo kuulen isän tulevan. — Suo anteeks,
Näöksi miekkailla mun täytyy kanssa.
Vetäise! Pidä puoltas nyt, mut hyvin. —
Antaudu! — Isän luo käy! — Tulta, hoi! —
Pakene! — Tulta! tulta! — Hyvästi!

(Edgar lähtee.)

Pisara verta uskottaa, ett' ollut
On leikki tuima:

(Viiltää haavan käsivarteensa.)
juopon olen nähnyt

Ratokseen pahempaakin tehneen. — Isä!
Seis! isä, seis! Mua eikö kenkään auta?

(Gloster tulee ja palvelijoita soihdut kädessä.)

GLOSTER.

No, Edmund, miss' on konna?

EDMUND.

Tässä seiso!

Hän pimeässä tuima miekka maalla,
Kiroja jupisi ja kuuta loihti
Suotuisaks auttajakseen, —

GLOSTER.

Mut miss' oo, hän?

EDMUND.

Kah! verta vuodan.

GLOSTER.

Edmund, miss' on konna?

EDMUND.

Hän tuonne juoksi. Kun ei millään voinut —

GLOSTER.

Jälessä! — Joutuun! —

(Palvelija lähtee.)

— Kun ei voinut — mitä?

EDMUND.

Mua houkutella teitä murhaamaan; —
Vaan kun ma kerroin, kuinka koston herra
Kaikk' iskee nuolens' isänmurhaajaan;
Kun näytin, kuinka monet vahvat siteet
Isäänsä lapsen kiinnittää; — niin vihdoin,
Kun huomas hän, ett' tuota julmaa hankett'
Inholla vastustin, niin raivoissansa
Ja miekka paljaana hän äkkipäätä
Minuhun karkas ja mua käteen iski.
Mut nähdessään, kuin rohkealla miellä
Asiat' yllyin selvää puoltamaan,
Hän pakoon riensi.

GLOSTER.

Paetkoon hän kauas:

Pian tässä maassa kiinni siepataan hän,
Ja silloin — pää pois! — Tänään tulee herttua,
Päämieheni ja jalo suosijani;

Ma hänen nimessään teen tiedoks, että
Se kiitokseni saa, ken hänet löytää
Ja murhaajan sen kurjan kaakkiin saattaa,
Vaan surman se, ken hänet kätkee.

EDMUND.

Kun kielsin häntä hankkeestaan ja näin,
Kuink' oli kiihkoinen hän, sadatellen
Sen ilmi antaa uhkasin. Hän vastas:
"Sa maaton lehtolapsi sa luuletkos,
Jos esiin astun minä, että sulla
Avuja, kuntoa ja luottamust' on
Puheesi todeks saamaan? Ei, jos kiellän, —
Ja teenkin sen, teen, vaikka esiin toisit
Käs'alanikin, — kaikki käännän työkses
Ja vehkeikses ja pirun-juonnikses.
Ja jos et maailmaa tee pöllöks aivan,
Niin luulee se, ett' etu surmastani
Se valtava on kiihoitin ja syy,
Miks sitä etsit."

GLOSTER.

Konnaa paatunutta!
Käs'alan kieltää! — Min' en isä hälle.
(Torventoituksia kuuluu.)
Haa! herttua! — Miks tulee hän, en tiedä.
Satamat suljen, pois ei pääse konna;
Se täytyy herttuan myöntää. Kuvansakin
Lähetän kaikkialle valtakuntaan,
Ett' tulis tunnetuks hän; ja mun maani
Perilliseks ma sinut tehdä koitan,
Sa vilpitön ja luonnollinen lapsi.

(Cornwall ja Regan seuralaisineen tulevat.)

CORNWALLIN HERTTUA.

No, jalo ystävä! Kun tulin tänne —
Juur' ihan nyt — niin kuului kummaa uutta.

REGAN.

Jos totta on se, syyllist' ei voi kyllin
Kovasti rangaista. Kuin voitte, kreivi?

GLOSTER.

Murennut on, murennut vanhan sydän.

REGAN.

Isäni ristilapsko teitä väijyy?
Edgarko, jolle isän' antoi nimen?

GLOSTER.

Oi, häpeä sen peittää tahtois, rouva.

REGAN.

Oliko hän sen irstaan joukon seuraa,
Jok' isälläni palvelee?

GLOSTER.

En tiedä.
Oi, kurjaa, kurjaa liiaks!

EDMUND.

Oli, rouva,
Hän oli sitä joukkiota.

REGAN.

Ei ihme siis, jos häll' on häijyt eljet.
He tuohon murhaan hänt' on vietelleet

Saadakseen vanhan varat tuhlatakseen.
Tän' iltana ma juuri siskoltani
Sain tiedon heistä, varoituksen' että,
Jos asumaan mun talooni he tulee,
Min' en jää sinne.

CORNWALLIN HERTTUA.

Enkä minä, Regan. —
Isällennepä, Edmund, lapsen työn
Te, kuulin, teitte.

EDMUND.

Mun se tuli tehdä.

GLOSTER.

Hän veljen juonet paljasti ja, nähkääs,
Tuon haavan sai, kun häntä kiinni koitti.

CORNWALLIN HERTTUA.

Hänt' ajetaanko takaa?

GLOSTER.

Ajetaan

CORNWALLIN HERTTUA.

Jos kiinni saadaan hän, ei tarvis hältä
Pelätä pahaa. Hankkeisinne voitte
Valtaani käyttää mielin määrin. — Edmund,
Te, jonka kuntoisuus ja nöyryys tässä on
Niin oivaks nähty, meidän mieheks tulkaa;
Noin taatut henkilöt on tarpeen meille;
Koht' anastamme teidät.

EDMUND.

Taattu olen,
Jos mikään.

GLOSTER.

Hänen puolestaan ma kiitän.

CORNWALLIN HERTTUA.

Te ette tiedä, miksi tulimme, —

REGAN.

Näin pahaan aikaan, pilkkomustass' yössä.
Asiat tärkeät meillä on, jalo Gloster,
Ja niissä on tarvis teidän neuvojanne.
Kirjoittanut on isä, ja myös sisko,
Riidoista, joihin sopivaks en nähnyt
Kotona vastata. Täällä odottaapi
Kummankin airut. Vanha ystävämme,
Keventäkäätte mieltänne ja suokaa
Haluttu neuvo meille asiassa
Niin kiireessä aivan.

GLOSTER.

Nöyrin palvelijanne.
Erittäin tervetulleet, hyvät vieraat.

(Lähtevät.)

Toinen kohta.

Glosterin linnan edusta.
(Kent ja Oswald tulevat eri haaroilta.)

OSWALD.

Hyvää huomenta, ystävä; oletko tämän talon väkeä?

KENTIN KREIVI.

Olen.

OSWALD.

Mihin saamme hevosemme panna?

KENTIN KREIVI.

Liejuun.

OSWALD.

Hyvä mies, sano se, jos rakastat minua.

KENTIN KREIVI.

En rakasta sinua.

OSWALD.

Se ei minua koske.

KENTIN KREIVI. Jos sais sinut Lipsburgin lammastarhaan, niin kyllä näyttäisin että koskee.

OSWALD.

Miksi mua näin kohtelet? En tunne sua.

KENTIN KREIVI.

Sinut, mies, tunnen niinä.

OSWALD.

Ken olen sitten?

KENTIN KREIVI. Konna, lurjus, lautasen nuoleskelija, halpa, röyhkeä, tyhmä, ryysyinen, ruokoton ryökäle, kolme mekkoa yllä, sata puntaa taskussa ja karkeat sukat jalassa; maitomaksainen riitapukari, peiliin mielistynyt huorimus, hätähoppuinen, teikaileva narri; raukka, jolla ei ole muuta omaa kuin arkku; mies, joka pelkää palveluksen himosta voisit tulla parittajaksi, etkä ole mitään muuta kuin konnan, kerjäläisen, pelkurin ja parittajan sekasotkua, halvan tuliporton poika ja perillinen, jota pieksen, niin että suu väärässä parut, jos kiellät pienintäkään rahtua arvonimistäsi.

OSWALD. Mikä hirviö sinä olet, kun noin haukut ihmistä, jota et tunne ja joka ei sinua tunne!

KENTIN KREIVI. Mikä pölkkyä pukka sinä olet, kun kiellät tuntevasi minut! Vaikka kaksi päivää sitten löin kintut altasi ja pieksin sua kuninkaan nähden. Vedä miekkasi, lurjus! Sillä vaikka on yö, paistaa kuitenkin kuu; ja kyllä minä kuu-kupusi pehmitän. (Paljastaa miekkansa.) Miekkasi maalle, sinä halpa, kirottu parturin apuri, no!

OSWALD.

Pois! minulla ei ole mitään sun kanssasi tekemistä.

KENTIN KREIVI. Miekkasi maalle, lurjus! Sinä kuljetat kuningasta solvaavia kirjeitä ja pidät turhuuden, tuon ilvenuken, puolta kuninkaallista isää vastaan. Miekkasi maalle, konna, muuten survon reitesi liivaksi; — maalle miekkas, lurjus! Asentoon!

OSWALD.

Apua! hoi! Murhaa! Apua!

KENTIN KREIVI. Pidä puoltasi, orja! Seis, lurjus, seis! Pidä puoltasi, sinä siloinen orja!

(Lyö häntä.)

OSWALD.

Apua! hoi! Murhaa! murhaa!

(Edmund tulee)

EDMUND.

No, mitä? Mitä koskee asia?

KENTIN KREIVI. Teitä, maitoparta, jos suvaitsette; tulkaa vaan, kyllä minä teitä opetan; kas niin, nuori herra!

(Cornwall, Regan, Gloster ja palvelijoita tulee)

GLOSTER.

Aseita! Miekkoja! Mist' ompi riita?

CORNWALLIN HERTTUA.

Asettukaa, jos henki teille rakas!
Ken lyö, on surman oma. Mistä riita?

REGAN.

Kuninkahan ja siskon airuet.

CORNWALLIN HERTTUA.

Mist' ompi teillä riita? Puhukaa!

OSWALD.

Oi hyvä herra, hengittää voin tuskin.

KENTIN KREIVI. Ei ihme, koska olet niin miehuuttasi vaivannut. Sinä raukka pelkuri, luonto ei sua luomaksensa myönnä; räätäli sun on tehnyt.

CORNWALLIN HERTTUA.

Lystikäs veitikka! Räätälikö ihmisen tekijä?

KENTIN KREIVI. Niin kyllä, räätäli; ei kivenhakkaaja eikä maalari olisi saattanut tehdä noin huonoa työtä, vaikk' ei olis ollut kauemmin kuin kaksi tuntia opissa.

CORNWALLIN HERTTUA.

Vaan mistä syntyi riita, sanokaatte?

OSWALD.

Tuo vanha sissi, jonka hengen säästin
Partansa harmaan vuoksi —

KENTIN KREIVI.

Sinä kirottu Z! sinä hyödytön kirjain! — Jos suvaitsette, herra, niin
survon tuon karkean konnan muurisaveksi ja tuhrin sillä makin seinät.
— Vai säästit harmaan partani, sinä västäräkki!

CORNWALLIN HERTTUA.

Suus kiinni, mies!
Hävytön, tiedä, kelle arvo tulee.

KENTIN KREIVI.

Sen tiedän, mutta harmilla on etuus.

CORNWALLIN HERTTUA.

Mist' olet harmissas?

KENTIN KREIVI.

Ett' orja moinen,
Mi kunnias' ei pidä, pitää miekkaa.
Nuo halvat mierut syö kuin hiiret poikki
Ne pyhät siteet, jotka heltyäkseen
On liian lujassa; jokaista oikkaa
Hyväilevät, mi herran mieleen pistää,
Tulehen rasvaa, lunta jäähän luovat,
Epäävät, myöntävät, kuin viirikukot
Herrainsa tuulen mukaan heilahdellen,
Osaten vaan kuin koirat hännäss' olla. —
Virnaisen virma-naamas syököön rutto!
Nauratko mulle, niinkuin narri oisin?
Sa hanhi, Sarumin jos kedoll' oisit,
Kaakottain Camelottiin saisit juosta.

CORNWALLIN HERTTUA.

Mit', oletko sa hullu, vanhus?

GLOSTER.

Mist' alkoi riita? sano.

KENTIN KREIVI.

Ei mitkään vastakohtat toisiansa
Niin inhoa, kuin minä tuota konnaa.

CORNWALLIN HERTTUA.

Miks on hän konna? Mitä on hän tehnyt?

KENTIN KREIVI.

Näkönsä vastenmielinen on mulle.

CORNWALLIN HERTTUA.

Siis minunkin kenties, ja tuon ja tämän?

KENTIN KREIVI.

Mun virkani on, herra, olla suora:
Parempia ma kasvoj' olen nähnyt
Kuin yhdenkään nään hartioilla tässä.

CORNWALLIN HERTTUA.

Tuo niit' on, jotka, kun on suoruudesta
Heit' ylistetty, raakaa julkeutta
Tavoittelevat, teeskennellen muuksi
Kuin ovat. Hän, hän ei voi imarrella!
Hän kunnan mies on, — totuuden hän lausuu;
Hyv' on, jos kärsit sen; mut suora on hän.
Tuon konnan-lajin tunnen: suoruudellaan
Petosta, luihuutt' enemmän he peittää,
Kuin sata nöyrää, tyhmää liehakkoa,
Jotk' ylen tarkoin tehtävänsä täyttää. —

KENTIN KREIVI.

Totuuden nimessä ja vakaast' aivan,
Ylevän katsantonne hurmatessa,
Mi lumoa kuin kirkas sädekehä,
Jok' otsaa Phoibon ympäröi. —

CORNWALLIN HERTTUA.

Mik' aikees?

KENTIN KREIVI. Muuttaa puheenparteni, jota niin kovin paheksitte. Tiedän, hyvä herra, ett'en ole imartelija; se, joka teitä suurin sanoin petti, ei ollut suora konna; ja semmoinen en minä puolestani tahtoisi olla, vaikkapa epäsuosionnekin minua siihen kehoittaisi.

CORNWALLIN HERTTUA.

Sa millä häntä loukkaisit?

OSWALD.

En millään.

Kuningas, hänen herransa, mua tuonoin
Suvaitsi lyödä erheissään, mut tämä
Tul' esiin, miellytteli ukon vihaa,
Mun selin maahan paiskas, pilkkas, herjas,
Ja työstään pöyhkeili kuin mikä urho;
Ja saipa kuninkaalta kiitoksenkin,
Kun päälle torjumattoman näin karkas.
Ja kiihkeissään tuost' urhotyöstään, taas hän
Mua tässä miekall' uhkas.

KENTIN KREIVI.

Moisten konnain

Ja pelkurien rinnall' itse Ajax
On pelkkä narri.

CORNWALLIN HERTTUA.

Tänne jalkapuu!

Opetan sua, vanha juro, kunnan hölppä.

KENTIN KREIVI.

Lien liian vanha oppimaan. Ei panna
Mua jalkapuuhun, kuninkahan miestä,
Jonk' asioissa kuljen. Osoitatte
Vähäisen kunniaa ja liiaks uhkaa
Kuninkaan arvolle ja persoonalle,
Jos airuen te jalkapuuhun lyötte.

CORNWALLIN HERTTUA.

Hoi, jalkapuu! Siin' istut puolipäivään,
Sen vannon kunnian ja hengen kautta.

REGAN.

Puol'päiväänkö? Ei, iltaan; vielä yönkin.

KENTIN KREIVI.

Isänne koiralle ei sopsis teidän
Näin tehdä.

REGAN.

Hänen konnalleen mun sopii.

CORNWALLIN HERTTUA.

Tuo mies on samaa karvaa, jota meille
Kuvaili siskos. — Tänne jalkapuu!

(Jalkapuu tuodaan.)

GLOSTER.

Sit' älkää tehkö, herttua, ma pyydän.
Suur' häll' on syy, ja kuningas hänt' ehkä
Siit' oikaisee. Noin halpaa rangaistusta
Hylyille, roistoille vaan käytetään
Näpistelystä ja muust' ilkityöstä.
Kuningas varmaan pahastuu, jos hälle
Osoitetaan niin vähän kunniaa,
Ett' airut vangitaan.

CORNWALLIN HERTTUA.

Sen vastaan minä.

REGAN.

Viel' enemmän se siskoani loukkaa,
Jos hänen miestään haukutaan ja piestään,
Kun toimensa hän täyttää. — Jalat kiinni! —

(Kent pannaan jalkapuuhun.)

Pois, puolisoni, tulkaa.

(Kaikki lähtevät paitse Gloster ja Kent.)

GLOSTER.

Ystävä,

Sua säälin; mut se herttuan on tahto,
Ja hänt' ei muuttaa voi, ei hillitä,
Sen tiedät. Puolestas ma puhun.

KENTIN KREIVI.

Älkää.

Väsynyt matkast' olen, valvonnasta;
Ma nukun hetken, sitten vihellän.
On kelpo miehen onni selin joskus.
Siis, hyvää huomenta.

GLOSTER.

Nyt herttua, väärin teit; tää pahaks pannaan.

(Lähtee.)

KENTIN KREIVI.

Kuningas hyvä, todeks saat sa näyttää
Tuon vanhan lauseen: ojust' allikkoon.
Lähesty sä, tän halvan mailman lamppu,
Ett' armiaassa valossas tuon kirjeen
Lukea voin. — Muut ei kuin kurjat enää
Näe ihmeitä. — Cordelialt' on se varmaan;
Hän halvast' olostani kaikeks onneks
On tiedon saanut. — "Kurjuudesta tästä
Tilaisuutt' etsii" — "kaikki hyväks kääntää." —
Väsynyt silmä, valvonut ja raskas,
Etuas käytä, ett'et näkis tätä
Häpeän paikkaa. — Onnetar, hyv' yötä!
Hymyile vielä kerran, pyöräs käännä!

Kolmas kohtaaus.

Nummi.
(Edgar tulee)

EDGAR.

Mua pannaan julistettavan ma kuulin;
Ajoa pakoon pääsin suotuisaan
Puun onttoon. Ei niin satamata auki,
Ei paikkaa, joss' ei ihmeen tarkat vahdit
Mua väijy. Nyt kun pakoon vielä pääsen,
Pelastan itseni, ja päätän ottaa
Halvimman, katalimman muodon, millä
Ikänä kurjuus, ihmisyyden pilkaks,
Elukkaa matkii. Likaan tuhrin kasvot,
Lanteille hurstin kierrän, vanukkeille
Sykerrän hiukseni, ja alastonna
Näin pilvien ja myrskyn vainot kohtaan.
Mull' esimerkkinä ja mallina
Tän seudun hullut on, jotk' ulisten
Käs'varsiin paljaisin ja turtiin lyövät
Okaita, nauvoja ja oksanpäitä,
Ja hirmun nostain käyvät kaikki töllit,
Kurjimmat kylät, paimenkojut, myllyt.
Kiroilla kauheilla tai rukouksilla
Pakoittain sääliin. — Turlygood parka! Tom parka!
Se jotakin on, — Edgar ei niin mitään.

(Lähtee.)

Neljäs kohtaaus.

Glosterin linnan edusta. Kent jalkapuussa.
(Lear, narri ja muuan ritari tulevat.)

LEAR.

On kummaa kotoa noin mennä eikä
Takaisin laittaa airuttani.

RITARI.

Kuulin,
Ett'ei viel' eilen aikeiss' ollut matka.

KENTIN KREIVI.

O, terve, jalo herra!

LEAR.

Mitä? Ratoks
Häpäisetkö noin itseäs?

KENTIN KREIVI.

En, herra.

NARRI. Ha, ha! Kah, tuolla on paksut sukkanauhat. Hevosia sidotaan kiinni päästä, koiria ja karhuja niskasta, marakatteja kupeesta, mutta ihmisiä jaloista; jos ihminen on liian kipakka jaloiltaan, niin saa hän puiset sukat.

LEAR.

Ken noin on erehtynyt asemastas,
Ett' on sun tähän pannut?

KENTIN KREIVI.

Mies ja vaimo:

Poikanne sekä tyttärenne.

LEAR.

Ei.

KENTIN KREIVI.

On.

LEAR.

Ei, sanon minä.

KENTIN KREIVI.

On, sanon minä.

LEAR.

Ei, sitä ei he voineet,

KENTIN KREIVI.

Mut sen he teit.

LEAR.

Ei, kautta Jupiterin!

KENTIN KREIVI.

Teit, kautta Junon!

LEAR.

Sit' ei vois, ei tahtois,
Sit' ei he tohtis: murhaa pahemp' on
Noin julki-pilkaks tehdä arvoisuutta.
Selitä lyhyeen ja tarkoin, miten
Tuon ansaitsit ja miks sua, airuttamme,
Noin kohdellaan.

KENTIN KREIVI.

Mylord, kun kotiin heille
Kirjeenne vein, ja ennen kuin viel' ehdin
Sijalta nousta, johon nöyryydessä
Ma polvistuin, tul' airut, puolin hengin,
Hiestä höyryvänä, läähötellen
Goneril-emännältään terveisiä,
Ja lomaa suomatt' antoi kirjeen, joka
Het' auaistiin. Sen luettua oiti
Kokoillaan huovit, ratsahille käydään,
Mua seuraamahan käsketään ja vastint'
Odottamahan; kylmän saan ma katseen.
Tääll' airuen nyt näin tuon toisen, joka
Myrkytti multa tervetuliaiset,
(Sen saman miehen, joka teit' taannoin
Niin julkeasti loukkas), minuss' oli
Miest' enemmän kuin mieltä, miekan vedin,
Parullaan väen herätti se raukka.
Tuon synnin poikanne ja tyttärenne
Katsoivat moista pilkkaa ansainneeksi.

NARRI.

Ei ole talvi vielä mennyt, koska metsähanhet tuota suuntaa lentävät.

Jos ryysyt isän yll' on,
Hänt' oma laps ei nää;
Mut kultia jos kyll' on,
Niin kyll' on kiltti tää.
On aika portto onni tuo:
Ei mitään köyhällen se suo.

Mutta kuitenkin sua tyttäresi sen verran huolittavat, kuin suinkin vuodessa siedät.

LEAR.

Oi, kuinka sydämeen tuo vainos nousee!
Pois sinä! kapuava vaiva, alas!
Sun sijas alhaall' on. — Miss' on se tytär?

KENTIN KREIVI.

Sisällä kreivin luona.

LEAR.

Tänne jääkää;

(Menee.)

Mua älkää seuratko.

RITARI.

Muut' etkö tehnyt,
Kuin mitä äsken tässä kerroit?

KENTIN KREIVI.

En. —

Miks tulee kuningas niin pienin joukoin?

NARRI. Jos olisit siitä kysymyksestä jalkapuuhun joutunut, olisi se ollut hyvin ansaittua.

KENTIN KREIVI.

Miksi niin, narri?

NARRI. Sinä olisit pantava muurahaisen kouluun oppiaksesi, ett'ei talvella tehdä työtä. Ne, jotka nokkaansa seuraavat, kulkevat silmät auki, paitsi sokeat; eikä ole yhtä nokkaa kahdessakymmenessä, joka ei haisevata haistaisi. Hellitä, kun suuri pyörä alas mäkeä vierii, muuten taitat niskasi, jos muassa seuraat; vaan kun suuri pyörä ylös mäkeä kulkee, hinkaa silloin perässä. Jos viisas mies sulle paremman neuvon antaa, niin anna mulle takaisin omani; en soisi, että muut kuin konnat sitä noudattaisivat, kun narri sen antaa.

Se, ken vaan muodoks palvelee
Ja katsoo hyötyhyn,
Kun sade kohtaa, pakenee,
Sun jättää myrskyhyn.
Ma jään, ei lähde narri tää;
Te, viisaat, juoskaa pois;
Näin narriks, konnat, pyrkikää:
Ei konnaks narrist' ois.

KENTIN KREIVI.

Missä tuon olet oppinut, narri?

NARRI.

En jalkapuussa, narri.

(Lear palajaa Glosterin seurassa.)

LEAR.

Mua puheilleen ei? Sairaat? Väsyneet?
Yön kaiken matkall' olleet? Pelkkää juonta!
Parempi vastaus hanki.

GLOSTER.

Armas herra,

Tiedätten, kuink' on herttuan luonne kiivas,
Kuin luja häll' on, taipumaton mieli.

LEAR.

Haa! Kosto, rutto, surma, tuho tulkoon!
Kiivasko? Kuinka? Gloster, Gloster, tahdon
Cornwallia vaimoinensa puhutella.

GLOSTER.

Sanonut sen ma olen heille, herra.

LEAR.

Sanonut sen! Mua ymmärrätkö, mies?

GLOSTER.

Kyll' ymmärrän.

LEAR.

Kuningas Cornwallia
Tavata tahtoo; tytärt' isä hellä
Tavata tahtoo, kuulemista vaatii.
Sanoitko senkin? Vereni, henkeni! —
Kiivasko? Herttua kiivas? — Sano hänelle, että —
Ei, vielä ei: — kenties hän ei voi hyvin.
Lyö sairas laimin paljon, mihin terve
On velkapää. Me emme ole vapaat,
Kun luonto, sorrettuna, vaatii sielun
Osakkaaks ruumiin tuskiin. Malttaa tahdon;
Vihoissan' olen omaan tuimuuteeni,
Kun raihnaan, oikullisen sairaan luulin
Terveeksi mieheks. — Hitto, surma olkoon!
Miks istuu tämä tässä? Näyttää että
Tuo herttuan ja tyttäreni muutto
Vaan kavaluutt' on. Irti mieheni!
Käy, herttualle vaimoineen tee tiedoks,
Ett' oiti heitä puhutella tahdon;
Heit' ulos käske mua kuulemaan,
Tai muuten heidän oveansa jyskin,
Siks että kuuluu: "Nuku kuolon unta!"

GLOSTER.

Välinne kaiken hyväks soisin.

(Lähtee.)

LEAR.

Voi mua!

Sydämeni, se kuinka nousee! — alas!

NARRI. Huuda, setä, sille niinkuin kokki ankeriaisille, kun ne elävinä piirakkaan pisti. Hän näet
noputti niitä tikulla pääkalloon, huutaen: "alas, te veitikat, alas!" Hänen veljensä se oli, joka pelkästä
hyväntahtoisuudesta voiteli voilla hevosensa heinät.

(Cornwall, Regan, Gloster ja palvelijoita tulee)

LEAR.

Huomenta teille!

CORNWALLIN HERTTUA.

Terve, jalo herra!

(Kent päästetään jalkapuusta.)

REGAN.

Iloista nähdä teidän korkeuttanne.

LEAR.

Sen uskon, Regan, sinusta; syyn tiedän,

Miks uskon sen: iloinen jos et oisi,
Eroni äitis haudast' ottaisın ma,
Siks ett' aviorikkojan se kätkee. —
(Kentille.) Oletko vapaa? Siitä toiste. — Huono
Sun siskos, rakas Regan, on. Oi, Regan,
Hän kiittämättömyyden kalvavan
Kuin korppikotkan kytkenyt on tuohon. —
(Osoittaa sydäntänsä.)
Puhua tuskin voin ma — sin' et usko,
Kuin valtaa hänet turmelus — oi, Regan!

REGAN.

Ma pyydän, malttukaatte. Toivon että
Vähemmän tehtävästänsä hän poikkeee,
Kuin arvostella voitte te.

LEAR.

Haa! Mitä?

REGAN.

En luule, että velvollisuuttansa
Vähääkään laiminlyö hän. Jos hän ehkä
Väkenne hurjuutt' esti, oli hällä
Niin hyvä syy ja tarkoitus niin oiva,
Ett' ei hän suinkaan nuhteit' ansaitse.

LEAR.

Kirottu hän!

REGAN.

Olette, herra, vanha;
Ja valtarajans' äärimmällä partaall'
On luonto teissä. Johdoks teille tarpeen
On äly, joka huomaa kohtanne
Paremmın kuin te itse. Siis, ma pyydän,
Palatkaa siskon luo ja vääryytenne
Tunnustakaa.

LEAR.

Hält' anteeks pyytäisinkö?
No katso siis, kuink' isällen se sopii:
"Ma myönnän, rakas laps, ett' olen vanha;
On puutteess' ukko; polvillani kerjään. (Polvistuu.)
Suo mulle ruokaa, vaatetta ja vuode."

REGAN.

Heretkää, herra; tuo on rumaa pilkkaa.
Palatkaa siskon luo.

LEAR (nousten).

En koskaan, Regan.
Vähentänyt hän joukkoni on puoleks;
Tylysti katsellut mua; kielellänsä
Sydämeen pistänyt kuin käärme. — Taivaan
Kaikk' kostonnuolet iskeköhöt päähän
Sen kiittämättömän. Sa, rutto-ilma,
Sen nuoret luut tee rammaks!

CORNWALLIN HERTTUA.

Hyi, hyi, herra!

LEAR.

Nopea leimaus, ilkkuiset sen silmät
Valollas huikaa! Raiskatkaa sen kauneus,
Te kuumen päivän sikiöt, suon usmat,
Ja lamatkaa sen korskan ylpeys.

REGAN.

Hyväinen taivas! Samaa mullenkin
Kai toivotte, kun paha pää saa vallan.

LEAR.

En, Regan, sua en sadattele koskaan.
Kovuuteen ei sun hellä luontos taivu.
Tulinen häll' on katse; sun vaan lientää,
Ei lainkaan polta. Sinä multa hauskuutt'
Et kadehdi, supista seuruuttani,
Pikaista sanaa suo, vie leipää suusta,
Ja telje oveas, kun sisään tahdon.
Paremmiin sinä luonnon siteet tunnet
Ja lapsen tehtävät ja mitä muuten
Kiitollisuus ja kunnioitus vaatii.
Et puolta valtakuntaa unhottanna,
Jonk' annoin sulle.

REGAN.

Asiahan, herra.

LEAR.

Ken jalkapuuhan löi mun miehen'?

(Torventoitus kuulun.)

CORNWALLIN HERTTUA.

Torvi?

REGAN.

Haa! varmaan siskoni; hän kirjoitti
Tulevans' oiti. —
(Oswald tulee.)
Onko rouvas tullut?

LEAR.

Tuon orjan pöyhkeys vaivaton on laina
Ja herrans' armon oikuista se riippuu. —
Pois silmistäni, konna!

CORNWALLIN HERTTUA.

Mitä, herra?

LEAR.

Ken kiinni pani mieheni? Sa, Regan,
Siit' et kai tiennyt. —
(Goneril tulee.)
Mitä! Taivaan vallat,
Oi, jos te vanhaa miestä rakastatte,
Jos nöyryytt' armas valtikkanne käskee,
Jos itse vanhat oletten, niin merkki
Nyt antakaa ja puolelleni tulkaa! —
(Gonerilille.) Sä tätä partaa julkenetko nähdä? —
Oi, Regan, kätellä sa voitko häntä?

GONERIL.

Miks ei? Mit' olen rikkonut? Ei kaikki
Rikosta, jota heikkopäät ja hupsut
Siks sanoo.

LEAR.

Sydän, liiaks olet vahva!
Sa vielä kestät! — Ken on tehnyt tuon?

CORNWALLIN HERTTUA.

Sen minä tein; hän käytöksestään juur' ei
Parempaa ansainnut.

LEAR.

Te! Tekö?

REGAN.

Isä,

Oletten heikko, myöntäkää se suoraan.
Palatkaa siskon luo ja kuukaus täyteen
Siell' asukaa ja puolen joukon kanssa,
Ja tulkaa sitten meille. Poiss' nyt olen,
Eik' ole tarpeeks varojakaan mulla
Teit' elättää.

LEAR.

Tuon luokse palaisinko?

Ja puolet seurueestan' eroittaisin?
Ei, ennen kaikki suojat kiellän pois
Ja vainoon vaadin kaikki ilmain vallat,
Toverinani hyypiä ja hukka. —
On kova vieras puute! — Tuonko luo?
Ei, ennen tuittupäisen Ranskan herran,
Tuon osattoman kuopukseni yljän,
Jaloissa asemiehen muonaa kerjään
Katalan hengen piteeks. — Tuonko luo?
Mua ennen käske orjaksi ja juhdkas
Herjalle tuolle.

(Osoittaa Oswaldia.)

GONERIL.

Niinkuin suvaitsette.

LEAR.

Ma pyydän, tytär, älä tee mua hulluks.
En, laps, sua häiri; hyvästi! Me emme
Näe enää, emme kohtaa toisiamme.
Mut vertani, lihaani, lapseni
Tok' olet. Et, vaan lihassani tauti,
Jok' omakseni tunnustaa mun täytyy;
Äkämä, kuisma olet, pöhöpaise
Pahassa veressään. — Vaan miks sua parjaan!
Itsestään kosto tulkoon, min' en käske;
En pauannetta iskemähän pyydä;
Zeus-tuomarille en sun päälles kannan.
Kun aik' on, parannu; jos voit, niin käänny;
Mä kyllä maltan: Regan luokseen ottaa
Mun ja mun sata miestäni.

REGAN.

Ei niinkään:

En teitä varronnut, ja työläs teit' on
Nyt ottaa vastaan. Siskoani kuulkaa.
Ken järjin, nähkääs, kiihkoanne katsoo,
Havaitsee vanhaks teidät, siis, — mut hän se
Tekonsa tietää.

LEAR.

Tuoko kiltin kieltä?

REGAN.

On kylläkin. Viiskymment' asemiestä?
Se eikö riitä? Miksi enempää?
Miks sitäkään? Te kuluj' ajatelkaa
Ja vaaraa: kuinka yhteen taloon sopis
Niin paljon kansaa, kahden johdon alla?
Se vaikeat' on, milt'ei mahdotonta.

GONERIL.

Mylord, miks teit' ei hoitamahan kelpais
Ne, jotka mua tai häntä palvelevat?

REGAN.

Niin, miks ei? Jos he teitä laiminlyövät,
Niin rangaistaan. Kun tulette te meille
(Jo pahaa pelkään), älkää tuoko muuta;
Kuin viisikolmatta: en useampaa
Suvaitse enkä meillä nähdä tahdo.

LEAR.

Kaikk' annoin teille. —

REGAN.

Niin, ja hyvään aikaan.

LEAR.

Teist' uskottuni, holhojani tein ma,
Ja seurueeksi vaan tuon määrän vaadin,
En muuta. Viisikolmattako vaan
Saan luokses tuoda? Niinkö sanoit, Regan?

REGAN.

Sen vielä kerron: enempää ei meille.

LEAR.

Nuo häijyt velhot vielä kauneilevat!
Kun muit' on häijympiä, kiitost' on jo
Se, ett'ei ole häijyin. — (Gonerilille.) Sua seuraan;
Kaks viittäkolmatta on viisikymmen,
Sun lempes kahta suuremp' on.

GONERIL.

Miks tarpeen

Viiskolmatta tai kymmenen tai viisi
Talossa, jossa teillä käskyläistä
On kaks sen vertaa?

REGAN.

Niin, miks tarpeen ykskään?

LEAR.

Oi, sikseen tarve! Kurjin omistuskin
Jo halvan kerjäläisen tekee rikkaaks.
Suo luonnollen vaan mit' on luonnon tarvis,
Niin elukan on arvoss' ihmishenki.
Sin' olet valta-nainen; koreutta
Jos lämminkin on puku, no niin, luonto
Koreutta tuot' ei kaipaa, joka tuskin
Sua lämmittää. Mut tosi tarve — Taivas,
Suo kärsimystä, kärsimyst' on tarvis!
Jumalat, köyhä täss' on vanhus, jota
Ikä, huolet painaa, kurja kaksin kerroin!
Noit' isää vastaan te jos yllytitte,
Oi, älkää niin mua hurmatko, ett' tyynnä
Tuon kärsin! Jalo viha vimmatkoon mun!
Nais-aseet, kyyneltikat, ei saa ryöttää
Sasuja miehen! — Ei, te hirmuluomat,
Ma teille kosten, että koko mailma —
Niin moisen työn teen, — mit', en tiedä vielä,
Mut kauhistuva siit' on koko maa,
Luulettenko, ett' itken? En, en itke. —
Täys syy kyll' itkuun on; mut ennen särkyy
Tuo sydän sadaks tuhanneksi pirstaks,
Kuin itken minä. — Tulen hulluks, narri!

(Lear, Gloster, Kent ja narri lähtevät.)

CORNWALLIN HERTTUA.

Sisähän mennään: tulossa on myrsky.

(Myrsky kuuluu kaukaa.)

REGAN.

Pien' on tää talo: hyvin tääll' ei suojaa
Saa vanhus väkinensä.

GONERIL.

Oma syynsä;

Miks' alallaan ei ollut hän? Nyt saa hän
Omasta tyhmydestään kärsiä.

REGAN.

Pitäisin mielelläni hänet yksin,
Mut' seuralaist' ei yhtä.

GONERIL.

Samaa minä.

Mut miss' on kreivi Gloster?

(Gloster palajaa.)

CORNWALLIN HERTTUA.

Hän seuras vanhusta. Hän tulee tuossa.

GLOSTER.

Kuningas raivoo aivan.

CORNWALLIN HERTTUA.

Minne lähtee?

GLOSTER.

Hän tahtoo ratsastaa: en tiedä, minne.

CORNWALLIN HERTTUA.

No, matkaan menköön: oma häll' on valta.

GONERIL.

Hänt' älkää jäämään käskekö, oi, älkää.

GLOSTER.

Ah! tuloss' on jo yö, ja tuimat tuulet
Rajusti pauhaa; peninkulmain mailla
On tuskin pensasta.

REGAN.

O, ykspäisille

On heidän oma hankkimansa haitta
Opetus paras. Portit sulkekaa!
Häll' omi irstas palvelijajoukko;
Se voi hänt' ylyttää: hänt' on niin helppo
Nenästä vetää; varuillaan on viisas.

CORNWALLIN HERTTUA.

Ovenne sulkekaa; yö nyt on julma.
Pois myrskystä. On neuvos, Regan, hyvä.

(Lähtevät.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohta.

Nummi.

(Myrskyä, ukkosen jyrinää ja leimausta. Kent ja muuan ritari tulevat vastatuksin.)

KENTIN KREIVI.

Ken täällä, paitse tämä julma myrsky?

RITARI.

Mies, jonka mieli myrskyn lailla riehuu.

KENTIN KREIVI.

Ma tunnen teidät! Miss' on kuningas?

RITARI.

Vihaisten luonnonvoimain kanssa kiistää?
Tuult' anoo, että maan se mereen lietsois
Tai meren maalle vyörtäis, jotta muuttuis
Tai hukkuis kaikki; päästään riistää hapset,
Joit' ilman ärjy, silmitön ja hurja,
Raivoissaan tuivertaa kuin halpaa kortta;
Hän pieness' ihmis-mailmassaan vaan pilkkaa
Sateen ja tuulen kilpatemmellystä.
Nyt, pennun-syömä karhukin kun piilee,
Ja leijona ja ahnas hukka nahkaans'
Ei kastele, hän avopäin vaan kirmaa,
Kaikk' alttiiks pannen.

KENTIN KREIVI.

Mut ken häll' on myötä?

RITARI.

Vaan narri, joka leikiks koittaa kääntää
Nuo tuskat haikeat.

KENTIN KREIVI.

Ma teidät tunnen

Ja, luottain tuttavuuteheni, teille
Asian tarkin uskon. Riitaisuutt' on
Cornwallin ja Albanian kesken, vaikka
Sen kasvot peittää kahden puolen vilppi.
Heill' on (kuin kaikilla, joit' onni valtaan
On nostanut), näet, silmäin-palvelijoita;
He Ranskan urkkijoit' on ja he tietää,
Mitenkä tääll' on asiat; he nähneet
On herttuoiden jupakat ja juonet,
Kuin koviss' ohjissa he pitää vanhaa
Kuningas-parkaa; ja viel' ilkeämpää,
Johonka tää vaan kenties valmistust' on. —
Niin, Ranskasta nyt sotajoukko matkall'
On tähän riidan maahan; hyväksensä
Hitaisuuttamme käyttäin, on he salaa
Satamat parhaat vallanneet, ja kohta
He lippuns' auki levittää. — Nyt, kuulkaa:
Jos tohditte niin minuun luottaa, että
Doveriin oiti riennätte, niin siellä
Te saatte kiitoksen, kun selvän teette,
Mi luonnoton ja mielen viepä tuska
Herättää kuninkaassa vaikerrusta.
Ylimys synnyltä ja säädylt' olen,
Ja teidät kun ma luotettavaks tunnen,
Tän toimen teille uskon.

RITARI.

Tuosta voimme

Puhua toiste.

KENTIN KREIVI.

Ei, ei. — Todisteeksi,
Ett olen parempi kuin miltä näytän,
Avatkaa tuo; mit' on siin', ottakaa.
Jos Cordelian näätte (jot' en lainkaan
Epäile), näyttäkää tuo sormus hälle;
Hän teille kertoo, ken se ystäv' on,
Jot' ette tunne nyt. Huu! mikä myrsky!
Nyt kuningasta etsimään.

RITARI.

Kätenne tänne! Eikö mitään muuta?

KENTIN KREIVI.

Sananen, mutta kaikkein tärkein: kun, näet,
Kuninkaan löydämme — tää mun on tieni,
Tuo teidän, — se, ken ensin hänet kohtaa,
Toiselle ilmoittaa sen huutamalla.

(Lähtevät eri haaroille.)

Toinen kohtaaus.

Toinen paikka nummella. Myrskyä edelleen.
(Lear Ja narri tulevat)

LEAR.

Soi, myrsky! Poskes halkaise! Soi! Riehu!
Purskutkaa, tuulispäät ja rankkasateet,
Siks että uppoo tornit viirillensä!
Te rikkivalkeat, kuin aatos nopsat,
Leimauksen enteet, joka tammets pirstaa,
Kärventäkää mun lumipääni! Sinä,
Maan-järkyttäjä pauanne, lyö lattuun
Maailman paksu kohtu; luonnon muotit
Sä särje, hukkaa kerrassaan kaikk' idut,
Joist' ihminen, tuo kiittämätön, syntyy!

NARRI. Oi, setä, parempi on kuulla imarruksia hovikaton alla satelevan, kuin seisoa täällä
vesisateessa taivasalla. Mene sisään, setä hyvä; ano tyttäriltäsi siunausta! Yö tämmöinen ei sääli
viisaita eikä narreja.

LEAR.

Suin täysin mylvi! Räisky, liekki! Pärsky, sade!
Mun lapsian' ei myrskyt, sateet, liekit.
Teit' en ma lemmettömiks syytä; teille
En lapsen nimeä, en valtaa suonut;
Nöyryyttä teilt' en velo: julmaa ivaa
Siis tehkää vaan! Tass' olen orjananne,
Hylätty, köyhä, heikko, kurja vanhus.
Oletten toki halpoj' apureita,
Kun, kahteen tytär-hylkyyn liittyneinä,
Korkeuden voimat lasketten näin vanhaa
Ja harmaapäätä vastaan. O! o! kurjaa!

NARRI.

Kellä pesä on, mihin päänsä pistää, hänellä on hyvä pääkoppa.

Ken pesän tekoon äityy,
Kun pää on koppaa vailla,
Sen pää ja pesä täytyy, —
Käy aivan loisten lailla.
Ken varpahansa sijaan
Sydämens' asettaa,
Valittaa känsää pian,
Ja kelpo unt' ei saa.

Sillä ei ole sitä sulotarta, joka ei peilin edessä irmastelisi.

LEAR.

Ei, kärsivä kuin lammas tahdon olla;
En sano mitään.

(Kent tulee.)

KENTIN KREIVI.

Ken siellä?

NARRI.

Hänen armonsa ja känsä; se on: viisas mies ja narri.

KENTIN KREIVI.

Te täällä, herra? Ne, jotk' yöstä pitää,
Ei pidä moisest' yöstä. Taivaan vihat
Peloittaa pimeydenkin kulkijat
Koloihinsa. Siit' asti kun ma muistan,
En ole nähnyt moista liekkimerta,
Noin hirmuist' ukkos-ilmaa, enkä moista
Sateen ja myrskyn tuskan-uvontaa.
Moist' ihmisluonto säikähtää ja kammoo.

LEAR.

Jumalat suuret, jotka päämme päällä
Noin julmast' elämöitte, etsikää nyt
Vihollisenne! Vapise sa, konna,
Jot' yhä painaa rankaisematonna
Salainen rikos! Verikäsi, piile!
Ja sinä, valapatto, sinä, rutsa
Ja ulkopyhä! Tärsky pirstaks, herja,
Mi hurskaan varjoll' ihmis-surmaa väijyit
Syvähän piilleet synnit, peittehenne
Reväiskää pois, ja paittaajilta julmilt'
Anokaa armoa! Min' olen mies,
Jot' enemmän on vastaan rikottu,
Kuin rikkonut on itse.

KENTIN KREIVI.

Oi! päin paljain!

Lähellä täss' on mökki, herra hyvä;
Se vähän turvaa ilmaa vastaan tarjoo.
Levätkää siellä. Tuohon kovaan linnaan —
Kovempi kiveä, jost' on se tehty,
Jok' äsken, kun ma teitä kysyin, kielsi
Minulta pääsön — palajan ja kiskon
Saidalta säälin.

LEAR.

Päätän' alkaa pyörtää. —

Tule, poikani. Kuin voit? Sun onko kylmä?
Mun kylmä on. — Miss' on sun olkivuotees?
Tavaton taito puutteell' on, kun halvan
Se arvokkaaks voi tehdä. Miss' on mökki?
Veitikka, narri-parka, vielä mull' on
Sydäntä palanen, se sua säälii.

NARRI (laulaa.)

Kell' ymmärrys vähän heikko on
Satehessa ja myrskyssä, hei vaan! —
Saa tyytyä onnen tarjohon,
Kun näet sadett' on joka ainoa päivä.

LEAR.

Niin oikein, poika. — Mökkiin meitä viekää.

(Lear ja Kent lähtevät.)

NARRI. Tämä on sopiva yö jäädyttämään porttoa. — Lausun pienen ennustuksen, ennenkuin lähdän:

Kun pappi ei työssään oppia vastaa,
Kun maltaans' olvuri liiaks kastaa,
Kun herrat räätälin tointa hoitaa,
Kun porttoja poltetaan, ei noitaa,
Kun kaikki tuomiot oikein käy,
Kun velallist' ylimyst' ei näy,
Kun kielill' ei asu parjaus
Ja markkinoilla ei varkaus,
Kun korkuri kultiaan ei peitä,
Kun portot teettävi temppeleitä,
Niin silloin mahtava Albion
Isossa sekasorross' on:
On silloin aika — ken elää, näkee —
Ett' ihminen jaloin käydä käkee.

Tämän ennustuksen on Merlin tekevä, sillä minä elän ennen hänen aikaansa.

(Lähtee.)

Kolmas kohtaus.

Huone Glosterin linnassa.
(Gloster ja Edmund tulevat.)

GLOSTER. Voi, voi! Edmund, minua ei miellytä tuo luonnoton kohtelu. Kun pyysin heiltä lupaa saada osoittaa hänelle sääliäni, niin ottivat he pois multa isännyyden omassa talossani ja käskivät, ikuisen epäsuosion uhalla, ett'en saisi puhua hänen kanssaan, en rukoilla hänen puolestaan, en millään tavalla häntä auttaa.

EDMUND.
Julman julmaa ja luonnotonta!

GLOSTER. Niin, niin, mut vaiti vaan. Eripuraisuutta on herttuain välillä, vieläpä pahempaakin. Sain tänä iltana kirjeen, — vaarallista on siitä puhua; — olen kätkenyt sen työkammiooni lukon taa. Kuninkaan kärsimät loukkaukset saavat ankaran koston; sotajoukon osasto on jo maalle astunut; meidän pitää olla kuninkaan puolta. Minä käyn häntä etsimään ja autan häntä salaa; mene sinä ja jatka haastelua herttuan kanssa, ettei hän sääliväisyyttäni huomaa. Jos hän kysyy minua, niin olen sairas ja makuulle mennyt. Vaikka siitä surmanikin sukeaisi, — jota kyllä jo on uhattu — niin täytyy kuninkaan, minun vanhan herrani, saada apua. Jotakin ihmeellistä on tekeillä, Edmund; minä pyydän, ole, varuillasi.

(Lähtee.)

EDMUND.
Het' ilmoitettava on herttualle
Tuo säälis kielletty ja kirje myöskin.
Se ansiokas työ on; minä voitan,
Mit' isä hukkaa: ukon tavarat;
Kun vanhat kaatuu, nuoret nousevat.

(Lähtee.)

Neljäs kohtaus.

Osa nummea. Mökki lähellä.
(Lear, Kent ja narri tulevat.)

KENTIN KREIVI.
Tass' on se paikka; sisään, herra, käykää;
Yö-ilman raakaa hirmuvaltaa luonto
Ei kestä.

LEAR.

Suo mun olla.

KENTIN KREIVI.

Herra hyvä,

Sisähän.

LEAR.

Sydämenkö murrat multa?

KENTIN KREIVI.

Omani ennen murren. Sisään käykää.

LEAR.

Lie liikaa sinust', että raivo myrsky
Pintaamme karmii näin: niin sinust' ompi;
Mut missä suuremp' istuu kipu, tuntuu
Pienempi tuskin. Karhua sa kartat,
Mut saavut ärjään meren luo, ja juokset
Takaisin karhun kitaan. Ark' on ruumis,
Kun miel' on jouten; mielessäni myrsky
Vie tunnon kaiken aisteilta, pait yhden,
Jok' elää: lapsen kiittämättömyys.
On niinkuin repis kättä suu, siit' että
Se tarjoo ruokaa. — Mutta tyynni kostan!
En enää itke. — Jättää minut yöhön
Tällaiseen! — Virtaa, sade! Kyllä kestan. —
Tällaiseen yöhön! Goneril, Regan! — Hyvän
Ja vanhan isänne, jonk' aulis sydän
Kaikk' antoi pois. — Oi, tää tie hulluuteen vie!
Ei, sitä kartan: enempää ei siitä!

KENTIN KREIVI.

Sisähän, herra hyvä!

LEAR.

Mene itse

Ja rauhaas etsi. Mun ei salli myrsky
Sureilla, mikä kipeämmin koskee. —
Mut menen sentään. (Narrille.) Ensin sinä, poika!
Koditon köyhyys, oi! — No, mene, mene!
Min' ensin rukoilen, ja sitten maata. —
(Narri menee mökkiin.)
Alastomat te kurjat raukat, jotka
Nyt tylyn myrskyn piestävinä käytte,
Kuin suojattomin päin ja nälissäanne,
Reikäiset ryysyt yllä, turvaa saatte
Moist' ilmaa vastaan? Liian vähän olen
Tuot' aatellut. Tää lääketäs on, herruus!
Nyt koita, tunne itse, mit' on kurjuus,
Ett' antaa sille voisit kyllydestäs,
Pelastain uskon taivaan vanhurskauteen.

EDGAR (sisältä). Puolitoista syltä! puolitoista syltä! Tom-raukka!

(Narri juoksee mökistä ulos.)

NARRI.

Älä tule, setä, tänne; täällä on peikko. Apua! apua!

KENTIN KREIVI.

Kätesi tänne! — Ken se siellä?

NARRI.

Peikko, peikko! Hän sanoo, että nimensä on Tom-raukka.

KENTIN KREIVI.

Ken sinä, joka pahnoiss' yrmit siellä?

Käy esiin!

(Edgar tulee, tekeytyen hulluksi.)

EDGAR.

Pois! mua seuraa paholainen!
Tuul' orapihlajassa vinkuu kylmä!
Huu! mene vuoteeses ja lämmint' etsi.

LEAR.

Kuin? Annoitko sa kaikki tyttärilles?
Ja noinko olet köyhtynyt?

EDGAR. Hiukan apua Tom-raukalle, jota paholainen on tulen ja liekin, tulvan ja kurimuksen, soiden ja rapakkojen kautta lennättänyt, pannut veitsiä hänen pieluksensa alle ja nuoria hänen kirkonpenkkiinsä, hiirenmyrkyä sekoittanut hänen liemiruokaansa, ja niin hänen sydäntänsä paisuttanut, että hän raution ravurin selässä on ratsastanut nelituumaisten siltojen yli ja ajanut omaa varjoansa takaa niinkuin petturiä. — Jumal' armahtakoon sinun järkeäsi! Tomin on kylmä. (Kalistelee hampaitansa.) O, hu, hu, hu, hu, huu! — Jumala sinua varjelkoon tuuliaispäistä, pahan onnen tähdistä ja tartunnaisista! Tom-raukalle vaivaisen apua, jota paholainen ahdistaa. — Kah, tuossa hän on nyt, — ja tuossa, — ja tuossa, — ja taasen tuossa, — ja tuossa.

(Myrsky pauhaa edelleen.)

LEAR.

Kuin? Tuonko tyttäret on aikaan saaneet? —
Kaikk' annoitko? Ei mitään jäänyt sulle?

NARRI.

Jäi maar hälle lakana, muuten saisimme kaikin tässä hävetä.

LEAR.

No, kaikki turmat siis, jotk' ilmass' uhkaa
Syntisten päitä, syöskööt tyttäriisi!

KENTIN KREIVI.

Tytärtä häll' ei ole.

LEAR.

Vaiti, konna!

Noin halvaks luonto sortuu ainoastaan
Tytärten kiittämättömien kautta.
Tapaako tuo, ett' ulos-syösty isät
Noin vähän omaa lihaans' armahtavat?
Älykäs rangaistus! Ja sama liha
Nuo pelikaani-nartut toki siitti.

EDGAR.

Pillicockin vuorella Pillicock istui: — Heijuu, heijuu, heijuu!

NARRI.

Tässä kylmässä yössä tulemme kaikki narreiksi ja hupakoiksi.

EDGAR. Varo paholaista; ole vanhemillesi kuuliainen; älä sanaasi syö; älä sadattele; älä lähimmäisesi kihlattia morsianta pyydä; äläkä sydän-pahaistasi turhaan koreuteen kiinnitä. Tomin on vilu.

LEAR.

Mikä sinä olet ollut?

EDGAR. Veikari, ylpeä ja pöyhkä, joka hiuksiani kähertelin, pidin sormikasta lakissa, noudatin armahani mielihimoja ja toimitin hänen kanssaan pimeyden töitä; vannoin yhtä monta valaa kuin sanaa lausuin, ja rikoin ne armahan taivaan silmäin edessä; nukuin hekumat mielessä ja heräsin niitä toimeen panemaan. Rakastin viiniä himokkaasti, noppapeliä innokkaasti, ja mitä naiseen tulee, olin siinä suursulttaania etevämpi; viekassydäminen, herkkäkorvainen, verissä kädet; laiska kuin sika, varastavainen kuin kettu, ahnas kuin susi, hullu kuin koira, saaliinhimoinen kuin leijona. Älä anna kenkien narinan äläkä silkkiä kahinan vietellä sydäntäsi naisväen puoleen. Olkoon jalkasi erillään porttoloista, kätesi hameen reijistä, kynäsi velkakirjoista, ja niskoittele paholaista vastaan. — Aina vaan

tuo kylmä tuuli orapihlajassa vinkuu ja vonkuu. Hih, hei! Dauphin poikani, hei, tiet' antakaa ravurille.

(Myrskyä yhä edelleen.)

LEAR. Oi, parempi sun olis haudassa, kuin alastomin ruumiin kohdata tätä ilman raivoa. — Eikö ihminen ole tuota parempi? Katsokaa tarkoin häntä. Sinä et ole velkaa madolle silkkiä, et pedolle taljaa, et lampaalle villaa, et moskus-kissalle hajuja. — Haa! kolme meitä tässä on vääristeltyä, sinä olet oikea, sinä. Koristamattomana ihminen on vaan tuollainen köyhä, alaston, kaksijalkainen elukka kuin sinä siinä. — Pois, te lainakalut, pois! — Auttakaa; napit auki!

(Riistää vaatteet yltänsä.)

NARRI. Setä hyvä, malta mieltäsi! Tällaisessa yössä on ilkeä uida. — Nyt pieni tuli jylhällä nummella olisi niinkuin vanhan huorimuksen sydän: pieni kipinä vaan, koko muu ruumis kylmä. — Kah, tuossapa liikkuva tuli!

EDGAR. Se on paha henki Flibbertigibbet; hän alkaa, kun iltakello soi, ja kulkee ensimmäiseen kukon lauluun; hän tuo silmiin jään ja kaihin, luo karsot ja ristihuulet, ruostuttaa valkean vehnän ja räikkää elukka-raukkoja maan päällä.

Käy Swithold kolmasti tantereen
Ja painajan kohtaa joukkoineen:
Maan sisään käy,
Älä täällä näy,
Pois tiehesi, noita, tiehes!

KENTIN KREIVI.
Kuningas, kuinka voitte?

(Gloster tulee, soihtu kädessä.)

LEAR.
Ken on tuo?

KENTIN KREIVI.
Ken siellä? Ketä etsitte?

GLOSTER.
Keit' oletten te? Mikä nimenne?

EDGAR. Tom-raukka, jonka ruokana on uivat sammakot, konnat, konnan poikaset, sisiliskot ja vesiliuskat; joka sydännyksissään, kun paha henki raivoo, syöpi sallatikseen lehmän tunkiota, nielee vanhoja rottia ja koiran haaskoja, juopi vihreän kerman seisovista vesilätäköistä; jota piiskalla ajetaan kunnasta kuntaan, pannaan jalkapuuhun, vitsotaan ja vangitaan; jolla kerran oli kolme takkia selkään pantavaa, kuusi paitaa ruumiilleen, hevonen ratsastettavana ja miekka vyöllä, —

Mut rottaa, hiirtä ja moista ruottaa
Tom-raukka jo syönyt on seitsemän vuotta.

Varokaa tuota tuolla takana! — Vait, Smulkin, vait, sinä paholainen!

GLOSTER.
Mylord, parempaa eikö seuraa teillä?

EDGAR.
Pimeyden ruhtinas on ylimys,
Nimeltänsä hän Modo on ja Mahu.

GLOSTER.
Veremme, lihamme niin huononnut on,
Ett' omaa siittäjänsäkin se vihaa.

EDGAR.
Tom-raukan on vilu.

GLOSTER.
Sisälle tulkaa. Rakkaus ei salli
Mun noutaa tytärtenne jäykkää mieltä, o;
Vaikk' ovet sulkemaan he käskivät
Ja jättämään yön julman selkään teidät,

Teit' etsiä tok' uskalsin, ja paikkaan
Nyt saatan, miss' on lämmintä ja ruokaa.

LEAR.

Tuon tietoviisaan kanssa ensin haastan: —
Mist' ukkosen on alku?

KENTIN KREIVI.

Hyvä herra,

Tarjoukseen suostukaatte: sisään menkää!

LEAR.

Sananen tuolle Theben oppineelle!
Mik' ompi harrastuksenne?

EDGAR.

Pirua häätää, tappaa syöpäreitä.

LEAR.

Sananen teille vielä kahden kesken!

KENTIN KREIVI.

Mylord, rukoilkaa häntä vielä kerran,
Hält' uupuu järki.

GLOSTER.

Moititko sa tuota?

Hengiltä tyttäret ne häntä pyytää. —
Oi, Kent sen arvas, raukka pakolainen! —
Kuningas, sanot, hullustuu. Oi, tuskin
Min' olen itse viisas. Poik' oli mulla,
Lain-hylky nyt hän on: hän surmaan' etsi
Äskettäin juuri. Häntä lemmin, veikko, —
Se murhe mult' on hämmentänyt järjen.
Huu! tätä yötä!

(Myrskyä edelleen.)

Kuningas, ma pyydän, —

LEAR.

Ah, anteeks! — Mukaan, jalo tietoviisas!

EDGAR.

Tomin on vilu.

GLOSTER.

Sisähän poika mökkiin: siell' on lämmin.

LEAR.

Sisähän kaikki.

KENTIN KREIVI.

Tätä tietä, herra.

LEAR.

Tuon kanssa. Tietoviisastan' en heitä.

KENTIN KREIVI.

Oi, herra, suokaa hänle poika mukaan.

GLOSTER.

No, menköön.

KENTIN KREIVI.

Tule, poika, seuraa meitä.

LEAR. Käy pois, Athenan mies.

GLOSTER.

Vait, vaiti! hiljaa!

EDGAR.

Ritar' Roland mustahan torniin sai,
Ja hän lausui vaan: — hyi! hui! ja hai!
Tääll' englantilaist' on verta.

(Lähtevät.)

Viides kohtaus.

Huone Glosterin linnassa.
(Cornwall ja Edmund tulevat.)

CORNWALLIN HERTTUA.

Kostaa ma tahdon, ennenkuin hänen talonsa jätän.

EDMUND. Kuinka, mylord, mua arvosteltaneen, kun näin panen luonnon alttiiksi kuuliaisuudelleni, — sitä oikein kauhistuksella aattelen.

CORNWALLIN HERTTUA. Nyt huomaaan, ett'ei pelkkä pahuus veljeänne ajanut hänen henkeänsä pyytämään, vaan pikemmin oman arvon tunto, jota ukon moittittava halpuus kiihoitti.

EDMUND. Voi, kuinka on hirmuinen kohtaloni, kun täytyy minun katua, että oikeutta noudatan! Tässä se kirje on, josta hän puhui ja joka todistaa, että hän on Ranskan etujen salainen liittolainen. Voi sentään, voi! Jos tätä petosta ei olisi olemassa, tai minä en sen ilmisaattaja!

CORNWALLIN HERTTUA.
Käy kanssani herttuattaren luo.

EDMUND.
Jos tuon kirjeen sisältö on totta, niin on teillä täysi työ käsissä.

CORNWALLIN HERTTUA.
Totta tai valhetta, — sinut on se tehnyt Glosterin kreiviksi.
Tiedustele missä isäsi on, että heti saamme hänet vangita.

EDMUND (syrjään). Jos tapaan hänet kuningasta lohduttamassa, niin tekee se seikka epäluulon vielä täydellisemmäksi. — Yhä tahdon pysyä uskollisuuden tiellä, vaikka kuinka haikea olisikin taistelu sen ja vereni välillä.

CORNWALLIN HERTTUA. Sinuun panen luottamukseni, ja lempeämpi isä on sinulle minun lempeni oleva.

(Lähtevät.)

Kuudes kohtaus.

Talopoikaistupa lähellä Glosterin linnaa.
(Gloster, Lear, Kent, narri ja Edgar tulevat.)

GLOSTER. Täällä on parempi kuin taivas-alla; pitääkää hyvänänne. Mukavuudeksenne teen kaikki mitä voin. En ole poissa kauan.

KENTIN KREIVI.
Kaikki hänen sielunsa voimat ovat mielen kiihkeydestä rauenneet. — Jumala teidän hyvyittenne palkitkoon!

(Gloster lähtee.)

EDGAR. Frateretto kutsuu minua ja kertoo, että Nero on onkimiehenä pimeyden kuljussa. Rukoile, sinä viaton, ja varo paholaista.

NARRI.
Setä hyvä, sano mulle, onko hullu aatelismies vai aateliton?

LEAR.
Kuningas, kuningas.

NARRI. Ei maarinkaan kuin aateliton, jonka poika on aatelismies; sillä hullu on se aateliton, joka näkee poikansa aatelismiehenä ennen itseänsä.

LEAR.

Jos tuhat moista tulivartainensa
Kihisten syöksis heihin nyt! —

EDGAR.

Paholainen puree mua selkään.

NARRI. Hullu on se, joka luottaa suden kesyyteen, hevosen terveyteen, pojan rakkauteen ja porton valaan.

LEAR.

Se tehtäv' on; ma oiti heistä kannan. —
(Edgarille.) Sä, tuomar' oppinut, sa istu tuossa; —
(Narrille.) Sä viisas, tuossa. — No, te ketun nartut.

EDGAR.

Kah, kuinka seisoo hän ja mulkoilee! —
Tuletko lakiin silmän kirjaks, hemppu?

Joen poikki nyt, Liisuni, käy mua kohti!

NARRI.

Rako venehess' on, oi,
Hän ei lausua voi,
Miks ei hän luoksesi tulla tohdi.

EDGAR. Paholainen kiusaa Tom-raukkaa yöpiian kielillä. Mörkö Tomin vatsassa mankuu kahta sillinmaitia. Älä raaku, musta enkeli; mulla ei ole ruokaa sulle.

KENTIN KREIVI.

Kuin voitte? Oi, noin älkää tuijotelko!
Levähtää tahdottenko? Täss' on patja.

LEAR.

Tutkinto ensin! — Vieraatmiehet tänne! —
(Edgarille.) Mies, lakiviitta yllä, ota paikkas; —
(Narrille.) Ja sinä, hänen virka-apurinsa,
Käy viereen lautamieheksi.
(Kentille.) Te, juttuherra, tekin istukaa.

EDGAR.

Nyt oikein tuomitkaamme.

Nukutko vai valvotko, paimen, hoi?
On lampahat ohrassas;
Mut jos sulosuustasi vaan sävel soi,
Ei hätää lampaillas.

Prr! kissa on harmaa.

LEAR. Tutki ensin tuota: se on Goneril. Minä tässä valallani vannon tämän kunnioitetun seuran kuullen, että hän on kuningas-raukalle, isällensä, jalkapotkun antanut.

NARRI.

Esiin, rouvaseni! Onko nimenne Goneril?

LEAR.

Sit' ei hän kieltää saata.

NARRI.

Ah, anteeksi! luulin teidät jakkaraksi.

LEAR.

Ja tässä toinen, jonka luihut katseet
Sydämen laatuun viittaa. — Estä häntä!

Aseita! tulta! — Lahjottu on oikeus! —
Kavala tuomari, miks hänet päästit?

EDGAR.

Jumala varjelkoon sun järkeäs!

KENTIN KREIVI.

Oi surkeaa! — Miss' on nyt malttinne,
Mylord. jost' usein ennen ylpeilitte?

EDGAR (syrjään).

Niin sääliä hänt' alkaa kyyneleeni,
Ett' aivan turmelevat teeskelyn.

LEAR.

Kah, pikku-koirat myöskin: lukki, rakki
Ja syli-tiisti, kaikki mua haukkuu.

EDGAR.

Annas kun Tom nakkaa päänsä heidän peräänsä. — Ulos, te luksuttajat!

Mustakuonot ja valkeat,
Myrkkyyiset äkähampahat,
Hurtta, villuri, lukki, häkki,
Tiisti, narttu, piska, rakki,
Luppakorva ja karvahassi,
Vingu, vongu ja tiehes tassi!
Pääni kun näin minä nakkaan vaan,
Pennut ja nartut liesuhun saan.

Hi, hi, hi, hi, hei vaan! Mennäänpäs kirkkojuhliin, torikaupoille ja markkinoille. — Tom-parka, sun sarvesi on kuiva.

LEAR. Sitten leikelköt he Regania ja katsokoot, mitä hän sydämessään hautoo. Onkohan luonnossa jotakin syytä tuohon sydämen kovuuteen? — (Edgarille.) Teidät, herra, otan minä satamiehistöni jäseneksi; vaan tuosta vaatteenne kuosista en pidä; sanotte kai, että se on persialainen; mutta laittakaa se muutetuksi.

KENTIN KREIVI.

Levätkää, herra hyvä!

LEAR. Hiljaa siellä, hiljaa! Etehen uutimet! Kas niin, kas niin! Illallisen syömme aamulla varhain. Kas niin, kas niin!

(Gloster palajan.)

GLOSTER.

Ystävä, missä kuningas?

KENTIN KREIVI.

Täällä.

Hänt' älkää häiritkö: pois hält' on järki.

GLOSTER.

Mies hyvä, ota hänet sylihis;
Ma vihin surmanhankkeist' olen saanut.
Tuoss' ompi kannin: sillä häntä joutuun
Doveriin saata; tervetuliaiset
Siell' odottaa ja turva. Nosta joutuun!
Jos puolta tiimaa nuhjaat, hänen, sinun
Ja kaikkein hänen puoltajainsa henk' on
Hukassa varmaan. Nosta herraas, nosta!
Mua seuraa; hankitut on ruokavarat
Ja saatto.

KENTIN KREIVI.

Luonto raskautettu nukkuu.

Tuo lepo virkistää vois sairaat hermos,

Jotk' ilman mointa lievitystä vaivoin
Paranevat. — (Narrille.) Pois, kantamahan herraasi?
Sin' et saa jälkeen jäädä.

GLOSTER.

Pois, pois, joutuun!

(Kent, Gloster ja narri lähtevät, kantaen pois kuningasta.)

EDGAR.

Kun suuremmilla saman tuskan näämme,
Muistamme tuskin omaa kärsimäämme.
On huoli haikein yksin huolta kantaa,
Ja ilot, onnet, kaikki alttiiks antaa;
Mut kärsimystä paljon huojentaapi,
Kun surut, murheet osaveljen saapi.
Kuin kevyt, helppo kantamus on vaankin,
Kun sama taakka sortaa kuninkaankin!
Laps hälle, isä mulle tuskan tuo. —
Tom, aikaas tarkkaa! pois, ja verhos luo,
Kun huhu, joka nyt sua tahraa, haihtuu
Ja häväistykkses kunniaksi vaihtuu.
Tapahtukoon tän' yönä, mitä tahtoo,
Kun kuningas vaan pelastuu. — Vait! hiljaa!

(Lähtee.)

Seitsemäs kohtaus.

Huone Glosterin linnassa.

(Cornwall, Regan, Goneril, Edmund ja palvelijoita tulee.)

CORNWALLIN HERTTUA.

Joutuun herranne ja puolisonne luo! Näyttäkää hänelle tämä kirje:
Ranskan sotajoukko on maalle noussut. — Etsikää Gloster-petturia.

(Muutamia palvelijoita lähtee.)

REGAN.

Hirttäkää hänet oiti.

GONERIL.

Repikää silmät päästä.

CORNWALLIN HERTTUA. Mun vihani valtaan hänet jättäkää. — Edmund, käykää sisarellemme seuralaiseksi; tapaa, miten mun tulee kostaa petolliselle isällemme, ei sovi teidän nähdä. Kehoittakaa herttuaa, jonka luo nyt lähдете, varustamaan mitä kiiruimmin; me teemme samoin. Nopeat viestit lennättävät tietoja välillämme. Hyvästi, sisar kallis! — Hyvästi, kreivi Gloster!

(Oswald tulee.)

No, miss' on kuningas?

OSWALD.

Pois kreivi Gloster hänet täältä on vienyt.
Viis- tai kuusneljätt' omaa hänen miestään
Hänt' etsi juur' ja kohtas portin luona.
Nuo nyt, ja monta kreivin miestä, matkall'
On Doveriin, miss' apuvoimistansa
He pöyhkeilevät.

CORNWALLIN HERTTUA.

Ratsut rouvallemme!

GONERIL.

Hyvästi, kreivini, ja sinä sisko!

(Goneril, Edmund ja Oswald lähtevät.)

CORNWALLIN HERTTUA.

Hyvästi, Edmund! — Gloster-konnaa hakuun.

Kuin varas köysissä hän tänne tuokaa. —

(Muutamia palvelijoita lähtee.)

Vaikk'emme häntä ilman tutkimusta

Voi hengilt' ottaa, kiukun mieliks toki

Saa valta tehdä työn, jot' ihmiset

Voi laittaa, vaan ei estää. — Petturiko?

(Palvelijat palaavat Glosterin kanssa.)

REGAN.

Juur' hän se kiittämätön kettu!

CORNWALLIN HERTTUA.

Köysiin

Sen kädet ryppyiset!

GLOSTER.

Mik' aikehenne?

Oletten vieraani, se muistakaa;

Ei pahuutt', ystäväni.

CORNWALLIN HERTTUA.

Köysiin, sanon!

(Palvelijat köyttävät Glosterin.)

REGAN.

Lujahan, lujaan! — Petturi sa kurja!

GLOSTER.

En, säälimätön rouva, se en ole.

CORNWALLIN HERTTUA.

Istuimeen tuohon kiinni! — Näätkös, konna! —

(Regan nyhtää häntä parrasta.)

GLOSTER.

Te hyvät Jumalat! Oi, ilkityötä,

Partaani nyhtää noin!

REGAN.

Noin valkoinenko,

Ja viekas noin!

GLOSTER.

Nuo karvat, halpa vaimo,

Joit' ihostani temmot, henkiin nousee

Ja päälles kantaa. Isäntänne olen;

Noin rosvon käsin kestittäjän kasvoj'

Ei pitäis raadella. Mik' aikehenne?

CORNWALLIN HERTTUA.

Min kirjeen äsken Ranskasta te saitte?

REGAN.

Vastatkaa suoraan; tunnemme jo kaikki.

CORNWALLIN HERTTUA.

Mit' yhteyttä teill' on konnain kanssa.

Jotk' äsken astuneet on valtakuntaan?

REGAN.

Kuningas-hupsun mihin lähetitte?

Hä?

GLOSTER.

Luuloon perustuvan kirjeen sain ma
Mieheltä, jok' ei vihollinen ole, —
Vaan puolueeton.

CORNWALLIN HERTTUA.
Juonta!

REGAN.
Valhetta!

CORNWALLIN HERTTUA.
Kuninkaan mihin laitoit?

GLOSTER.
Doveriin.

REGAN.
Miks Doverihin? Henkes uhall' eikö —

CORNWALLIN HERTTUA.
Miks Doveriin? Siit' ensin selvän tehköön.

GLOSTER.
Saan paaluun köytettynä hämyyn kestää.

REGAN.
Miks Doveriin?

GLOSTER.
Siks ett'en tahtois nähdä
Kuin julmat kyntes vanhus-raukan päästä
Repisi silmät pois, tai tyly siskos
Voidellun lihaan torahampaans' iskis.
Tuost' ilmasta, jot' avopäin hän kesti
Ja hornan-mustass' yössä, pystyyn noussut
Merikin ois ja sammuttanut tähdet.
Mut vanhus-raukka taivaast' auttoi satamaan.
Tuoss' yössä portillas jos susi ulvois,
Sanoisit varmaan: "avaa, portin vahti!"
Julminkin silloin suopuis. — Mut näen vielä,
Kuin kosto lennoss' iskee moisiin lapsiin!

CORNWALLIN HERTTUA.
Sit' et näe koskaan. — Kiinni tuoliin, miehet! —
Sun silmäs, jalkan' alle survon moiset.

GLOSTER.
Mua auttakoon, ken vanhaks elää mieli!
Oi julmaa! — Jumalani!

REGAN.
Toinen puoli
Vois toista nauraa; revi toinen myöskin!

CORNWALLIN HERTTUA.
Nyt näätkö koston?

1 PALVELIJA.
Heretkäätte, herra!
Teit' olen lapsest' asti palvellut,
Mut työtä parempaa en koskaan tehnyt
Kuin nyt, kun teitä hillitsen.

REGAN.
Hä, koira!

1 PALVELIJA.
Jos partaa teillä leuass' ois, niin tuosta
Nykisin sitä nyt. Mit aiotten te?

CORNWALLIN HERTTUA.

Mun orjani!

(Paljastaa miekkansa ja karkaa hänen päällensä.)

1 PALVELIJA. No, tulkaa, koitellaan, mit' auttaa kiukku.

(Paljastaa miekkansa. Cornwall haavoittuu.)

REGAN.

Minulle miekkas! Uhkaako se moukka?

1 PALVELIJA.

Oi, surman sain! — (Glosterille.) Teill' yks on silmä vielä,
Se voi nyt koston nähdä. — O!

(Kuolee.)

REGAN.

Ei maarin!

Sen estän. — Maalle, säsy kehno! Miss' on
Nyt loistos?

GLOSTER.

Synkkää, toivotonta kaikki!

Miss' Edmund on, mun poikani? Oi, Edmund!

Puhalla joka luonnon kyven liekiks;

Tää julmuus kosta!

REGAN.

Ulos, viekas konna!

Sa häntä kutsut, ken sua vihaa: hän se

Petokses ilmi antoi; liian hyvä

Hän on sua säälimään.

GLOSTER.

Oi, mua houkkaa!

Siis Edgar syytön! — Armaat jumalat!

Minulle anteeksi ja siunaus hälle!

REGAN.

Pihalle hänet syöskää! Doverihin

Tien haistakoon hän. — Herrani, kuin voitte!

CORNWALLIN HERTTUA.

Sain haavan. — Seuraa mua, vaimo. — Ulos

Sokea konna tuo! Ja tunkiolle

Tuo orja tuossa! — Veri virtaa, Regan;

Tää tuli huonoon aikaan. Kätes mulle!

(Cornwall lähtee Reganin taluttamana. Palvelijat
irroittavat Glosterin ja vievät hänet ulos.)

2 PALVELIJA. En huoli vaikka minkä synnin teen, Jos tuon käy hyvin.

1 PALVELIJA.

Kauan jos hän elää

Ja luonnollisen lopun vihdoin saapi,

Niin käyvät kaikki naiset hirviöiksi.

2 PALVELIJA.

Nyt vanhan kreivin jälkeen! Oppaaks hälle

Tuo hupsu hankkikaamme: kaikkeen kyllä

Se kulkuhullu myöntyy.

1 PALVELIJA.

Mene sinä.

Mä munanvalkoa ja nöhtää hankin

Verisiin silmiin. Avuks hälle, taivas!

(Lähtevät eri haaroille.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Nummi.
(Edgar tulee.)

EDGAR.
Parempi olla halveksittu tieteen
Kuin mairitellen salaa halveksittu.
Pahinkin, katalinkin onnenheitto
Viel' elää toivoss' eikä yhtään pelkää.
Parhaimmasta on muutos katkerin,
Pahinkin kääntyy nauruks. Terve siis,
Sa tyhjä ilma, jota nyt syleilen!
Se koito, jonka pahimpaan sä syöksit,
Ei ole mitään tuulispäilles velkaa.
Ken tuossa?
(Gloster tulee, vanhuksen taluttamana.)
Isäni? Kuin kerjäläinen?

Oi, mailma, mailma, oi suas, mailma!
Jos meit' ei kummat vaihtos harmistuttais,
Elämä vanhuuttaan ei koskaan muistais.

VANHUS. Oi, hyvä herrani, olen arentimiehenä ollut teillä ja isällänne kahdeksankymmentä vuotta umpeen.

GLOSTER.
Pois! Mene kotiisi! Mene, ystäväni!
Ei apus lain mua hyödytä, sua kenties
Vaan vahingoittaa.

VANHUS.
Ettehän näe tietä!

GLOSTER.
Ei tietä mulla, ei siis tarvis nähdä.
Ma kompastuin, kun näin. Niin usein harhaan
Meit' apukeinot vie, ja ilmi-puute
Eduksi usein on. — Oi, kallis Edgar,
Sa eksytetyn isäs vihan uhri,
Jos sais sun tuntemalla vielä nähdä,
Sanoisin: mull' on silmät taas.

VANHUS.
Ken siellä?

EDGAR (syrjään).
Kies'auta! Ken voi sanoa: "nyt on pahin!"
Mun pahemp' on kuin koskaan nyt.

VANHUS.
Tom hupsu.

EDGAR (syrjään).
Ja pahempaa voi tulla; viel' ei pahin,
Kun sanoa me voimme: "tää on pahin."

VANHUS.
Mies, minne ties?

GLOSTER.

Se onko kerjäläinen?

VANHUS.

On hullu hän ja lisäksi kerjäläinen.

GLOSTER.

Älyä häll' on, kun voi kerjätä.
Yön menneen myrskyssä näin moisen miehen
Ja mietin: mato ihminen on; poikan'
Nyt mieleen johtui, vaikka tuskin hälle
Miel' oli hyvä; kuulin sitten muuta.
Olemme jumalille, mitä sääsket
On poika-riehakoille: ratoks meitä
He surmaa.

EDGAR (syrjään).

Mitä tuo on? — Halpaa tointa
Näin surun narrin' olla, itsellensä
Ja muille harmiks! — Herran rauha!

GLOSTER.

Tuoko

Se alaston on mies?

VANHUS.

Tuo.

GLOSTER.

Mene sitten.

Jos tahdot parin peninkulman päässä
Doverin tiellä meitä kohdata,
Niin tee se vanhan ystävyuden vuoksi,
Ja jotain tuolle raukalle tuo verhoks;
Hän nyt mua ohjaa.

VANHUS.

Hän on hullu!

GLOSTER.

Ajan

Se vitsaust' on, kun sokeit' ohjaa hullut.
Tee niin kuin käsikin, taikka niin kuin tahdot,
Mut mene, ennen kaikkia!

VANHUS.

Ma hälle:

Pukuni parhaan tuon, käy miten käy.

(Lähtee.)

GLOSTER.

Hoi, miesi alaston!

EDGAR.

Tom-raukan kylm' on.

(Syrjään.) En kauemmin ma jaksa teeskennellä.

GLOSTER.

Käy tänne, poika.

EDGAR (syrjään).

Kuitenkin mun täytyy. —

Voi, silmä-kultias, kuin veriss' on ne!

GLOSTER.

Tien tunnetko sa Doveriin?

EDGAR. Kyllä, veräjät ja porraspuut, hevostiet ja jalkapolut. Tom-raukka on järjen päästään

säikähtänyt. Jumala sua, hyvä ihmislapsi, paholaisesta varjelkoon! Viisi on paha henkeä ollut Tom-raukassa yht'aikaa: Obidicut, hekuman henki, Hopheisan, mykkyuden, Mahu, varkauden, Modo, murhan ruhtinas, ja irma-piru Flibbertigibbet, joka sittemmin on hovirouvat ja kamarineitsyet riivannut. Jumal' auttakoon sua, herraseni!

GLOSTER.

Tuoss' ota kulta tuo, sä, jota taivaan
Kaikk' iskut piesset on: mun kurjuuteni
On onneks' sulle. — Oikein, taivas, oikein!
Sa anna hekkuman ja himon orjan,
Mi käskys polkee eikä nähdä tahdo,
Siks ett'ei tunne, oiti tuta voimas!
Näin jaon kautta liikanaisuus poistuis,
Ja kaikill' olis kyllin. — Tunnetko sa
Doverin seudun?

EDGAR.

Tunnen.

GLOSTER.

Vuori siell' on,
Mi korkeata päättään kurkoittain
Syvyyteen jyrkkään kauheana katsoo;
Sen äärimmälle reunalle mua johda,
Niin yltän' annan kalleuden sulle
Sun kurjuudelles verhoks. Siitä paikast'
En opast' enää kaipaa.

EDGAR.

Kätes mulle!
Tom-raukka kyllä sua opastaa.

(Lähtevät.)

Toinen kohtaus.

Albanian herttuan linnan edustalla.
(Goneril ja Edmund tulevat; Oswald toisaalta.)

GONERIL.

Terveeksi tänne! Kas, kun hurskas miehen'
Ei meitä vastass' ole. — Miss' on herras?

OSWALD.

Sisällä, mutta muuttuneena aivan.
Kun sanoin sotajoukon maalle nousseen,
Niin nauroi hän; kun tulonne ma kerroin,
Hän vastas: "sitä pahempi"; kun Glosterin
Petoksen ilmoitin ja hänen poikans'
Uskollisuuden, hupsuks hän mua sätti
Ja sanoi, että kaikki nurjaks käänsin.
Min luulis loukkaavan, se mieleen hälle,
Min mieleiseksi luulis, häntä loukkaa.

GONERIL (Edmundille).

Etemmäks ette mennä saa. Tuo arka
Sydämen pelkuruus se hältä kaiken
Vie miehuuden. Ei mikään vääryys häntä
Voi intoon nostaa. Toivehenne tiellä
Voi käydä toteen. Veljeni luo joutuun
Palatkaa, kiiruhtakaa katselmusta,
Väkeä johtakaa. Mun täytyy vaihtaa
Asetta, antaa miehelleni rukki.
Lähetti tuoss' on taattu; kohta saatte,
Jos eduksenne jotain uskallatte,
Armaalta tiedon. Kantakaatte tuota;

Vait! (Antaa hänelle muiston.)
Tänne pää! Jos tohtis muisku haastaa,
Niin tähtihin se miehuutesi nostais. —
Käsitä mua, elä hyvin!

EDMUND.
Sun aina kuolemaan!

GONERIL.
Oi, armain Gloster!
(Edmund lähtee.)
Mik' ero miehen välillä ja miehen!
Sinulla naisen lemmet on; mun ruumiin'
Anastaa narri.

OSWALD.
Kreivi saapuu, rouva!

(Albanian herttua tulee.)

GONERIL.
Ansaitsin ennen kuiskeen toki!

ALBANIAN HERTTUA.
Goneril,
Et tolmaa ansaitse, jot' ilman tupru
Puhaltaa silmiis! — Sisuasi kammon:
Olento, joka syntynsä ylenkatsoo,
Ei itsellensä vankkaa pohjaa saa;
Se oksa, joka emäpuunsa nesteest'
Eroittuu pois, se väkisinkin kuivuu
Ja joutuu surman välikappaleeksi.

GONERIL.
Jo riittää! Tyhmä on se saarna!

ALBANIAN HERTTUA.
Pahalle paha äly on ja hyve;
Itseensä lika mieltyy vaan. Min teitte?
Min teitte, tiikerit te, eikä lapset?
Isänne, vanhan, kunnan miehen, jota
Pörröinen karhu kunnioittain nuolis,
Te teitte hulluks! Julmaa, luonnotonta!
Kuink' oiva veljeni voi sitä sietää,
Tuo mies, tuo prinssi, jota niin hän suosi?
Jos taivas koht' ei ilmi-enkeleitä
Tuon julman teon suistajiksi laita,
Niin seuraus on:
Ett' ihmiset ne syövät toisiansa
Kuin meren pedot.

GONERIL.
Maitomaksa mies, sä!
Sun otsas herjan sietää, poskes lyönnin.
Sun silmiä ei päässä eroittaakses
Häpeän kunniaasta. Näetkös, narri
Vaan säälii konnaa, jota rangaistaan
Ennenkuin rikkookaan hän. Miss' on rumpus?
Jo Ranskan liput säisyn maamme valtaa;
Ja, päässä töyhtö, murhaajas sua uhkaa;
Vaan sinä, hurskas narri, istut, huokaat:
"Voi, miksi tuota?"

ALBANIAN HERTTUA.
Kuvaas, piru, katso!
Ei tekokaunis häijyys paholaista
Niin julmaks tee kuin naista.

GONERIL.

Hupsu hölmö!

Mit' uutta?

ALBANIAN HERTTUA.

Iletys juonikas ja nurja, häpee
Noin muotoasi julmentaa! Jos käden
Nyt kävis laatuun verta noudattaa,
Niin luus ja lihas katkoa ja raataa
Sen tekis mieli. — Mut vaikk' olet piru,
Nais-hahmos sua suojaa.

GONERIL.

Kas vaan, kuink' olet uljas nyt!

(Sanansaattaja tulee.)

ALBANIAN HERTTUA.

Mitä uutta?

SANANSAATTAJA.

Cornwallin herttua on kuollut, herra.
Mieheltään surman sai hän, Glosterin
Kun toista silmää puhkas.

ALBANIAN HERTTUA.

Glosterinko?

SANANSAATTAJA.

Mies, oma kasvattinsa, sääliin heltyi,
Tekoa esteli, ja veti miekan
Herraansa vastaan. Tuimistuen häneen
Nyt karkas tuo, mies kuollehena kaatui,
Mut itsekin hän haavan sai, mi sitten
Toi surman.

ALBANIAN HERTTUA.

Näky, että vielä tuomar'

On taivahassa, joka joutuin kostaa
Rikokset maan. — Mut, Gloster-parka! hälle
Toist' eikö silmää jäänyt?

SANANSAATTAJA.

Ei, ei yhtä. —

Tuo kirje, rouva kiireen vastuun vaatii:
Se siskoltanne on.

GONERIL (syrjään).

Tuo hyvä laillaan;

Mut lesk' on hän, ja Glosterini luonaan;
Romahtaa näin voi tuulentuvat kaikki
Kirottuun päähäni! Mut tieto tuo se
On hyvä sentään. — Luen sen ja vastaan.

(Lähtee.)

ALBANIAN HERTTUA.

Miss' oli poika, kun he silmät puhkas?

SANANSAATTAJA.

Hän rouvaa seurasi tänne.

ALBANIAN HERTTUA.

Tääll' ei häntä.

SANANSAATTAJA.

Ei herra, hänet kohtasin ma tiellä.

ALBANIAN HERTTUA.

Tietääkö hän tuost' ilkityöstä?

SANANSAATTAJA.

Tietää:

Hän juur' se isäns' ilmaisi ja jätti
Tahallaan kodin, että kosto saisi
Vapaamman vallan.

ALBANIAN HERTTUA.

Minä elän, Gloster!

Sun lempes kuningasta kohtaan maksan
Ja silmäs kostan. — Tule, ystävä,
Ja kerro mulle, mitä muuta tiedät.

(Lähtevät.)

Kolmas kohtaus.

Ranskalaisten leiri lähellä Doveria.
(Kent ja muuan ritari tulevat.)

KENTIN KREIVI.

Miks Ranskan kuningas niin äkkipäätä
Kotihin läksi, tiedättekö syyn?

RITARI.

Jäi joku valtatoimi kesken, jonka
Hän vasta täällä muisti ja jok' uhkas
Niin suurta vaaraa tuottaa valtiolle,
Ett' oli paluu välttämätön hälle.

KENTIN KREIVI.

Kenenkä päälliköks hän jätti tänne?

RITARI.

Ranskanmaan marskin, Monsieur le Fer'in.

KENTIN KREIVI.

Vaikuttiko kirjeenne kuningattaressa mitään näkyväistä murhetta?

RITARI.

Oi, kyllä; hän sen luki minun nähden,
Ja silloin tällöin iso kyynel vierähti
Poskillen alas. Kuningatar oli
Hän tuskan yli, joka kapinoitsi
Kuninkaaks hänen ylitsensä päästä.

KENTIN KREIVI.

Hän heltyi siis!

RITARI.

Ei raivoon; murhe vainen
Ja kärsimys ne kilpas, kumpi häntä
Enimmin kaunistais. Oletten nähnyt
Sadetta päivänpaisteella; niin hänkin,
Mut kaunihimmin, hymyili ja itki.
Nuo punahuulten hymyt autuaat
Ei näytä tienneen silmäin vierahista,
Jotk' erkani kuin timanteista helmet. —
Koriste kallis murhe ois, jos kaikki
Noin kaunistais se.

KENTIN KREIVI.

Eikö haastanut hän?

RITARI.

Oi, kerran pari raskaast' isän nimen

Hän huokas niin kuin painaisi se rintaa;
Huus: "Siskot! Siskot! Naisen tahrat! Siskot:
Kent! Isä! Siskot! Mitä? Myrskyss'! Yössä!
Äl' enää sääliin luota!" — Silmistään nyt
Taivaallisista pyhä sade virtas
Upottain valituksen; pois hän riensi
Murhettaan yksin kantamahan.

KENTIN KREIVI.

Tähdet,

Niin, tähdet tuolla kohtalomme määrää;
Samoista vanhemmist' ei muuten lähtis
Noin erilaiset lapset. — Ette häntä
Sen jälkeen puhutellut?

RITARI.

En.

KENTIN KREIVI.

Ja ennen

Kuninkaan lähtöä vai jälkeen?

RITARI.

Jälkeen.

KENTIN KREIVI.

Hyy' on! Poloinen Lear nyt kaupungiss' on;
Hän joskus valohetkinänsä muistaa
Miks tänne tultiin, mutt' ei tahdo nähdä
Tytärtään millään lailla.

RITARI.

Miks ei, herra?

KENTIN KREIVI.

Niin häpy hänet valtaa: oma tylyya,
Kun kielsi hältä siunauksen ja hänet
Työns' onnen valtaan, hänen osans' antain
Siskoille, noille koirille: se mieltä
Niin kirveltää nyt, että lapsest' estää
Tulinen häpy häntä.

RITARI.

Herra-parkaa!

KENTIN KREIVI.

Ei herttuoista ole mitään kuultu?

RITARI.

On kyllä: matkall' on he joukkoinensa.

KENTIN KREIVI.

Hyy' on! Nyt kuninkahan luo vien teidät,
Ja hänet heitän turviinne. Syy tärkei
Mun käskee salass' olla vielä hetken.
Kun opitten mun tuntemahan, ette
Te tätä tuttavuuden lainaa kadu.
Ma pyydän, mua seuratkaa.

(Lähtevät.)

Neljäs kohtaus.

Sama paikka.

(Cordelia, lääkäri ja sotamiehiä tulee.)

CORDELIA.

Ah! hän se on! Hän raivoss' äsken nähtiin
Kuin meri ärjyvää ja ääneen laulain;
Pää't' ohdakkeet ja kierrot seppelöivät,
Maasapet, katkot, lusteet, polttiaiset,
Ja kaikenlainen turha ruuhka, mikä
Viljassa versoo. — Sata miestä etsoon!
Hakekoot vuoriseudun kaikki rotkot
Ja tänne hänet tuokoot. —

(Sotaherra lähtee.)

Ihmis-taito

Parantaa voiko särkynehen järjen?
Ken avun tuo, saa rikkauteni kaikki.

LÄÄKÄRI.

Kyll' apukeinoja on, rouva hyvä:
Parahin luonnon holhotar on lepo;
Se hältä puuttuu, vaan sit' auttaa moni
Tehoisa yrtti, jonka voima sulkee
Tuskankin silmät.

CORDELIA.

Siunatut te tenhot,
Maan sala-mahdit kaikki, kyyneleistän'
Puhjetkaa ilmi! Apu, hoiva tuokaa
Tuon vanhus-raukan tuskiin! — Etsoon joutuun,
Ennenkuin hurja raivo hengen viepi,
Jok' itseään ei johtaa taida!

(Sanansaattaja tulee.)

SANANSAATTAJA.

Rouva,
Britannian joukot matkall' ovat tänne.

CORDELIA.

Se tietty ennalt' on; olemme valmiit
Ja heitä varromme. — Oi, kallis isä,
Sun asiaas ma käyn; ja suuren Ranskan
On senvuoks tullut murhettani sääli
Ja haikeit' itkujani. Miekkaan meit' ei
Pukenut turha himo kunniaan;
Ei, lempi, lempi, isän oikeus vaan.
Jos pian häntä kuulla sais ja nähdä!

(Menevät.)

Viides kohtaus.

Huone Glosterin linnassa.
(Regan ja Oswald tulevat)

REGAN.

Albanian sotajoukko liikkeell' on siis?

OSWALD.

On, rouva.

REGAN.

Onko muassa hän itse?

OSWALD.

Hän vaivoin mukaan saatiin: sisarenne
Parempi sotamies on.

REGAN.

Ei lord Edmund

Herraanne puhutellut kai?

OSWALD.

Ei, rouva.

REGAN.

Mit' oli sisareni kirje hälle?

OSWALD.

En tiedä, rouva.

REGAN.

Hänt' ajoi täältä tärkit toimet varmaan.
Puhastuin silmin jättää eloon Gloster,
Suur' oli tyhmyys: mielet meitä vastaan
Hän kääntää, minne saapuu. — Edmund varmaan,
Poloista säälien, on mennyt ukon
Pimeät päivät päättämään, ja myöskin
Vihollisemme voimaa urkkimaan.

OSWALD.

Mun täytyy seurata ja kirje viedä.

REGAN.

Armeija lähtee huomenna; siks jääkää;
Tiet epätaatut on.

OSWALD.

En tohdi, rouva:

Emäntän' antoi käskyn ankaran.

REGAN.

Miks kirjoitti hän Edmundille? Eikö
Suusana olis kylläks? Jotain varmaan;
Se on — en tiedä mitä. — Suosin' sua,
Avata jos saan kirjeen.

OSWALD.

Ennemmin ma —

REGAN.

Sun rouvas, tiedän sen, ei miestään lemmi,
Se varma on. Kun viimeks oli täällä,
Hän lemmen katseit' ihmeen viehkeitä
Loi Edmundiin. Sin' olet yhtä juonta.

OSWALD.

Minäkö, rouva?

REGAN.

Vakaasti haastan: olet, sen ma tiedän.
Siis ota varteen neuvoni: mun miehen'
On kuollut; kanssan' yhtä mielt' on Edmund,
Ja paremmin hän yljäks sopis mulle
Kuin rouvallesi. — Itse arvaa loppu.
Kun hänet kohtaat, anna hälle tuo.
Vähääkään jos saa rouvas sulta kuulla, —
Kysyköön järkeään, se neuvo hälle.
No niin, hyvästi nyt!
Sokean konnan tuon jos ehkä kohtaat,
Ken hänet korjaa pois, se arvoon nousee.

OSWALD.

Jos hänet kohtaisin ma, kyllä nähtäis,
Kenenkä olen puolta.

REGAN.

Hyvästi!

(Lähtevät.)

Kuudes kohtaous.

Doverin seutu.
(Gloster tulee ja Edgar talonpojan puvussa.)

GLOSTER.
No, vuoren huipulle jo eikö tulla?

EDGAR.
Juur' ylös noustaan; kas, kuin työläst' on se!

GLOSTER.
Minusta maa on tasa.

EDGAR.
Julman jyrkkä!
Vait! Kuuletkenko merta?

GLOSTER.
Enkä kuule.

EDGAR.
Muut aistinne on varmaan tylsiks tehnyt
Tuo vaiva silmissänne.

GLOSTER.
Niinpä kyllä.
Minusta muuttunut on äänes: puhut
Älykkäämmin ja selvemmin kuin äsken.

EDGAR.
Petytten aivan: muuttunut ma olen
Puvulta vaan.

GLOSTER.
Mut selvempi on haastis.

EDGAR.
Nyt herra, täss' on paikka. Seis! Kuin julmaa
Ja huimaavaa noin syvään luoda katse!
Varikset, naakat, jotka tuolla vuoren
Kupeilla pyörii, pienet on kuin paarmat;
Venkoolin etsijä se puolitiessä
Tuoll' aivan riippuu: hirmuist' ammattia!
Minusta hän ei suuremp' ole päätäs;
Ja kalastajat, tuolla rantaa käyvät,
Kuin hiiret on; tuoll' laiva ankkurissa
Supistuu venheeksi ja venhe poijuks,
Min tuskin huomaa silmä. Tyrskyn pauhu,
Somerta tuhansittain tuolla hiertäin,
Ei tänne kuulu. — Kauemmin jos katson,
Pimentyy näköni ja pyörtyin tuonne
Päistikkaa syöksen.

GLOSTER.
Paikkaas mua ohjaa.

EDGAR.
Kätenne mulle. Jyrkän reunaan nyt on
Vaan askele. Ma kaikest' alla kuun
En tuosta ilmaan hyppäis.

GLOSTER.
Päästä irti!
(Antaa kukkaron.),

Tuoss' ompi kallis kivi, joka köyhän
Kyll' ottaa kelpaa; jumalat ja keijot
Sen sulle siunatkoot! Käy loitommaksi;
Hyvästele ja anna kuulla lähtös.

EDGAR.

Hyvästi sitte, herra!

GLOSTER.

Mielist' aivan!

EDGAR.

Näin pilaa lasken toivottoman kanssa,
Ett' avun sais hän.

GLOSTER.

Suuret jumalat!

Maailman heitän nyt ja teidän nähden
Pois maltill' inhat tuskani ma puistan.
Jos suurta, kaikkivoipaa tahtonne
Nureksimatta kantaa niitä voisin,
Niin sais tuon kurjan henki-kulun pätkä
Itsestään sammua. Jos elää Edgar,
Siunatkaa häntä! — Hyväst', ystäväni!

EDGAR.

Jo menin; hyvästi!

(Gloster hypähtää ja kaatuu pitkäkseen maahan.)

Ken tiesi, vaikka

Kuvitus hengen aarteen ryöstää voisi,
Jos henki itse varkauteen suostuu.
Jos olis hän miss' aatteli, niin ei hän
Nyt aattelis. — Elossako vai kuollut?
Hoi, herra! — Kuuletkenko? — Haastakaa!
Vois kyllä kuolla tuosta! — Ei, hän virkoo. —
Ken oletten te?

GLOSTER.

Pois! Mun anna kuolla.

EDGAR.

Jos et ois höyhent', ilmaa, lukinkihaa,
Noin monta syltä syvähän kun syöksit,
Kuin muna pirstan' oisit. — Vaan sa hengit,
Ja painat; veriss' et, vaan raitis: haastat.
Mist' alas pystysuoraan laskit, sinne
Ei kymmenenkään maston mitta yllä.
On ihme ettäs elät. Puhu taasen!

GLOSTER.

Putosinko vai enkö minä?

EDGAR.

Aivan

Tuolt' ypäleeltä julman kalkkivuoren.
Kah, nosta silmäs! Leivo kimakieli
Ei kuulu eikä näy niin kaukaa. Katso!

GLOSTER.

Ah, mull' ei ole silmiä! —
Näin ryöstetäänkö kurjalt' oikeuskin
Lopettaa itsensä? Mut hauskaa toki
Ol' orjan pettää hirmuvaltiastaan
Ja tehdä tyhjiksi sen korskan oikut.

EDGAR.

Kätenne! — Nouskaa! — Noin! — Kuink' on nyt teidän?

Jaloissa tunnett' onko? Seisottenhan!

GLOSTER.

Kyll', liiaksikin hyvin.

EDGAR.

Kumman kummaa

Mik' olento se tuolla vuoren huipull'
Erosi teistä?

GLOSTER.

Köyhä kerjäläinen.

EDGAR.

Täält' oli silmät sen' kuin kaksi kuuta,
Tuhannen nokkaa päässä sen, ja sarvet
Kuin meren hyöky laineiset ja kierot;
Varmaankin hiisi. Kiitä, miekkonen,
Pelastuksestas valon jumaloita,
Jotk' ihmeill' itsellensä arvon hankkii.

GLOSTER.

Sen uskon nyt. Vast'edes tuskan kärsin,
Siks kun se itse huutaa: "nyt jo riittää!"
Ja "kuole!" Olennon, jost' äsken puhuit,
Ma luulin ihmiseks; hän paholaista
Nimitti usein. Hän mun tuonne johti.

EDGAR.

Tyyn' ole vaan ja kärsi. — Mut ken tuossa?

(Lear tulee metsäkukkasilla kummallisiksi koreiltuna.)

Ei koskaan terve järki haltijaansa
Noin koristele.

LEAR.

Ei, he eivät voi mua rahanlyönnistä ahdistaa: minä olen kuningas itse.

EDGAR.

Oi, näköä sydäntä kalvavaa!

LEAR. Luonto voittaa tässä kohden taidon. — Tuossa on pestirahanne! Tuo mies tuossa pitelee joustaan kuin linnunpelätys. Pingoita, pingoita kyynärä täyteen! Kas, kas! hiiri! Vait! vait! — Tuo paistujuuston palanen on siihen mainiota. — Tuossa on rautakintaani; siitä ottelen jättiläisenkin kanssa. — Tapparat tänne! — O, hyvin lennät, lintuseni! — Pilkkaan, pilkkaan! — Hih. hei! — Tunnussana!

EDGAR.

Makea meirami.

LEAR.

Eteenpäin mars!

GLOSTER.

Tuon äänen tunnen.

LEAR. Haa! Goneril! — Valkealla parralla! — He liehakoivat ympärilläni kuin koirat, ja sanoivat parrassani olleen valkeita karvoja, ennenkuin siihen mustia tuli. "Niin" ja "ei" kaikkeen mitä sanoin. — "Niin" ja "ei" yhtä haavaa ei ole hyvää raamatun oppia. Kun sade mua kerran kasteli ja tuuli kalisutti hampaitani; kun herranvoima ei käskystäni vaiennut; silloin sain heistä selvän ja tulin heidän jäljillensä. Ei, heidän sanoihinsa ei ole luottamista: he sanoivat minun voivan kaikkea. Se on valhe: en voi mitään kuumeelleni.

GLOSTER.

Tuon äänen laadun hyvin muistan. Onko
Se kuningas?

LEAR.

Kuningas päästä jalkaan:

Kun katson, kas, niin vapisevat orjat!
Tuo mies mult' armon saa. Mik' oli tekos?
Aviorikos? — Sin' et kuolla saa!
Aviorikoksesta kuolla? Ei!
Kas hottiset ja pikku kultasääsket
Tuoss' aivan edessäni huorii. Kasva,
Paritus! Glosteria huorilaps
Enemmän lempii kuin mua tyttäreni,
Vihityn hurstin alla siitetyt.
Hei, irstaus, työhön! Sotureit' on tarvis!
Kas tuossa tuota hempukkaa!
Näöstä luulis helman lumikyymäks:
Pyhyyttä teeskelee hän, päättään puistain,
Hekuman nimen kun vaan kuulee.
Mut hilleri ja suviin pantu tamma:
Himoissaan ei niin hillitön.
Alaspäin lanteista he kentaureit' on,
Vaikk' yläpuol' on vaimon.
Jumalat vyötäisiin vaan hallitsevat,
Kaikk' alapuolla perkeleen on omaa:
Siell' omi horna, pimeys, rikki-alhot,
Mädätys, palo, haisu, kärvennys,
Hyi, hyi, hyi! Pah, pah! Hyvä rohtohera,
Hajua rahtu kuvituksen höysteeksi
Kas, tuossa raha!

GLOSTER.

Oi, suudella mun suokaa tuota kättä!

LEAR.

Annas kun ensin pyyhin sitä: se tulee ruumiille.

GLOSTER.

Rikottu luonnon taideteos! Noin raukee
Maailma kaikki tyhjään! — Lienkö tuttu?

LEAR. Hyvin kyllä sinun silmäsi muistan. Vilkutko minuun? Tee pahintasi, sokko Cupido; minussa et lempeä nosta. — Lue tuo vaatimuskirje: tarkkaapa käsialaa.

GLOSTER.

En näkis, vaikk' ois sanat auringoita.

EDGAR.

En huhuun luottaa tahtonut; nyt näen sen,
Ja sydän multa murtuu.

LEAR.

Lue!

GLOSTER.

Kuin? Näillä silmäkuopillako?

LEAR.

Ahaa! Onko laita semmoinen? Ei silmiä päässä! eikä rahaa kukkarossa?
Silmät raskaat ja kukkaro kevyt. Ja kuitenkin näet, miten mailmassa
käy.

GLOSTER.

Sen näen tuntemalla.

LEAR. Mitä? Oletko hullu? Voi sitä nähdä, miten mailmassa käy, silmittäkin. Katso korvillasi: katsos,
kuinka tuo tuomari tuossa tuota tyhmää varasta sortaa. Korvas auki nyt: paikan muutos ja — pieni
kiekaus! Kuka on nyt tuomari, kuka varas? — Oletko nähnyt lampurin koiran kerjäläistä haukkuvan?

GLOSTER.

Kyll' olen, herra.

LEAR. Ja se kurja raukka pakeni rakkia! Siinä saatat nähdä vallan ja voiman suuren esikuvan:

koiraakin virkatoimissaan totellaan.

Pidätä verikättäs, pyövel' lurjus!
Miks huoraa vitsot? Suomi omaa selkääs;
Himoitset häntä käyttää siihen, josta
Nyt häntä ruoskit. Konna hirttää varkaan.
Risoista pikkuvat hohtaa; puuhkat
Ja kaaput kaikki peittää. Kultaa synti,
Lain vankka peitsi siihen pirstaks särky;
Pue ryysyyn se, sen puhkoo kerin korsi.
Ei syntiä tee kenkään, ei, ei kenkään:
Lupani heill' on; usko pois se, veikko!
Ma kyllä tukin syyttäjältä suun.
Lasiset silmät osta, ja kuin muutkin
Katalat valtaviisaat, näkevinäs
Tok' ole, vaikk'et näe. — Nyt, nyt, nyt, nyt,
Pois saappaat! — Lujaan, lujemmin, — kas niin!

EDGAR.

Mielettömyyttä, mieltä sekaisin!
Älyä hulluudessa!

LEAR.

Itkeä

Jos mua tahdot, silmät ota multa.
Sun hyvin tunnen: nimesi on Gloster.
Rohkaise mieltäs! Itkein tänne tultiin:
Jo' ensi hengenvedost' ulvoimme
Ja voivotimme. Saarnan pidän; huomaa!

GLOSTER.

Voi, tuskan päivää, voi!

LEAR.

Jo syntyissämme

Pamimme tuloamme tänne narrein
Isolle näyttämölle. — Kelpo hattu! —
Älykäs sotajuoni huopakenkiin
Pukea hevosjoukko! Täytyy koittaa.
Vävyihin näin kun sitten varkain karkaan,
Niin silloin lyö ja tapa, lyö ja tapa!

(Muuan ritari tulee, palvelijoita mukana.)

RITARI.

Tääll' on hän. Kiinni hänet pankkaa! — Herra,
Parahin tyttärenne —

LEAR.

Pelastust' eikö? Vangiks? Haa! Voi mua!
Täys onnen narri! — Kohdelkaa mua hyvin;
Ma lunnait' annan. Haavureita tuokaa:
Sain aivoihini iskun.

RITARI.

Kaikki saatte.

LEAR.

Apua eikö? Yksin aivan?
Oi, tää voi suolaks ihan miehen muuttaa
Ja silmät ruiskukannuiks, joilla syksyn
Pölyä kastellahan.

RITARI.

Hyvä herra, —

LEAR.

Jalona kuolen, niinkuin kaunis ylkä.

Mik' on? Iloinen olla tahdon. Pois te!
Kuningas olen; tietäkää se, herrat.

RITARI.

Täys kuningas: me teitä palvelemme.

LEAR. Onhan sitte vielä elämisen toivoa. Jos mielitte senkin ottaa, niin kyllä juosta saatte. Sa, sa, sa, sa!

(Lähtee juoksemaan, palvelijat perässä.)

RITARI.

Tuollaisna sääli kurjinta on raukkaa;
Kuningast' ylenmäärin! — Tytär sull' on,
Mi luonnon siitä kirouksesta päästää,
Johonka toiset kaks sen saattaneet on.

EDGAR.

Terveeksi, herra!

RITARI.

Kost' jumala! Mitä?

EDGAR.

Alkaako tappelu jo, tiedättenkö?

RITARI.

Se tietty on ja varma; sen on kuullut,
Kell' ompi korvat kuulla.

EDGAR.

Suvaitkaatte:

Kuin lähellä on toinen sotajoukko?

RITARI.

Lähellä; lentäin kulkee se; voi kohta
Jo olla täällä.

EDGAR.

Kiitos! Muut' en pyydä.

RITARI.

Vaikk' eri syistä kuningatar tääll' on,
On joukkomme jo tiellä.

EDGAR.

Kiitos, herra!

(Ritari lähtee.)

GLOSTER.

Mult' ikihyvät luojat, henki viekää,
Ett'ei taas paha viettelis mua surmaan,
Ennenkuin te sen suvaitsette!

EDGAR.

Hyvin

Rukoiltu, isä!

GLOSTER.

Mut ken oletten?

EDGAR.

Mies kurja, kohtalonsa nöyräks lyömä,
Ja kovain murheen koitoksien kautta
Säälillän tullut herkäks. Käsi mulle!
Tyyssijan teille hankin.

GLOSTER.

Hellin kiitos!

Taivasten siunaus ja armo runsas
Sen palkitkoon!

(Oswald tulee.)

OSWALD.

Nyt palkan saan! Nyt kelpaa!
Tuo pääsi silmitön on onnen portaaks
Minulle luotu. — Vanha ilki-konna,
Eroas joutuun mieti! — Maall' on miekka,
Jok' etsii surmaas.

GLOSTER.

Kättäs armeliasta —
Nyt käytä niinkuin mies! —

(Edgar astuu väliin.)

OSWALD.

Haa! pöyhkä moukka!
Suojaatko julkipetturia? Pois!
Tai muuten hänen kohtalonsa rutto
Sinuunkin tarttuu. Laske hänet irti!

EDGAR.

En maar laskekkan! kyll täst viäl tule toinen peli.

OSWALD.

Lasketko, orja, taikka surmas saat!

EDGAR. Herra hyvä, korjakka' konttin ja jättäkkä' muit ihmissi raohan! Jos levi kita olis saan' minust hengen hakatuks, niin kyll se maar olis menn' ennen nelitoist päivä. Älkkä' pistäk itten liian liki vanhha äijä! Pysykkä' vaan alallan, sen minä kattoisin teill parhaks, sill muuton taatusten tulett koettamahan, kump on vahvemp, teiän kali pahaseng vai minun köppin. Minä en surkele suinkkan minä.

OSWALD.

Pois, ryötys!

EDGAR. Kyllä minä teiän hamppaidan kalistelen, pistäkkä' tänn vaan! Minä en pelkkä' teiän kommerkonttejan.

(He taistelevat, ja Edgar paistaa hänet maahan.)

OSWALD.

Mun tapoit, orja. — Kukkaroni ota.
Jos rauhaa toivot, hautaa minut, lurjus,
Ja kirjeet, jotka taskussan' on, anna
Lord Edmund Glosterille; Englannin
Hän leiriss on. — Voi, liian varhain kuolen!

(Kuolee.)

EDGAR.

Sun hyvin tunnen, nöyräselkä konna;
Emäntäs paheita niin palvelit sa,
Kuin häijyys suinkin toivoo.

GLOSTER.

Kuoliko hän?

EDGAR.

Levätkää, isä: istukaatte tuohon! —
Nyt taskus näytä: kirje, josta kerroit,
Voi hyödyks olla. — Hän on kuollut; sääli,
Ett' olen minä surmamies! — Kas tässä!
Sallitko, vaha? Ethän soimaa, siveys?
Vihollisemme mielen nähdäksemme
Avaamme rinnan; kirjett' eikö siis!

(Lukee) "Muistakaa molemminpuoliset valamme. Monta on tilaisuutta teillä saada hänet hengiltä; jos vaan ei tahtoa puutu, on aikaa ja paikkoja runsaasti tarjona. Jos hän voittajana palajaa, ei auta mikään: silloin olen minä vankina ja hänen vuoteensa minun vankityrmäni. Sen tympeästä tunkasta pelastakaa minut, ja vaivastanne astukaa hänen sijaansa. Teidän (vaimonne, tahtoisin sanoa) uskollinen palvelijanne Goneril."

Oi, kuink' on naisen himo määrää vailla!
Yrittää hengilt' ottaa kunnan miestään
Saadaksean — veljeni! — Ma santaan tuohon
Sun kuoppaan, murhallisen irstaisuuden
Pyhyytön viesti! Ja kun aika täyttyy,
Niin kuolon pauloiss' olleen herttuan eteen
Tuon kurjan kirjeen vien. Hän mielistyy,
Kun kuulla saa, mik' oli surmas syy.

(Edgar raastaa ruumiin ulos.)

GLOSTER.

Lear hulluna! Kun jäykkä mull' on mieli,
Kun pystyss' seison, vaikka selvään tunnen
Tuskaini painon! Paremp' olla hullu
Erillään huolist' aatos silloin oisi,
Ja kuvitusten houreiss' itseänsä!
Ei tuskat tajuaisi.

(Edgar palajan. Rummutusta kuuluu etäältä.)

EDGAR.

Käsi mulle!

On niin kuin kuuluis kaukaa rummunlyönti.
Pois, isä! Ystävän ma teille hankin.

(Lähtevät.)

Seitsemäs kohtaus.

Teltoa ranskalaisten leirissä.

(Cordelia, Kent, lääkäri ja muuan ritari tulevat.)

CORDELIA.

Sa kelpo Kent, kuink' elämällä, työllä
Hyvyytes palkitseisin? Elämäni;
On liian lyhyt, mitat kaikki pienet.

KENTIN KREIVI.

Oi, rouva, tunnustus on runsain palkka.
Se, minkä kerroin, täytt' on totta kaikki,
Ei päälle eikä vaille.

CORDELIA.

Vaattees muuta;

Pukusi mieleen tuo nuo synkät ajat;
Oi, pois se heitä!

KENTIN KREIVI.

Anteeks, hyvä rouva;

Nyt tunnetuks jos tulen, raukee tuuma.
Ma soisin ett'etten mua tuntis, kunnes
Sen hyväks näemme, minä sekä aika.

CORDELIA.

No, hyvä herra, olkoon sitten niin.
(Lääkärille.) Kuink' ompi kuninkaan?

LÄÄKÄRI.

Hän yhä nukkuu.

CORDELIA.

Oi, hyvät jumalat, te ehjäksi tehkää
Rikotun mielen suuret säröt nuo!
Soinnuttakaa tuon lapsestuneen isän
Särisevät ja soinnuttomat aistit!

LÄÄKÄRI.

Suvaitsetteko, että herätämme
Kuninkaan nyt? Hän on jo kauan maannut.

CORDELIA.

Seuratkaa taitoanne vaan ja tehkää
Min parhaaks näätte. Onko vaatteissaan hän?

(Palvelijat kantavat Learin sisään nojatuolissa.)

RITARI.

On, rouva: kun hän sikeimmällään nukkui,
Puimme uudet vaatteet hänen ylleen.

LÄÄKÄRI.

Läsn' olkate, kun hänet herätämme;
Ma kyllin tyyneks hänet luulen.

CORDELIA.

Hyvä!

LÄÄKÄRI.

Lähemmäks tulkaa, pyydän. — Soitto soimaan!

CORDELIA.

Oi, isä kallis! Kostutus, nyt rohtos
Huuliini kiinnä: lääkitköön tuo muisku
Ne tuimat haavat, joita siskot löivät
Sun kunnan päähäs!

KENTIN KREIVI.

Kuinka lämmin, hellä!

CORDELIA.

Vaikk' et sa heille isä oiskaan, säälin
Jo lumihapses vaatis. Nuoko kasvot
Vois myrskysäätä vastustaa, ja kestää
Pauhaavan ukkos-ilman hirmuisuutta?
Kun nopeaan ja ristiin rastiin julmaa
Lyö tulta? vahdiss' olla (surman suussa!)
Ja päässä kypäri noin hienoinen?
Vihollis-koirakin, vaikk' ois mua purrut,
Sais moisna yönä liedelläni paikan.
Ja sinun, isä-parka, maata täytyi
Sikojen, ryöväritten keskellä
Lyhyillä, nihkeillä oljilla? Voi sentään!
On ihme, ett'ei henkes, järkes, kaikki
Kerrassaan mennyt! — Puhukaa, hän herää.

LÄÄKÄRI.

Se sopivint' on teille, rouva hyvä.

CORDELIA.

Kuink' on nyt herrani ja kuninkaani?
Kuin voitte, majesteetti?

LEAR.

Väärin tehty,

Mua haudast' ottaa maalle. — Autuas
Sin' olet sielu; minä, tulipyörään
Sidottuna, sit' itkullani kalttaan
Kuin sulaa lyijyä.

CORDELIA.

Mun tunnettenko?

LEAR.

Kyll': olet henki. Milloin sinä kuolit?

CORDELIA.

Oi, paljon, paljon puuttuu!

LÄÄKÄRI.

Tuskin on hän

Hereille päässyt. Hetken lepo vielä.

LEAR.

Miss' olenkaan? Miss' olen? — Kirkas päivä? —
Loukattu olen kovin. — Jos näin olis toinen,
Säälistä kuolisin. — Kuink' ompi laita? —
Omakseni en tuota kättä vannois —
Kas niin vaan: neula pistää! Jos vaan saisin
Tilani selväks!

CORDELIA.

Katse minuun luokaa;

Ja kädet siunaten mun pääni päälle!

Ei, älkää polvistuko!

LEAR.

Pilkkaattenko?

Oi, älkää! Hupsu olen, tyhmä vanhus,
Kahdeksankymment' ainakin, ja yli,
Niin, aivan silmälleen! Mut suoraan puhuin,
Niin pelkään ett'en ole oikein viisas.
Mun pitäis tuo mies tuntea ja teidät;
Epäilen toki. Perin outo mulle
Tää paikka on, ja laisin näitä vaatteit'
En jaksa muistaa, enkä missä olin
Ma viime yön. Niin totta kuin ma elän —
Mua älkää naurako! — niin on tuo nainen
Cordelia lapseni!

CORDELIA.

Niin, niin, niin olen.

LEAR.

Mätkääkö itkus? Totta maar! Äl' itke!
Jos myrkkyä sä mulle tuot, niin juon sen.
Et lemmi mua, sen tiedän; sillä siskos,
Jos oikein muistan, loukanneet mua ovat.
Sull' oli hiukan syytä, heill' ei laisin.

CORDELIA.

Ei, syyt' ei mitään.

LEAR.

Ranskassako olen?

KENTIN KREIVI.

Omassa valtakunnassanne, herra.

LEAR.

Mua älä peijaa!

LÄÄKÄRI.

Tyyntä olkaa, rouva! Pahin raivo, nähkääs,
Jo antunut on; vaarallist' on sentään
Hänelle mennytt' aikaa muistiin johtaa.
Sisähän häntä pyytäkää; ja jääköön
Hän rauhaan, kunnes enemmän hän tointuu.

CORDELIA.

Suvaitsetteko tulla, kuningas?

LEAR.

Mua kärsikää! Unohtakaa, ma pyydän,
Ja anteeks suokaa! Vanha olen, hupsu.

(Lear, Cordelia, lääkäri ja seuralaiset poistuvat.)

RITARI.

Tott' onko, että Cornwall on saanut
Semmoisen lopun?

KENTIN KREIVI.

Toden totta, herra.

RITARI.

Ken johtaa hänen joukkoaan?

KENTIN KREIVI.

Glosterin äpärä, niin olen kuullut.

RITARI.

Maanpakolainen Edgar, sanotaan,
On Kentin kreivin kanssa Saksanmaalla.

KENTIN KREIVI.

On huhu muuttuvaa. Mut aika on
Silmäillä ympärilleen: kiirehesti
Etenee valtakunnan sotajoukko.

RITARI.

Verinen varmaan tulee ratkaisu.
Hyvästi, herra!

(Lähtee.)

KENTIN KREIVI.

Nyt työn' on täytetty, nyt loppu koittaa.
Hyväkö? Pahako? Siin' on, ken voittaa.

(Lähtee.)

VIIDES NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Englantilaisten leiri Doverin lähellä.

(Liehuvin lipuin ja soiton kaikuessa astuu sisään Edmund,
Regan, sotaherroja, sotamiehiä ja muita.)

EDMUND.

Tiedusta, aikeessaanko herttua pysyy,
Vai onko myöhemmin hän jostain syystä
Mieltänsä muuttanut. Hän epävakaa
Ja horjuvainen on. Tuo varma tieto.

(Sotaherra lähtee.)

REGAN.

Siskomme mies on varmaan hukkiellään.

EDMUND.

Pelättävää se on.

REGAN.

No, rakas kreivi.

Te tiedätten, mink' onnen teille aion;
Siis — suoraan — selvä totuus — lemmittenkö
Mun siskoani?

EDMUND.

Puhtaudess' aivan.

REGAN.

Mut lankonihan teitä ette koskaan
Kiellettyyn paikkaan käynyt?

EDMUND.

Rietas aatos!

REGAN.

Niin liki liittyneiksi varon teitä,
Ett' aivan hänen omansa te liette.

EDMUND.

En, rouva, kunniani nimess': en!

REGAN.

En koskaan sitä sallis. Rakas kreivi,
Erillä hänest' olkaa!

EDMUND.

Huoleti! —

Kah, hän ja herttua, hänen puolisonsa!

(Albania, Goneril ja satureita tulee.)

GONERIL (syrjään).

Ma ennen voiton annan pois, kuin siskon
Hänestä ennen mua voiton saada.

ALBANIAN HERTTUA.

No, armain sisko, hauska nähdä teitä! —
Cordelian luo kuningas kuuluu menneen
Ja muutkin, joita kova hallintomme
On loukannut. Jos en voi olla suora,
En uljas olla voi. Mua tähän sotaan
Vaan vaatii Ranskan päällekkarkaus,
Eik' apu, min saa kuningas ja muut,
Joill', arvaan, suurt' on syytä vastustukseen.

EDMUND.

Jalosti lausuttu!

REGAN.

Haa, lörpötystä!

GONERIL.

Kaikk' yksin voimin vihollista vastaan!
Ei yksityisiin perheriitoihin
Tass' ole paikka.

ALBANIAN HERTTUA.

Sota-urhoinemme

Siis päättäkäämme, mit' on tehtävä.

EDMUND.

Ma hetken päästä telttahanne saavun.

REGAN.

Te, sisko, seuraatten kai meitä?

GONERIL.

En.

REGAN.

Se sopivinta lienee; pyydän, tulkaa!

GONERIL (syrjään).

Haa! minä huomaan! — Seuraan teitä.

(Edgar tulee valepuvussa.)

EDGAR.

Koskaan

Jos olette näin köyhää puhutellut,

Niin sana kuulkaa.

ALBANIAN HERTTUA.

Oiti tulen. — Puhu!

(Edmund, Regan, Goneril, sotaherrat, soturit
ja seuralaiset lähtevät.)

EDGAR (antaen kirjeen).

Tuo ennen tappelua lukekaa.

Jos voiton saatte, kutsukohon torvi

Sen tuojaa esiin. Kurjalta ma näytän,

Mut urhon hankin, joka todistaapi

Tuon kirjeen lausehet. Jos kaadutten,

Niin päättynyt on työnne maailmassa,

Ja kaikki juonet taukoo. Onni teille!

ALBANIAN HERTTUA.

Jää, kunnes luen kirjeen.

EDGAR.

Sit' en tohdi.

Kun aik' on, huutakoon mun esiin airut,

Ma silloin ilmestyn.

ALBANIAN HERTTUA.

Hyvästi sitten! Kirjettäs ma silmään.

(Edgar lähtee)

(Edmund palajaa.)

EDMUND.

Asentoon! Näkyviss' on vihollinen.

Tass' arvattu sen luku on ja voima

Niin tarkalleen kuin saattaa. Rientäkää!

Nyt suur' on tarve.

ALBANIAN HERTTUA.

Ajast' otan vaarin.

(Lähtee.)

EDMUND.

Ma kummallenko heistä lemme vannoin.

He toinen toistaan varovat, kuin kyytä

Se, jota kyy on purrut. Kumman otan?

Molemmat? Toisen? Vai en kumpaakaan!

En toista saa, jos molemmat he elää;

Jos otan lesken, suuttuu sisko hulluks;

Ja tuskin minä aikeheni voitän,

Jos elossa on mies. No, hänen valtaans'

Sodassa käytän. Siitä kun on päästy,

Niin tuo, ken hänest' irti pyrkii, tehköön

Hänestä lopun. Mitä armoon tulee,

Min kuuluu Lear ja Cordelia saavan, —
Kun voitamme ja he on vallassamme,
Ei puhett' armosta. Kun näin on laita,
Ei auta mieltä, vaan puolustaita.

(Lähtee.)

Toinen kohtaus.

Kenttä kahden leirin välillä.

(Sotahuutoja ulkopuolella. Lear ja Cordelia sotajoukkoineen kulkevat näyttämön poikitse liehuvin lipuin ja soiton kaikuessa, Gloster ja Edgar tulevat.)

EDGAR.

Puun vieraanvaraisessa varjoss', isä,
Tass' olkaa; rukoilkaa, ett' oikeus voittais.
Jos luoksenne ma koskaan palajan,
Tuon teille lohdun.

GLOSTER.

Herra teitä kaitkoon!

(Edgar lähtee.)

(Sotahuutoja; sen jälkeen pako. Edgar palajaa.)

EDGAR.

Pois, vanhus! Käsi tänne! Voitettuna
On Lear ja tyttärineen vankina.
Kätenne! Tulkaa!

GLOSTER.

Täst' en liiku: voipi
Mädätä tässäkin.

EDGAR.

Kuin? Taas tuo synkkyys?
Pitääpi täältä lähtöänsä kestää
Kuin tänne tuloaankin. Valmis olla,
Siin' ompi kaikki. Tulkaa!

GLOSTER.

Aivan oikein.

(Lähtevät.)

Kolmas kohtaus.

Englantilaisten leiri Doverin lähellä.

(Edmund tulee voittajana liehuvin lipuin ja soiton kaikuessa, Lear ja Cordelia vankeina. Päälliköitä, sotaherroja, sotureita y.m.)

EDMUND.

Pois viekää nuo ja tarkoin vartioitkaa,
Siks kunnes korkeampi valta heistä
Päätöksen antaa.

CORDELIA.

Min' en ainoo kai,
Jonk' aikeet parhaat palkan huonon sai.
Sun kiusaamistas, isä, murehdin;
Kyll' onnen kiusat itse kestäisin.
Näemmekö nuo tyttäret, nuo siskot?

LEAR.

Ei, ei, ei, ei! Pois tule vankityrmään.
Siell' laulamme kuin häkkilinnut kahden;
Jos siunaust' anot sinä, polvillani
Min' anon anteeksi. Näin elellään me,
Rukoillaan, laulellaan ja tarinoidaan,
Hymyillään kultaperhoille, ja kuullaan,
Kuin köyhät raukat hovist' uutta kertoo;
Muassa haastellaan, ken voittaa, tappaa,
Ken nousee, lankee; salaviisait' ollaan
Kuin Herran enkelit. Näin tyrmässämme
Vältämme suurten lahkojuonet, jotka
Kuun mukaan nousee, laskee.

EDMUND.

Pois nuo viekää!

LEAR.

Cordelia, uhriin moisiin suitsutustaan
Jumalat itse kylvää. Taasko sain sun?
Ken meit' eroittaa, taivaan kekäleillä
Meit' ajaa saa kuin ketun luolastansa.
Oi, pyyhi silmäs! Rutto heiltä ennen
Luut, lihat syö, kuin itkun saa he meistä;
He ennen itse nälkään kuolee. Tule!

(Lear ja Cordelia lähtevät vartioittuina pois.)

EDMUND.

Lähemmäks, päämies! Kuule,
Tuo paper' ota; seuraa heitä tyrmään.
Kohonnut olet askeleen; jos teet
Min tuossa näet, niin onnen kukkuloille
Sa raivaat tiesi. Huomaa: niin kuin aika
On ihminenkin; herkkätuntoisuus ei
Sovellu miehellen. Sun suuri toimes
Ei salli kysymistä, sano, teetkö,
Vai onneasko muualt' etsiä?

PÄÄMIES.

Teen sen.

EDMUND.

Siis toimeen! Varma onnes on, jos teet sen.
Mut oiti, kuuletko! ja aivan niin
Kuin tuoss' on määrätty.

PÄÄMIES.

En auraa vetää voi, en syödä kauraa;
Mut teen mit' ihmisen on mahdollista.

(Lähtee.)

(Torventoitauksia. Albania, Goneril, Regan, sotaherroja
ja seuralaisia tulee.)

ALBANIAN HERTTUA.

Osoitittepa tänään miehen mieltä;
Teit' onni aivan suosi. Vankinanne
Tänpäiväiset on vastustajamme.
Ne vaadimme nyt teiltä, tehdäksemme,
Mit' ansainneet he on ja mitä muuten
Turvamme vaatii.

EDMUND.

Paras luulen, olis
Lähetää kuningas, se vanha raukka,
Johonkin säilyyn tarkan vahdin alle.

Ijällään tenhoo hän ja enemmän
Viel' arvollaan, ja kansan mielet voittaa,
Ja pestamamme keihäät meihin kääntää,
Päämiehiinsä. Cordelian laitoin myötä
Samasta syystä. Huomenna tai toiste
He valmiit saapumaan on istuntoonne.
Hiessä, veriss' ollaan tällä haavaa;
Kadottanut on ystäv' ystävänsä;
Ja itse tules' oikeaakin sotaa
Kiroopi se, jok' äilyn siitä tuntee.
Cordelian ja Learin kuulustus
Paremmen paikan vaatii.

ALBANIAN HERTTUA.

Anteeks, herra;
Sodassa teitä pidin palkollisna,
En veljenä.

REGAN.

Se mun on vallassani.
Mua teidän olis tullut kuulla ennen
Kuin teitte tuon. Hän joukkoani johti,
Edustain mua ja mun arvoani;
Ken siinä asemass' on, rohjennee kai
Sanoa teitä veljeks.

GONERIL.

Hiljaa, hiljaa!
Enemmän häntä nostaa oma arvo
Kuin teidän antamat.

REGAN.

Mun oikeuksiini
Puettuna hän parhaan vertainen on.

ALBANIAN HERTTUA.

Niin silloin korkeintaan, jos nais hän teidät.

REGAN.

Useinpa iva ennustukseks kääntyy.

GONERIL.

Hohoo! Se ken sen sanoi, katsoi karsaan.

REGAN.

Voin pahoin, lady; muuten purkaisin nyt
Sisuni puhtaaks. — Kenraali, sun on
Soturini ja vankini ja maani;
Mua vallitse ja niitä: sun on linna.
Maailman nähden miehekseni tässä
Valitsen sun.

GONERIL.

Ja luulet hänet saavas?

ALBANIAN HERTTUA.

Sun estees täss' ei auta.

EDMUND.

Eikä sun.

ALBANIAN HERTTUA.

Mut auttaa, senkin sekasikiö!

REGAN (Edmundille).

Nyt rummut soimaan; näytä uusi arvos!

ALBANIAN HERTTUA.

Seis! Kulkaa syy: sun, Edmund, vangitsen ma
Maanpetturina; ja tuon kultakäärmeen (osoittaen Gonerilia)
Samassa myös. — Mun täytyy, kaunis sisko,
Pyyteenne kieltää puolisoni hyväks;
Hän sivukihloiss' on tuon herran kanssa,
Ja miehenään teilt' estän kuulutuksen.
Mua kosikaa, jos halu teillä naimaan
Tilattu vaimoni on.

GONERIL.

Huvinäytös!

ALBANIAN HERTTUA.

Aseissa olet, Gloster: — torvi soimaan!
Jos täss' ei kenkään muu sua vasten partaa
Osoita kurjaks julkipetturiksi,
Niin tuoss' on panttini.
(Heittää maahan sormikkaansa.)
En leipää maista,
Siks kunnes surmallasi näytän että
Sen nimen siedät.

REGAN.

Sairas olen, saira!

GONERIL (syrjään).

Jos et, niin koskaan rohtoihin en luottais.

EDMUND.

Mun tuoss' on panttini.
(Heittää maahan sormikkaansa.)
Ken ikään väittää
Mua petturiks, valehtelee kuin konna.
Hoi, soikoon torvi! Ken nyt tulla tohtii,
Niin häntä, teitä, vaikka ketä vastaan
Lujasti minä kunniaani puollan. —

ALBANIAN HERTTUA.

Hoi, airut!

EDMUND.

Airut tänne! Airut, hoi!

ALBANIAN HERTTUA.

Nyt omaan tarmoos turvaa; soturis,
Nimeeni pestatut, mun nimessäni
Myös eron saivat.

REGAN.

Sairaus vaan yltyy!

ALBANIAN HERTTUA.

Hän ei voi hyvin; teltaan hänet viekää.

(Regan talutetaan pois.)

(Airut tulee.)

ALBANIAN HERTTUA.

Lähemmäks, airut! — Toitautu torvees,
Ja lue julki tuo.

PÄÄMIES.

Mies, torves soimaan!

(Torventoitus.)

AIRUT (lukee). Tahtooko kukaan sääty mies tai ylimys tässä sotajoukossa todistaa Edmundista, luullusta Glosterin kreivistä, että hän on täysi petturi, niin astukoon esiin kolmannella

torventoituksella. Hän on valmis puolustamaan.

EDMUND.

Puhalla!

(Torventoitus.)

AIRUT. Kerran vielä!

(Torventoitus.)

AIRUT. Vielä kerran!

(Torventoitus.)

(Torvi vastaa ulkoa. Edgar tulee sota-aseissa,
torvensoittaja edellä.)

ALBANIAN HERTTUA.

Tiedusta, mitä tahtoo ja miks saapuu
Hän torven käskystä.

AIRUT.

Ken oletten te?

Nimenne? Arvonne? Miks vastaatten
Te tähän haastoon?

EDGAR.

Nimeni on mennyt;

Sen syönyt, kalvanut on konnan hammas.
Tok' yhtä jalo lien kuin vastustaja,
Jonk' esiin kutsun nyt.

ALBANIAN HERTTUA.

Ken vastustajas?

EDGAR.

Ken täss' edustaa Edmund Glosteria?

EDMUND.

Hän itse; mitä tahdot?

EDGAR.

Maalle miekkas,

Ett' oikeuttas puoltaa voit, jos loukkaa
Puheeni jalon mieltä. Täss' on mun;
Valani, säätyni ja kunniani
Edustaja se on. Ma julki lausun
Uhallä ikäs, voimas, arvos, mainees,
Voittoisan miekkas, upi-uuden onnes
Ja miehenmieles uhall' — olet konna,
Jumalas, isäs, veljes pettäjä,
Tuon jalon prinssin hengen vainolainen
Ja viimeisestä kiireen huipust' alkain
Tomuhun asti jalkopohjais alla
Myrkkyyinen konnanruoka; sen jos kiellät,
Tää käs', tää miekka, parhaat voiman' alttiit
Todistamaan on sydänverilläsi
Sanasi valheeks.

EDMUND.

Hyv' ois nimes tietää,

Mut kun noin kaunis, sotainen on muotos.
Ja haastis hiukan sivistystä henkää,
Kaikk' epäväiset varokeinot, joita
Ritaritapa sallis, ylenkatson.
Petokset nuo sun omaan päähäs paiskaan,
Sydämees survon mustan hornan valheen;
Se, näät sen, liippas vaan ja koski tuskin,

Mut miekka tää tien sille raivaa sinne,
Miss' ijäkseen se levätköön. — Soi, torvi!

(He taistelevat; Edmund kaatuu.)

ALBANIAN HERTTUA.

Pelasta! pelasta!

GONERIL.

Tää juont' on, Gloster.

Ei aselaki käske oudon kanssa
Sua miekkasille; voitettu et ole;
Petetty, kavallettu.

ALBANIAN HERTTUA.

Suusi, vaimo!

Tai kirje tuo sen tukkii. (Edmundille.) Katsos tässä! —
(Gonerilille.) Sa hornaa mustempi, lue oma syntis!
Sit' älä revi; tunnet, näen mä, sen.

(Antaa kirjeen Edmundille.)

GONERIL.

No jos; lait määrään minä etkä sinä;
Ken siitä oikeuteen mua haastaa tohtii?

ALBANIAN HERTTUA.

Sa hirmuluoma! Tunnetko sen kirjeen?

GONERIL.

Miks kysyt, kun sen tunnen.

(Lähtee.)

ALBANIAN HERTTUA.

Seuratkaatte;

Hän raivossaan on; häntä hillitkää.

(Sotaherra lähtee.)

EDMUND.

Mist' oletten mua syyttänyt, sen tein ma,
Ja paljon muuta; aika sen tuo ilmi.
Nyt loppu sen ja mun. Mut ken sa olet,
Sa, joka voitit mun? Jos ylimys,
Sen anteeks suon.

EDGAR.

Molemmin puolin anteeks:

En verta ole halvempaa kuin sinä;
Jos suurempaa, sen suurempi on syysi.
Nimeni Edgar on, sun isäs poika.
Jumalat vanhurskaat on; himoistamme
He meille vitsan kiertää: sama musta
Pahuuden paikka, jossa sun hän siitti,
Vei näön hältä.

EDMUND.

Totta, aivan totta.

Nyt täys on kierto tehty: tässä olen.

ALBANIAN HERTTUA.

Kuninkaallista verta käyntiskin
Jo ilmoitti. Sua syleillä mun täytyy.
Surusta sydämeni murtukoon,
Jos sua vihasin tai isänsä koskaan!

EDGAR.

Sen tiedän, prinssi.

ALBANIAN HERTTUA.

Missä piileilitte?

Kuink' isän kurjuus tuli tietyks teille?

EDGAR.

Ma häntä hoidin. Lyhyeen sen kerron,
Ja kun se kerrottu on — murru, sydän!
Veristä tuomiota välttääkseni,
Mi lähelt' uhkas, (kuink' on elo armas,
Kun alat' ollaan kuolontuskiss' ennen
Kuin kuollaan kerrassansa!) keinon keksin:
Pukeudun hullun ryysyihin ja muotoon,
Jot' inhoo koiratkin; ja tässä asuss'
Isäni kohtaan, päässä verirenkaat,
Joist' oli hiljan helmet viety; oppaaks
Nyt tulen, johdan häntä, kerjään hälle,
Pelastan hänet tuskistaan; mut (voi mua!)
En itseäni ennen ilmaissut
Kuin puoli tiimaa sitten, asehissa
Ja kahden vaiheill' ollen voitostamme.
Häll' anoin siunausta, kaikki kerroin
Ma retkeni; mut särkynyt tuo sydän,
Liiaksi heikko kestäväkään kahta
Niin eri tunnett': iloa ja tuskaa,
Hymyhyn katkes.

EDMUND.

Puhees liikuttaapi

Ja hyvää kenties vaikuttaa; mut jatka:
On niin kuin viel' ois sanomista sulla.

ALBANIAN HERTTUA.

Yhäkö vielä haikeempaa, niin vaiti;
Menehtyä jo olen tästäkin.

EDGAR.

Kyllälleen tää voi näyttää sille, jok' ei
Surua rakasta; mut toinen saattaa
Lisätä liika-paljoon vielä paljon
Ja äärimmäisen määrän yli mennä. —
Kun ääneen itkin, tuli mies, jok' oli,
Mun kurjimmassa tilassani nähden,
Paennut inhaa seuraani; mut nyt,
Kun kuuli, ken se näin oli kärsinyt,
Hän kaulahani vankat kätens' iski
Ja huus ikäänkuin taivaan halkaistakseen;
Isääni heittäysi, ja tarun kertoi
Surkeimman, mit' on kuultu, Learista
Ja itsestänsä. Tuota kun hän kertoi,
Kovaksi tuska paisui; katkeemallaan
Ol' elon jänteet. Toiste soi nyt torvi;
Jäi tainnoksiin hän siihen.

ALBANIAN HERTTUA.

Ken se oli?

EDGAR.

Kent, pakolainen Kent, mi valepuvussa
Kuningastansa, vihamiestään, seuras
Ja töitä teki, joit' ei tekis orja.

(Ritari tulee verinen veitsi kädessä.)

RITARI.

Avuksi, avuks!

EDGAR.

Kelle?

ALBANIAN HERTTUA.

Puhu!

EDGAR.

Mitä?

Verinen veitsi?

RITARI.

Kuuma on se, suitsee;

Juur' rinnast' otettu — Oi, hän on kuollut!

ALBANIAN HERTTUA.

Ken kuollut! Puhu, mies!

RITARI.

Rouvanne, herra, rouvanne! Hän siskons'
On myrkyttännä, sen hän tunnusti.

EDMUND.

Ma kihloiss' olin kumpaisenkin kanssa,
Nyt kaikki kolme näyttää kuolo.

EDGAR.

Kent!

ALBANIAN HERTTUA.

Ne tuokaa, olkoot elävät tai kuolleet! —
Tää taivaan tuomio vaan kauhistuttaa,
Ei sääliä se nosta. (Ritari lähtee.)

(Kent tulee)

Tuoko hän?

Ei kohtelua tavan vaatimaa
Nyt aika myönnä.

KENTIN KREIVI.

Tulen sanomaan

Ijäksi hyvää yötä kuninkaalle.
Hän eikö täällä?

ALBANIAN HERTTUA.

Paras unhotettu! —

Miss', Edmund, on kuningas ja Cordelia? —
Näetkös tuota, Kent?

(Gonerillin ja Reganin ruumiit kannetaan sisään.)

KENTIN KREIVI.

Oi! mutta miksi?

EDMUND.

Rakastettu ol' Edmund kuitenkin!
Mun tähten' toinen toisen myrkytti
Ja surmas sitten itsensä.

ALBANIAN HERTTUA.

Niin aivan. — Peite heidän kasvoillensa!

EDMUND.

Eloa haukon. — Vastoin luontoani
Jotakin hyvää teen nyt. Sana joutuun —
Niin oiti, oiti — linnaan; käskyn annoin
Cordelian ja Learin hengilt' ottaa.
Ajoissa, joutuun!

ALBANIAN HERTTUA.

Juoskaa, juoskaa, juoskaa!

EDGAR.

Mut kenen luo? Kell' ompi toimi? Merkki
Peruuttamisest' anna.

EDMUND.

Aivan oikein.

Tuoss', ota miekkani, päämiehellen
Se näytä.

ALBANIAN HERTTUA.

Joudu, jos on henkes kallis.

(Edgar lähtee.)

EDMUND.

Mult' on ja vaimoltanne käsky hällä
Cordelia vankihuonehessa hirttää
Ja syyttää, että epätoivost' itse
Hän surmas itsensä.

ALBANIAN HERTTUA.

Jumalat häntä varjelkoot! — Pois tuo!

(Edmund kannetaan pois.)

(Lear palajaa kantaen sylissään kuollutta Cordeliata.
Edgar, sotaherroja ja muita tulee.)

LEAR.

Uliskaa, ulvokaa ja vonkukaa! —
Oi, kivist' oletten! Jos teidän silmät
Ja kielet mulla ois, niin taivaan holvit
Parusta särkyis! — Ijäks on hän mennyt! —
Ma tiedän, eloss' onko ken vai kuollut:
Hän kuollut on kuin maa. — Hoi, peili tänne;
Sen pinnan hengellään jos himmentää hän,
Hän silloin elää.

KENTIN KREIVI.

Tämäkö se on

Se ennustettu loppu?

EDGAR.

Nääkö kauhut

Sen enteitä?

ALBANIAN HERTTUA.

Tää häviö ja hukka?

LEAR.

Hän elää! Höyhen liikkuu! Niin jos on,
Niin palkitsee se onni kaikki tuskat,
Joit' ikänäni kärsin.

KENTIN KREIVI (polvistuen).

Hyvä herra!

LEAR.

Pois, pois!

EDGAR.

Se jalo Kent on, ystävänne.

LEAR.

Kirotut konnat, murhaajat te kaikki!
Pelastunut hän ois; nyt ijäks mennyt! —
Cordelia, Cordelia, varro hiukan! —
Haa! mitä? — Äänes oli aina viono,
Sävykäs, hellä: vaimoss' oiva merkki. —

Ma orjan tapoin, joka hirtti sun.

SOTAHERRA.

Niin, sen hän teki.

LEAR.

Niin, mies, enkö tehnyt?

Oi' aika, jolloin säilän' oiva heitä
Ois pannut hyppimään. Nyt olen vanha,
Ja huolet nää mun murtaa. — Ken sa olet?
On silmät mulla heikot: — oiti sanon.

KENTIN KREIVI.

Jos vihansa ja lempens' esineestä
Kahdesta onni kerskaa, tuoss' on toinen.

LEAR.

Näköni tylstynyt on. — Kent kai olet?

KENTIN KREIVI.

Niin sama mies: palvelijanne Kent.
Mut miss' on teidän palvelijanne Cajus?

LEAR.

Siin' oli miestä, tiedäs; kyllä tuntui,
Kun iski hän. — Hän kuollut on ja mätä.

KENTIN KREIVI.

Ei, herrani, min' olen sama mies.

LEAR.

Sen kohta nään.

KENTIN KREIVI.

Jok' alennuksessanne
Teit' alust' alkain murheen tiellä seuras.

LEAR.

No tervetullut!

KENTIN KREIVI.

Sit' ei ole kenkään.

On synkkää, kuollutt', ilotonta kaikki:
Vanhemmat tyttärenne itsens' surmas,
He epätoivoon kuolivat.

LEAR.

Sen luulen.

ALBANIAN HERTTUA.

Ei tiedä mitä lausuu hän. On turhaa
Nyt hälle ilmoittaita.

EDGAR.

Turhaa, turhaa.

(Sotaherra tulee.)

SOTAHERRA.

Edmund on kuollut.

ALBANIAN HERTTUA.

Syrjäseikka tässä! —

Mua kuulkaa, jalot ystävät ja lordit.
Tän ylt'yleisten turman lievikkeeksi
Me teemme kaikki: vallan luovutamme
Tuon vanhan majesteetin elinkaudeks
Hänelle nyt. — (Edgarille ja Kentille.)
Te saatte oikeutenne,

Ja arvot, antimet, joit' yltä-kyllin
On työnne ansainneet. — Kaikk' ystävämme
Saa palkan kunnostaan ja vihamiehet
Rikoksen kalkin juoda. — Oi! kas, kas!

LEAR.

Laps raukkan' hirtetty! Ei henkeä, ei!
Miks elää koira, hevonen ja hiiri,
Ja sin' et hengi laisin? Sin' et palaa,
Et koskaan, koskaan, koskaan, koskaan! —
Tuost' auki nappi! — Kiitos, ystäväni! —
Kah näetkös? Katsos häntä — katsos — huulet, —
Kas tuossa, kas! —

(Kuolee.)

EDGAR.

Hän pyörtyy! — Herrani!

KENTIN KREIVI.

Oi, murru, sydän, murru, minä pyydän!

EDGAR.

Oi, herra, kuulkaa!

ALBANIAN HERTTUA.

Anna hengen mennä;
Sit' älä kiusaa! Vihamies hänt' enää
Tän tylyn mailman piinapenkissä
Kiduttaa tahtois.

EDGAR.

Totta, hän on kuollut!

KENTIN KREIVI.

Ihmeellist' että näinkin kauan kesti
Tuo varjo-elämä.

ALBANIAN HERTTUA.

Nuo täältä viekää! —
Yleinen suru olkoon ensi työmme.
(Kentille ja Edgarille.)
Te henki-ystävät, te vallan saatte:
Sairasta valtakuntaa tukekaatte.

KENTIN KREIVI.

Mun pakko täältä' on heti matkustaa:
Isäntä vartoo, viipyä en saa.

ALBANIAN HERTTUA.

Tät' ajan synkkää valtaa täytyy kuulla;
Tunteella nyt on käskemist', ei muulla.
Pahinta vanhus kärs'; me nuoret emme;
Niin kauan elä, moista nähdäksemme.

(Lähtevät, surumarssin soidessa.)

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS LEAR ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook,

except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the

copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by

sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.